

Stufe 6

2. Angriff - König in der Mitte: A

1. ♖e5 (1. ♙xf5 ♗xf5 2. ♙a3 ♕f8) 1. ... ♗xe5 (1. ... ♗c8 2. ♗xc6 bxc6 3. ♙xf5 ♗xf5 4. ♙a3) 2. ♙xf5 ♗xf5 3. ♖xe5
1. ♙b6 ♙h6+ 2. ♗d2 ♗xb6 3. ♖e1+ ♙e3 4. ♗xb6
1. ♖xe4 (1. g4 ♗h4 2. ♖xe4 0-0 3. ♗f3 ♗h3 4. ♖e3 ♙f4) 1. ... dxe4 2. g4
1. ♗e4 ♗xc4 (1. ... ♗a7 2. ♗xf6+ ♗d8 3. exd6) 2. ♗xf6+ ♗d8 3. ♗a5+
1. ♖xe7+ ♗xe7 2. ♗d7+ ♗f8 3. ♙h6+ ♗g8 4. ♗d8+ ♗f8 5. ♗xa8
1. ♗f6+ ♗xf6 2. ♖fe1+ ♙e6 3. ♙a4+ ♗xa4 4. ♗d7#
1. ♖he1+ ♗f8 (1. ... ♙e2 2. ♖xe6+ fxe6 3. ♙g6+) 2. ♙h7 ♗b6 3. ♖d8+ (3. ♗c5+ ♗xc5+) 3. ... ♗xd8 4. ♗c5+
1. e6 fxe6 2. ♗d6+ ♙xd6 3. ♖xe6+
1. ... ♗xc2+ 2. ♗f1 ♖d1+! 3. ♙xd1 ♗g3+! 4. fxg3 ♗e1#
1. ♙b5+ ♗d7 (1. ... ♙d7 2. ♙xb6 axb6 3. e6) 2. e6 ♙g7 3. exd7+ ♙xd7 4. 0-0-0
1. ♗xf6+ exf6 2. ♗e6+ ♙e7 3. ♗d6+ ♗d8 4. ♗c8#
1. ♗xd7+ ♙xd7 2. ♗d6+ ♗d8 3. ♗f7+ ♗c8 4. ♖e8+ ♙xe8 5. ♖d8#

3. Angriff - König in der Mitte: B

1. ♗c5 cxb5 2. ♙xb5+ ♙d7 3. ♗e5 ♗c6 4. ♗xd5
1. ♗e3 (1. ♖a7? ♙e7 2. ♗xd6+? ♙xd6 3. ♙xb5+ ♗f8) 1. ... ♖xc2 (1. ... ♙h6 2. ♗b3) 2. ♙xb5+ ♗e7 (2. ... ♗d7 3. ♖a8+ ♗e7 4. ♗f5+ ♗xf5 5. ♖e8#) 3. ♗f5#
1. ... ♖xe3 2. fxe3 ♗e4 3. fxe4 ♙xc3+ 4. ♗f2 ♗h4+ 5. ♗g1 ♗g5+ (5. ... ♗xe4)
1. ♖xe6+ ♙xe6 2. ♙xb5+ ♙d7 3. ♖e1+
1. ... ♙xf2+ 2. ♗xf2 ♗g4+ 3. ♗e1 ♗e3 4. ♗a4+ ♙d7
1. ... ♗d5 2. ♗b3 ♖xe3+ 3. fxe3 ♙h4+
1. ♗c7+ ♗xc7 2. ♖xe7+ ♗xe7 3. ♗f6+ ♗e8 4. ♖d8#
1. ♙xc5 ♗xc5 (1. ... bxc5 2. ♖xd7 ♗xd7 3. ♙a4) 2. ♖xd7 ♗xd7 3. ♗xf7+ ♗e7 4. ♖d1+
1. ... ♗d5 2. exd5 ♙h4+ 3. g3 ♙xg3+ 4. hxg3 ♗xg3#
1. ♗xf5 exf5 2. ♗f6+ ♗xf6 3. ♗d8+ (3. ♙b5+? ♗d7) 3. ... ♙xd8 4. ♙b5#
1. ♖fe1 ♙e6 2. ♗f6+ ♗xf6 3. ♙a4+
1. e6 ♙xe6 2. ♗e5 ♗c8 (2. ... ♗d6 3. ♙a3) 3. ♗xc6+ ♗d8 4. ♗c5 ♗e7 5. ♙a3 ♖e8 6. ♖fe1 f6 7. ♗f7+ ♗d7 8. ♗d6

4. Endspiel - Freibauer: A

1. h7 ♙xh7 2. ♖h6+ ♗f7 3. ♖xh7
1. ♙g8+ ♗h8 2. ♙e6 ♗xe6 3. ♖f8+ ♗h7 4. e8♗
1. ♙c2+ ♗g8 2. ♖f8+ ♖xf8 3. ♙b3+
1. ♖a6+ ♗g7 2. ♖e6 (*Kok 1934*)
1. ... ♙e6 2. ♖c7 ♗c4
1. d7 ♖d8 2. ♖e8+ ♖xe8 3. ♗g8+ ♗xg8 4. dxe8♗
1. ♗d7 ♗xd7 2. c8♗+ ♗c6 3. ♗a7#
1. ... ♙d3+ (1. ... d1♗+ 2. ♖xd1 ♙xd1 3. ♗d7+ ♗e7 4. ♗dxc5) 2. ♗a1 ♙xe4 3. ♗xe4 (3. ♖d1 ♖c4) 3. ... ♖xe4
1. ... ♖e1+ 2. ♖xe1 ♗f3+ 3. ♗f1 ♗xe1 4. ♗xc2 ♗xc2
1. ♖e2+ ♗d7 2. ♖e7+ ♗xe7 (2. ... ♗c8 3. ♖e8+ ♗xc7 4. ♖e7+) 3. c8♗+ ♗e6+ 4. ♗xa7 ♗d5 5. ♗b5
1. ♙d8 ♗xd8 2. a5 ♗c7 3. a6
1. ♖xc8 (1. d7? ♖xc7 2. ♙d6+ ♗g8 3. ♖e8+ ♗f7 4. ♖e7+ ♗f8) 1. ... ♖xc8 2. d7 ♖d8 3. ♙d6+ ♗f7 4. ♖e7+ ♗g6 5. ♙c7

5. Endspiel - Freibauer: B

1. ♙c6 ♖b8 2. ♖xf8+ ♖xf8 3. e6 c4 4. e7
1. ... e2 2. ♙xf2 ♙e3 3. ♖a1 gxf2+ (3. ... ♙xf2+ 4. ♗h1 e1♗+ 5. ♖xe1 ♙xe1)
1. ♙b5+ ♗b6 2. ♙a5+ ♗xb5 3. a7 ♙xa5 4. a8♗
- 4) Zeichnung
1. d7 ♙e7 2. ♙d4+ ♗xd4 3. ♗xe7 ♗e5 4. d8♗+
1. ♖f1 (1. ♖e5? ♖e2) 1. ... h6 2. e7 ♖e2 3. ♖f8+ ♗h7 4. e8♗ ♖xe8 5. ♖xe8
1. ♙g6 ♖e8 2. ♖d1+ ♗xe7 3. ♖e1+
1. ♖e2 ♖xe2 2. ♙e4 ♖xe4 3. f3+
1. c6 bxc6 2. ♙e6 ♖d8 3. bxc6
1. ♖xd8 ♗xd8 2. h6 ♖e1+ 3. ♗h2 ♖e5 4. ♗c6+ ♗e8 5. ♗xe5
1. ♗c1 ♖xc1 (1. ... ♖bc2 2. ♗xc2 ♖xc2 3. e8♗+) 2. e8♗+ ♗g7 3. ♗e5+

- 12) 1. ♖d7! (1. ♖d8? ♗a3 3. ♙e6 ♗a8+ 4. ♙c8 ♗a7) 1. ... ♗d3+ 2. ♙d5! (2. ♖c8? ♗a3 3. ♖b7 ♗a1! 4. e8♗ ♗b1+ 5. ♖c8 ♗b8+) 2. ... ♗d5+ 4. ♖c8 (*De Feijter, 1935*)

6. Mittelspiel - Freibauer: A

- 1) 1. ♗b1 g6 2. ♗b5 ♗xb8 3. ♗xb8+ 3. ... ♖g7 4. e8♗
- 2) 1. ... e3 2. ♗xf3 (2. ♗xa6 ♗g3) 2. ... e2
- 3) 1. ... ♗b1 2. ♗xb1 c1♗+ 3. ♗xc1 ♗xc1+
- 4) 1. d7 ♗xd7 2. ♗e8
- 5) 1. ♗e7+ ♗xe7 2. d7
- 6) 1. ... ♗xb3 2. axb3 ♗xe4 3. dxe4 c2
- 7) 1. ♙f7+ ♖g7 2. ♗xh6+ ♖xh6 3. ♙xe8
- 8) 1. ♙d6 ♗xd6 (1. ... ♗xd6 2. ♗xb7) 2. ♗xb7 ♗xb7 3. e7
- 9) 1. ♗xa4 bxa4 2. ♗xb8 ♗xb8 3. a6
- 10) 1. ♗e8+ ♙f8 2. ♗b8 1-0 2. ... ♗xb8 3. ♗xb8
- 11) 1. ♗c8 ♗xc8 2. ♗e7 1-0
- 12) 1. ♗f8+ ♖xf8 2. ♗f1+ ♖g8 3. e7+ ♖h8

7. Endspiel - Bauer gegen Springer: A

- 1) 1. h7 (1. b6? ♖f4+ 2. ♖g4 ♖d3 3. b7 ♖e5+) 1. ... ♖g7 2. h8♗+! ♖xh8 3. b6 ♖f4+ 4. ♖h6!
(*Klinkov 1965*)
- 2) 1. c6 ♖f5+ 2. ♖f2! (2. ♖f4? ♖d6 3. cxb7 ♖xb7 4. a6 ♖c5 ; 2. ♖d3? ♖d6 3. cxb7 ♖xb7 4. a6 ♖c5+) 2. ... ♖d6 3. cxb7 ♖xb7 4. a6 (*Grin 1990*)
- 3) 1. ♖h8! (1. ♖f6? ♖f4! ; 1. ♖f8? ♖f4! ; 1. ♖f7? ♖h4! 2. g7 ♖f5 ; 1. ♖h7? ♖f4! 2. g7 ♖h5) 1. ... ♖f4 2. g7 ♖g6+ 3. ♖g8 ♖e7+ 4. ♖f8! ♖g6+ 5. ♖e8 (*Heuäcker 1937*)
- 4) 1. e6 ♖e2+ 2. ♖h2! (2. ♖g4 ♖c3 3. e7 ♖d5 4. e8♗ ♖f6+ ; 2. ♖f2 ♖c3 3. e7 ♖e4+ 4. ♖e3 ♖d6) (*Marwitz 1937*)
- 5) 1. c6 bxc6 2. e7 ♖xe7 3. d6 ♖f8 4. d7 (*Gunst 1923*)
- 6) 1. ♖e5! (1. ♖f7 ♖f2 2. ♖e8 ♖e3 3. ♖d8 ♖d4 4. ♖c7 ♖c5) 1. ... ♖f2 2. ♖d4 ♖f3 3. ♖c5 ♖a8 4. ♖c6
- 7) 1. c6 ♖e6 2. ♖b5 (2. ♖c5? ♖f3 3. ♖b6 ♖e5 4. c7 ♖c4+) 2. ... ♖f3 3. ♖a6 ♖d6 4. ♖b7 ♖d4 5. c7 ♖b5 6. c8♗ (*Mees 1946*)
- 8) 1. ♖g1! (1. h6? ♖f2+ 2. ♖g2 ♖d3 3. h7 ♖f4+) (*De Feijter 1940*)
- 9) 1. e5 fxe5 2. f6 gxf6 3. b6 f5+ 4. ♖h3 (*Kok 1935*)
- 10) 1. ♖b8 ♖d7+ 2. ♖c8 ♖b6+ 3. ♖c7
- 11) 1. e6 (1. g6 fxg6 2. e6 ♖d5 3. e7 ♖xe7 4. f6 ♖d5) 1. ... fxe6 2. g6 ♖h5 3. g7 ♖xg7 4. f6 (*Tavarini 1983*)
- 12) 1. a6 (1. f7? ♖d7! 2. a6 ♖b6 3. c5+ ♖xa6 4. c6 ♖f8!) 1. ... ♖b6 2. c5+ ♖xa6 3. c6 ♖b6 4. f7 (*Ratz 1926*)

8. Endspiel - Bauer gegen Läufer: A

- 1) 1. b6+ ♖xb6 (1. ... ♖b8 2. c5 ♙b7 3. h5 (3. ♖c3? d5) 3. ... ♙a6 4. ♖c3) 2. c5+ ♖xc5 3. h5 (*Roberts 1927*)
- 2) 1. a5 ♙f8 2. ♖d5 ♙h6 3. g5+ ♙xg5 4. ♖e4 ♙h4 5. ♖f3 (*Otten 1892*)
- 3) 1. ♖d5 ♙e5 2. g3+ ♖f5 3. g4+ ♖f6 (3. ... ♖f4 4. g5 ♖f5 5. g6 ♖f6 6. g7) 4. g5+ ♖f5 5. g6 ♖f6 6. g7 (*Rinck 1937*)
- 4) 1. f4! exf4 2. e4 fxe3 3. ♖e2 (*Timchenko 1953*)
- 5) 1. f5 exf5 (1. ... ♙xf5 2. a6) 2. ♖f4 ♙h3 3. ♖g3 (*Moravec 1913*)
- 6) 1. ♖d5! ♙a5 (1. ... ♙d8 2. b6! axb6 3. ♖e6) 2. b6 axb6 3. ♖d4! ♙d2 4. h7 ♙c1 5. ♖c3 (*Leenhouts 1919*)
- 7) 1. f5 ♖g3 (1. ... ♖f3 2. g5 hxg5 3. h6 ♙g8 4. f6 g4 5. h7 ♙xh7 6. f7) 2. g5 hxg5 (2. ... ♖g4 3. g6 ♙d5 4. f6 ♖xh5 5. f7) 3. h6 ♙g8 4. f6 ♖f4 5. h7 ♙xh7 6. f7 (*Horwitz 1880*)
- 8) 1. ♖d5 ♙f1 2. ♖e6 ♙g2 3. ♖f7! (3. ♖f6? ♙d5) 3. ... ♙d5+ 4. ♖f6 (*Dall-Ava 1965*)
- 9) 1. b4 axb3 (1. ... ♙c4 2. b5 ♙e6 3. b6 ♙d5 4. b7 ♙xb7 5. f7+) 2. f7+ ♖xf7 3. ♖h7 ♙b1+ 4. ♖h8 (*De Feijter*)
- 10) 1. h6 ♙d4 2. ♖d5 ♙xb2 3. c4! (3. h7? f5 4. c4 f4 5. ♖e4 ♖g4 6. c5 f3 7. c6 f2 8. c7 f1♗) 3. ... bxc3 (3. ... f5 4. c5 f4 5. ♖e4 ♖g4 6. c6) 4. h7 c2 5. h8♗+ (*nach Troitzky 1928*)
- 11) 1. d5 cxd5 2. ♖e3 ♙g2 3. ♖d4 (1. c4! c5; 1. ♖e3? ♙h1 2. c4 c5) (*Troitzky 1924*)
- 12) 1. f6 (1. e6 ♖xc6 2. ♖e5 ♖c7 3. f6 ♖d8 4. ♖d6 ♖e8) 1. ... ♙b3 2. e6 ♙xe6 3. ♖e5 ♙a2 4. ♖d6 (*Destefani 1981*)

9. Strategie - Kleiner Plan: A

- 1) 1. ... exf5
Schwarz schlägt aus dem Zentrum heraus (die Regel ist: schlage zum Zentrum hin!) aber der Springer bekommt ein gutes Feld auf e6.
- 2) 1. ♙a3
Nach einem anderen Zug kommt 1. ... d5.
1. ... ♗e8 2. ♙d6 ♗d8 3. ♖e2 e5 4. ♖g3
Mit großem Vorteil für Weiß. (*Weisgerber-Van den Bosch, Bad Nauheim 1936*)
- 3) Weiß schwächt die schwarze Bauernstruktur: 1. a5 cxb4 2. ♖xb4 ♗f6 3. ♖c6 ♗b7 4. f3 bxa5 5. ♗xa5 und Weiß steht gut. (*Hemingway-Wade, Huddersfield 1953*)
- 4) 1. f3
Nicht gut ist 1. c5 dxc5 2. ♙a3 b6. Nach f3 leben die weißen Läufer auf. Der Rest der Partie ist lehrreich.
1. ... h5

Nach 1. ... exf3 spielt Weiß 2. ♖xf3.

2. ♗xe4 ♗xe4 3. fxe4 ♞xe4 4. ♕d3 ♞e7 5. e4 ♗g7 6. ♕f4 f6 7. ♞d2 g5 8. ♕e3 h4 9. e5 dxe5 10. dxe5 ♞xe5 11. ♕d4 ♞a5 12. c5 ♗h6 13. ♕xf6 ♞xc5+ 14. ♕d4 ♞d6 15. ♞xf8 ♞xf8 16. ♞f1 ♞e7 17. ♞f6+ ♗h5 18. ♕e2+ und Schwarz gab auf. (*Gligoric-Rabar, Zagreb 1939*)

5) 1. g5

Zunächst um zu verhindern, dass Schwarz mit h6 den Königsflügel dichtmacht. Weiß bereitet nicht nur h4-h5 vor, um Linien zu öffnen, sondern auch um dem Läufer den Weg freizumachen. Das Feld e6 wartet. 1. ... ♗g8 2. h4.

6) 1. ... ♗xc4

Schwarz muss den weißen Läufer unschädlich machen. Der Zug verliert keine Figur! Auf 2. ♞d3 folgt 2. ... ♞h4. In der Partie *Van Dongen-Van Beek, Leiden 1997* folgte weniger stark 1. ... ♞c7 2. ♞d3 g6 3. ♗e3 ♗c5 4. ♗g4! f6 5. ♞d4. Das Mattbild ♗♕ bleibt auch nach 5. ♕xf6! in der Stellung.

2. ♕xh7+ ♗xh7 3. ♞d3+ ♗g8 4. ♞xc4 ♗f6 und eher Schwarz steht besser.

7) 1. ... e6

Dieser Zug trifft den Nagel auf den Kopf. Der weiße Druck ist auf einmal nur Schein, der Bauer c4 ist schwierig zu decken. 2. f5?

Auch nach dem Besseren 2. ♞a2 exd5 3. cxd5 ♞f7 hat Schwarz Vorteil.

2. ... exd5 3. fxg6 ♗xc4. Weiß gibt auf. (*De Gorter-Frank Erwich, Wijk aan Zee 1998*)

8) Der Springer auf f6 steht zentral, tut aber zu wenig, deshalb 1. ... ♗h5, mit der Absicht ♗f4. In der Partie *Harinck-Marc Erwich, Leiden 1996* schlug Schwarz auf d2 und gab einen Teil seines Vorteils weg.

9) 1. ♕h4!

Spannung aufrechterhalten. Weiß braucht 1. ... g5 2. ♗xg5 hxg5 3. ♕xg5 nicht zu fürchten. Weiß gewinnt mit 4. e5 die Figur mit Vorteil zurück. Nach 1. ♕xf6 ♞xf6 2. ♗e5 ♞e7 hat er nur ungenügende Kompensation für den Bauern. 1. ... ♞e8 Auf andere Züge folgt 2. e5.

2. ♕xf6 gxh7 3. ♗d2 ♗h7 4. ♕f1 b5 5. ♞f3 f5 6. ♞f4 ♗b3 7. ♗xb3 cxb3 8. ♕d3 ♕d3 und Weiß steht besser dank der schwachen schwarzen Bauern. (*Romanishin-Savon, Erevan 1976*)

10) Zeichnung

11) Zeichnung

12) Schwarz schwächt seine Bauernstruktur:

1. ♞xc8 ♞xc8 2. ♗f5 exf5 3. ♞xd5 ♗c5

Auf 3. ... ♞c2 kommt 4. ♕xg7.

4. ♕c4 ♞e6 5. ♞xe6 ♗xe6 6. ♞d1 ♞d1 mit besserem Spiel für Weiß. (*Flohr-Veltmander, Tartu 1950*)

10. Strategie – Kleiner Plan: B

1) 1. ... e5

Verhindert nicht nur e5, sondern schafft auch ein starkes Feld für den Springer auf e5. Weiß kann den Bauern f4 nicht behaupten.

2. fxe5

Nach 2. g3 kommt 2. ... ♕h6 3. ♕g2 exf4 4. gxh4 ♗h5.

2. ... ♗xe5 3. d3 ♗fg4 4. ♞e2

Auch nach 4. ♕xg4 ♗xg4 5. ♕c1 (5. ♞e2 ♞ce8) 5. ... ♗e3 steht Schwarz besser.

4. ... ♗e3 5. ♞e1 f5 6. exf5 ♗xf3+ 7. gxf3 ♞xf5.

(*Pickard-Lein, Dallas 1996*)

2) 1. a4

Logisch, von der schwarzen Bauernstruktur bleibt nicht viel übrig. (*Pogrebyssky-Löwenfisch 1939*)

3) 1. ... ♗c8

Schwarz muss seinen Springer aktivieren. Von f5 aus greift er einen Bauern an.

2. ♗f1 ♗e7 3. ♗g3 ♕xg3 4. ♞xg3 ♗f5 5. ♞h3 c5 mit Vorteil. Schwarz spielt auf eine zweite Schwäche.

(*Lein-Jansa, Borgarnes 1985*)

4) 1. d5

Ein logischer Zug, Weiß aktiviert seine Figuren. In der Partie lehnte Schwarz das Bauernopfer ab. Die Stellung nach 1. ... exd5 2. ♗d4 g6 3. e6 ♕c8 4. ♞e5 ist prima für Weiß. Das ist zwar unbestritten, aber Weiß muss auch auf seinen e-Bauern achten. Nach 4. ... ♗c7 5. ♕xf5 ♗a6 6. ♞b1 gxf5 7. ♞e1 f4 8. ♞xf4 hat Weiß mehr als ausreichende Kompensation für die Figur.

1. ... ♗b6 2. d6 nun ist der weiße Vorteil unleugbar.

5) Schwarz steht nach jedem Zug besser. Die weißen Figuren stehen einander im Wege. Der 9-jährige *Jankiel Ferrol* machte den starken Zug 1. ... a5, wonach die größte Verwundbarkeit (die weiße Dame) ausgenutzt wird. Es droht Damengewinn. Nach 2. a4 b5 3. axb5 ♕xb5 droht wieder a4.

6) 1. ... ♞h4+!

Schwarz stellte eine Figur ein mit 1. ... ♗xd4 2. ♗xd4 ♞h4+ 3. ♞f2 in *Reisinger-Hoy, Deutschland 1992*

2. g3 ♞f6

Schwarz hat den f-Bauern geschwächt. Der Läufer auf b7 ist dadurch viel aktiver geworden.

7) 1. ... g5

Schwarz muss f4 entgengetreten. Nach 1. ... ♞ce8 2. f4 ♞5e7 3. ♞cd1 muss Schwarz immer mit f5 rechnen.

2. f4

Weiß hat keine Zeit für 2. ♖d1 ♗xd5 3. exd5 ♞d4!

2. ... gxf4 3. ♞xf4 ♜ce8 4. ♞f1 ♞5e7 5. e5

Sonst kommt ♗d7-e5. Schwarz schlug den Bauern und der Rest war ein Kinderspiel. (*Ligterink-Psakhis, Plowdiv 1983*)

8) 1. b4

Weiß versetzt den Springer auf a6 in den Ruhestand.

1. ... ♞c8 2. ♙b2 ♞e6 3. ♗b5 mit Vorteil dank der beschränkten Mobilität der schwarzen Figuren.

(*Marjanowic-Forintos, Bär 1980*).

9) 1. ... ♙c8

Schwache Bauern des Gegners sollte man nicht zu schnell abtauschen. Den Bauer b4 kann Schwarz immer noch schlagen. Der Läufer wird auf b7 noch besser stehen.

2. g5 hxg5 3. ♙xg5 ♙b7 4. ♗h2 ♞xb4 5. b3 ♞c8 6. ♞e3 und Schwarz gewann einfach.

(*Stolz-Boleslavsky, Groningen 1946*)

10) 1. ... b5!

Es wäre ein Jammer, den Springer aus dem Zentrum wegziehen zu müssen (nach 2. ♙d3 wäre das der Fall). Schwarz schafft mit b5 ein starkes Feld auf d5. Der gedeckte Freibauer kann blockiert werden.

2. c5 a6

11) 1. ♗d1

Auf dem Weg nach f5, wonach der weiße Angriff nicht aufzuhalten ist.

1. ... ♞c8 2. ♗e3 ♞c7 3. ♗f5 ♞f8 4. ♞d1 f6 5. f4 exf4 6. ♞h5 ♗e5 7. ♞h7+ (*Benko-Najdorf, Los Angeles 1963*)

12) 1. ♗d3

Mit einem Bauernopfer erhält Weiß ein riesiges Zentrum.

1. ... exf4 2. e5 fxg3 3. hxg3 ♞g5 4. ♗f4

Schwarz gab eine Figur auf c4, aber er hätte die Partie sowieso nicht retten können. (*Polugaevsky-Geller, Riga 1958*)

11. Strategie - Kleiner Plan: C

1) 1. ♞g3

Weiß muss das Feld d5 für seinen Springer erobern. Hier ist 1. b3 nicht klug wegen 1. ... ♙xb3!

1. ... ♞g8

Ein Armutszeugnis, aber der König muss d6 weiter decken. Wenig hilft 1. ... ♙b5 2. c3.

2. f6+ und Weiß gewinnt Material.

2) 1. ... ♗xe4

Das weiße Bauernopfer ist wohl korrekt nach 1. ... dxe4 2. ♗g5 oder 1. ... ♞e7 2. e5.

2. ♗xe4 ♞e7!

Schlagen ist keine Pflicht. Auf 2. ... dxe4 folgt 3. ♙c4 ♞e7 4. ♗g5 und Weiß steht besser. Nach dem Damenzug hat das weiße Bauernopfer wenig gebracht.

3) 1. b4

Weiß möchte d4 für seinen Springer erobern.

1. ... ♙e7

Der Läufer muss zurück: 1. ... ♙d4 2. ♞b1 0 0 3. ♗xd4 ♞xd4 4. ♙e3

2. a3

Früher wurde viel geopfert, aber positionelle Bauernopfer gab es kaum. Schwarz kann nun mit 2. ... d4 ausreichend Gegenspiel entwickeln. Vielleicht deshalb 2. ♞f2!?! In der Partie bekam Weiß recht.

2. ... f5 3. ♞c1 ♙b7 4. ♙e3 ♞d8 5. ♗d4 ♗f8 6. 0-0 mit gutem Figurenspiel. Der Springer auf d1 geht nach a5. (*Steinitz-Sellman, Baltimore 1885*).

4) 1. e5

Weiß muss mehr Linien öffnen. Nach 1. ♗h2 c6 2. f4 d5 meldet Schwarz den wichtigen Angriffsläufer auf b3 ab.

1. ... ♞e7 2. ♞fe1 ♞be8 3. ♞d2 dxe5 4. ♞xe5 ♞d6 5. ♞g5 ♞xe5 6. ♗xe5 ♞b6 7. g4 ♙d6 8. ♗xf7 ♞xf7 9. ♞f5 g6

10. ♞e6 ♗g7 11. ♞xf7+ ♗h6 12. ♙e6 (*Aljechin-Duras, St. Petersburg 1913*)

5) 1. ♞xc5

Weiß spielt auf Feld d6. Eine schwierige Aufgabe, aber wenn man den weißen Plan kennt, künftig kinderleicht. Die Reihenfolge mit 1. e5 ist auch gut.

1. ... dxc5 2. e5 ♙xf3 3. ♞xf3 ♗d7 4. ♗e4 ♗e7 5. ♞g3 ♞hg8 6. ♞d6 mit großem Vorteil (*Polugaevsky-Kotow, Moskau 1961*)

6) 1. ♙c4

Dieser bescheidene Zug ist am Besten. Schlagen auf e6 stärkt das schwarze Zentrum und gibt die Position des Springers f5 auf. Auf c2 steht der Läufer zu passiv. Der eventuelle Doppelbauer auf der c-Linie ist nicht schwach.

(*Keres-Tarnowski, Helsinki 1952*)

7) 1. ♞e3

Verwundbare Punkte beim Gegner angreifen. Der Bauer h6 ist nicht zu decken.

1. ... ♗h8 2. ♞xg7 ♗xg7 3. ♞g1+

(*Bellon-Alonso, Cienfuegos 1996*)

8) 1. a4

Weiß wird auf dem Königsflügel angreifen (und gewinnen), es sei denn er wird auf der anderen Seite zu sehr gestört. Deshalb schließt Weiß in dem Moment den Damenflügel, wenn Schwarz nicht en passant schlagen kann (der Bauer a5 würde dann

unheilbar schwach). (*Gurgenidze-Polugaewsky, Tbilisi 1956*).

9) 1. f4

Der Bauer f5 ist schwach, aber schwierig anzugreifen. Weiß droht auf e5 zu nehmen. Auch gut ist 1. ♟b2. Schwarz kann wegen 2. ♟g4 nicht 1. ... f4 antworten.

1. ... e4

Oder 1. ... ♜gf8 2. ♟b2 mit der Drohung 3. ♟d3 und auf 1. ... exf4 kommt 2. ♟xf4

2. ♟b2 ♜g6 3. ♟h5

10) Wieder schwierig, aber einmal gesehen einfach. Weiß steht in solchen Stellungen immer besser (mehr Bewegungsfreiheit für seine Figuren), aber weiter kommen ist eine andere Geschichte. Das gelingt hier mit:

1. c5!

In der Partie *Frank Erwich-Havelaar, Wijk aan Zee 1998* folgte weniger stark 1. ♜cd1.

1. ... ♜d8 2. cxd6 ♜xd6 3. ♜xd6 exd6 4. ♞b4 und die schwarze Bauernstruktur ist verwundbar.

11) Aktivität erhöhen ist das Motto. Der Springer auf f6 ist verwundbar, wenn es über die lange Diagonale gefesselt werden kann.

1. ♞ce2

Wie sich aus den folgenden Zügen herausstellt, hat der Springer auf g3 noch eine angreifende Aufgabe.

1. ... ♜d7 2. ♜b2 ♜e7 3. ♞d4 ♜g8 4. ♞xc6 mit Gewinnstellung.

(*Smyslow-Suetin, Moskou 1952*)

12) 1. ... ♞e8

Dies sollte man wissen. Ein gedeckter Freibauer muss von einem Springer blockiert werden. Der Springer steht ganz gut auf d6. Er unterstützt den Vormarsch f5 (und manchmal b5). (*Jezek-Uhlmann, Praag 1956*)

12. Strategie - Kleiner Plan: D

1) 1. ... ♞e6

Zwingt den Bauern nach vorne, sodass der Läufer an Mobilität einbüßt. Nach 1. ... cxd4 2. cxd4 exd4 3. ♟xd4 ♞e6 4. ♟e3 ♞c5 5. ♟xc5 bxc5 hat Schwarz ein besseres Läuferenspiel, aber der Vorteil ist weniger groß, als in der Partie.

2. d5 ♞d8!

Auf dem Weg nach a5 um c4 anzugreifen. Der Bauer ist nicht mehr ausreichend zu decken.

3. ♞f2 ♟a6 4. ♞e3 ♞b7 mit entscheidendem Vorteil. (*Shipman Fine, New York 1945*)

2) 1. ♟f1

Schwarz drohte mit 1. ... a5 den Springer zu untergraben. Weiß sieht wegen der aktiveren Leichtfiguren weiter besser, obwohl der Vorteil nach 1. ... ♞b7! nicht groß ist. Schwarz spielte 1. ... ♞e6? und verlor eine der 36 Partien. (*Eliskases-Capablanca, Semmering 1937*)

3) 1. f4

Die Bauernstruktur muss aufgebrochen werden, bevor Schwarz mit ♞d5 und e4 zuschlägt.

1. ... ♟f7 2. fxe5+ ♞xe5 3. ♞c5 mit entscheidendem Vorteil. (*Ludden De Vreugt, Hoogeveen 1997*)

4) 1. ... h5

Schwarz schafft sich einen entfernten Freibauern.

2. ♞e3 g5 3. f4 exf4+ 4. gxf4 g4 5. f5 f6 6. ♟f1 ♟a4 7. ♞c5 ♟c1+ 8. ♞d4 ♟d1. Weiß gibt auf.

(*Visier Gligoric, Montilla 1978*)

5) 1. ... a6

Linien öffnen, um dem Springer auf c4 zu helfen. Eine Figur alleine auf einem starken Feld kann nichts ausrichten. Unnötig ist 1. ... h6 2. a4 a6 3. ♟e3

2. bxa6 ♜xa6 3. ♟g5 ♜fa8 4. ♞c1

Schwarz steht gut. Die weißen Bauern sind schwach und angreifbar.

6) 1. ... g5

Verteidigt das starke Feld. Auch 1. ... ♟h6 ist möglich. Der Bauernzug ist weniger flexibel, aber der Läufer kann nun auf der langen Diagonale aktiv bleiben. (*Podgorny Pachman, Meisterschaft CSR 1954*)

7) 1. ♞h1!

Die weißen Türme machen nichts in dieser Stellung und Schwarz ist verwundbar über die f-Linie. Das Feld vor dem Doppelbauer besetzen ist ein guter Plan, nur erreicht der Springer dieses Feld nicht: 1. ♞e2 f5! 2. exf5 (oder 2. ♞g3 f4 3. ♞e2 d6) 2. ... d5.

1. ... d6 2. f4 ♟e6 3. ♟xe6 fxe6

Dies ist eine Aufgabe aus dem Kapitel 9. Weiß steht gut, aber wie weiter? (*Larsen Zuidema, Havanna 1964*)

8) Zeichnung

9) 1. c4

Schwarz bekommt eine Mehrheit wenn er c4 spielen kann. (*Lasker Tarrasch, Deutschland 1908*)

10) 1. ♞h4

Am Rande, aber auf dem Weg zum starken Feld f5.

1. ... ♜e5 2. g4 ♞b4 3. ♞f5. Weiß gewann in *Didishko-Kasparow, Minsk 1978*. Schwarz war damals 15 Jahre alt.

11) 1. ♜a1

Andere Züge geben weniger Vorteil: 1. e5 ♜d8 oder 1. ♜d1 ♞a6 2. ♜d7? (besser 2. b5 ♞b8 3. ♜a1 a6 4. ♜c1 axb5 5. ♟xb5+ ♞b7) 2. ... ♞b8!

1. ... a6 2. ♜d1 ♜f8 3. ♜d7 ♞b8 4. e5 mit einer gewonnenen Stellung. (*Smyslow- Matanovic, Monaco 1967*)

12) 1. ... ♞c5

Dank des Springers auf a5 kann Schwarz seinen Springer nach d3 spielen. Eine erhebliche Verbesserung seiner Aktivität.
2. ♖e2

Im Turmendspiel nach 2. bxc5 ♖xc5 3. ♜xc4 ♖xc4 hat Weiß schwache Bauern. In der Partie *Aaron Botwinnik, Leipzig 1960* kam der schwarze Springer mit 2. ... ♜d3 zu Besuch und Schwarz gewann.

13. Mobilität - Fangen: A

- 1... ♜xe4 2. ♙xe4 f5 3. ♙d3 f4
- 1.e5 ♜xe5 (1. ... ♙xe5 2. ♖xc6) 2.f4 ♜g6 (2. ... ♜g4 3.hxg4 ♙xc4 4. ♖de1) 3. ♖xc6
1. ♖xc8 ♖xc8 2. ♙d7 ♖c3 3. ♙g4
- 1.d5 ♙f5 2.g4 ♙xc3 3.bxc3 ♙e4 4.f3
1. ... b5 2. ♖xb5 ♙a6 3. ♖a4 ♜b6
1. ... a5 2. ♖xb5 (2. ♖xc5 ♜xc5 3. ♙xa8 ♜d3+) 2. ... ♙a6 3. ♖c6 ♖c8
1. ♖d8+ (1. ♜d6 ♖b8 *Van Putten-Mostertman Schagen 2004*) 1. ... ♜h7 2. ♜d6 ♖d7 3. ♜xb7
1. ♜b5 ♙xb5 2.cxb5 axb4 3.axb4
1. ... ♖c5+ 2. ♜h1 ♖h6 3. ♖g5 f6 4. ♖xh6+ ♜xh6
1. ... ♙d4+ 2. cxd4 ♖e8
1. ♜e5 ♜f8 2. ♖d6+ ♜g8 3. ♖e7 (3. ♖e6+? ♜f8) 3. ... ♙g6 (3. ... ♙d7 4. ♖f7+) 4. ♜xc6
1. ♙xc7 ♜xc7 2. ♖c3 (2. ♖b2 ♙f6 3. ♖a1 ♖b5) 2. ... ♙f6 3. ♖a1 ♖b5 4. ♜xb5

14. Mobilität - Fangen: B

1. ♖xf7 ♜xf7 2. ♙g5 ♖h5 3.g4
- 1.g4 ♖h6 2.g5 ♖h5 3. ♜f4
1. ♙xf6 gxf6 2. ♜b3 ♖xc5 3. ♜b4
- 1.g4 ♙e6 2.g5 ♙xh3 3.gxf6 ♙xc2 4.fxe7
1. ♖c4 ♖b5 2. ♖b4 ♖e2 (2. ... ♖c5 3. ♖xc5) 3. ♙f3 (3. ♖e1 ♖h5)
1. ♙xc4 ♖xc4 2. ♜b1 ♖a2 3. ♖f2
1. ♖xc4 (1. ♙c1 ♙d4+ 2. ♜xd4 (2. ♜h1 ♙e3) 2. ... ♖xd4+) 1. ... ♖xc4 2.fxc4 ♙xb2 3.c3
1. ... ♙b4 2. ♙xb4 b6 3. ♖xa6 ♜xb4
1. ♙b5+ ♙d7 2. ♜c4 ♖b4 3. ♙xd7+ ♜bxd7 4.a3
1. ... ♖g5+ 2. ♜f1 ♖g6 3. ♖h5 (3. ♖f4 ♖xh3+) 3. ... ♖e5
1. ... g5 (1. ... ♖e5? 2. ♖g3) 2. ♖xh6 ♖e5 3.g3 (3.f4 exf3 4. ♜xf3 ♖xe3+ 5. ♜h1 ♜e4) 3. ... ♙f8
1. ♜c4 ♖b4+ 2. ♙d2

15. Mobilität - Fangen: C

1. ♜c4 ♖b4+ 2. ♙d2
1. ... a5 2. ♙a3 ♖cb8
1. ♖eb1 ♖c2 2. ♜e1
1. ♜c3 ♜e5 2. ♖b1
1. a3 ♖b6 2. ♜xe6
1. h7+ ♜h8 2. ♖d4+ ♜xh7 3. ♖fb1
1. a4 ♖b6 2. ♖fb1 ♖c6 3. ♙b5
1. ♜a4 ♖b4 2. ♙d2 ♖a3 3. ♖f3
1. ... ♖d6 2. ♙g5 f6 3. ♙e3 ♖fb8
1. ♙xc5 ♖xc3 (1. ... dxc5 2. ♜a4) 2. ♙b4
1. ♜a4 (1. ♜db5 ♜b4 2. ♖c1 ♜d8) 1. ... ♖a3 2. ♙c1 ♖b4+ 3. ♙d2 ♖a3 4. ♜b5
2. Zeichnung

16. Mobilität - Fangen: D

1. ♜f7 ♖b6 (1. ... ♖f6 2. ♜e5+ ♜c5 (2. ... ♜b4 3. ♜d5+) 3. ♜d7+ ; 1. ... ♖d4 2. ♜e5+ ♜c5 3. ♜e6+) 2. ♜e5+ ♜b4 (2. ... ♜c5 3. ♜d7+) 3. ♜d5+ (*Prokes 1950*)
1. ♜d6 ♖f3 2. ♜g2 ♖f4 (2. ... ♖f8 3. ♜e6+; 2. ... ♖f6 3. ♜e8+) 3. ♜e6+ (*Troitzky 1916*)
1. ♜b5! ♖e8 2. c4+ ♜e4 (2. ... ♜e6 3. ♜g7+) 3. ♜d6+ (*Mandil 1933*)
1. ♜d5+ ♜b8 (1. ... ♜d6 2. ♜c4+ ♜xd5 3. ♜b6+; 1. ... ♜d8 2. ♜b6) 2. ♜b6 ♖a7 3. ♜c6+ (*Rinck 1944*)
1. ♜c2 ♖g3 2. ♜c7+ ♜e7 (2. ... ♜f6 3. ♜e4+) 3. ♜f5+ (*De Barbieri 1924*)
1. ♜f3+ ♜e4 2. ♜g4 ♖a6 (2. ... ♖a5 3. ♜f6#) 3. ♜c5+ (*Bent 1980*)
1. ♜f7 ♖h4 (1. ... ♖f8 2. ♜f4+ ♜h4 3. ♜g6+ ; 1. ... ♖e8 2. ♜f6+ ; 1. ... ♖g8 2. ♜f6+) 2. ♜f4+ ♖xf4 3. exf4 (*Becker 1921*)
1. ♜d6 ♖a7 2. b6+ ♜xb6 (2. ... ♖xb6 3. ♜d5+) 3. ♜c8+
- 1.h4 ♖e6 2. ♜cb6+ ♜d3 (2. ... ♜b5 3. ♜c7+) 3. ♜f4+ (*Rinck 1933*)
1. h4 ♖e6 2. ♜cb6+ ♜d3 3. ♜f4+ (*Rinck 1933*)
1. ♜d1 c3 2. b3 c2+ 3. ♜c1 (3. ♜xc2? ♖c7) (*Lamoss 1968*)
1. ♜d6 ♖a7 2. b6+ ♜xb6 (2. ... ♖xb6 3. ♜d5+) 3. ♜c8+

17. Remis - Dauerschach: A

- 1... ♖a2+ 2. ♗g1 ♘f3+ 3. ♗f1 ♖d2 4.c7 ♘h2+
1. ♖e6+ ♗h8 2. ♘g6+ hxg6 3. ♖h3+
1. ... ♘g4 2. hxg4 ♖f2+ 3. ♗h2 ♖h4+ 4. ♗g1 ♖f2+
1. ♖xf8+ ♗xf8 2. ♖g8+ (2. ♘f6 ♖xc1#) 2. ... ♗xg8 3. ♘h6+ ♗h8 4. ♘f7+
- Zeichnung
1. ♘e3 ♗e6 2. ♘c2+ ♗d5 3. ♘b4+ ♗d4 4. ♘c2+
1. e7 h2 2. e8 ♘ h1 ♖ 3. ♘c7+ ♗a7 4. ♘xb5+
1. ♖b8+ ♗b6 2. ♖a7+ ♗c7 3. ♖b8+
1. ♖xg7+ ♖xg7 2. ♖xf8+ ♖g8 3. ♖ff7 ♖a8 4. ♖xh7+
1. ... ♖f3+ 2. ♖g2 ♖f1+ 3. ♖g1 ♖f3+ 4. ♖g2 ♘g3+ 5. hxg3 ♖h5+ 6. ♖h2 ♖f3+ 7. ♖g2 ♖d1+
- 1.f4+ gx f4 2. ♖b8+ ♗f5 3. ♖xf4+ ♗g6 4. ♖f7+ ♗g5 5. ♖f4+
1. ♖g8+ ♗g6 2. ♖e6+ ♗h7

18. Remis - Patt: A

1. ... g3+ 2. ♖xg3 ♖g1+ 3. ♗xg1 Patt.
1. ♖e3+ ♗xe3+ 2. ♖g3+ ♗e4 Patt.
1. ♖xh3! (1. ♖b7+? ♗f6 2. ♗xe6 ♗g2+ 3. ♗e3 ♗xb7; 1. ♖f3+? ♗f5+) 1. ... ♖xa2 (1. ... ♖xh3 2. ♗xe6+ ♗xe6 (2. ... ♗f6 3. ♗xh3)) 2. ♖b3+! (2. ♖xh5+? ♘g6) 2. ... ♖xb3 Patt.
1. ♖e5+ ♖g7 2. ♖b8+ ♖xb8 Patt.
1. ... ♗xe4+ 2. ♖xe4 ♖h2+ 3. ♗xh2 ♖a2+ 4. ♗h1 ♖h2+ 5. ♗xh2 Patt.
1. ♖a8+ ♗h7 2. ♖h8+ ♗xh8 3. ♖h6+ ♖xh6 Patt.
1. ... ♖h1+ 2. ♗xh1 ♘g3+ 3. fxg3 ♖xg2+ 4. ♗xg2 Patt.
1. ♖d8+ ♗g7 2. ♘h5+ gxh5 3. ♖g5+ ♖xg5 Patt.
1. ♖c2+ ♗h6 2. ♖h7+ ♖xh7 3. ♘f7+ ♗g6 4. ♘e5+ Patt.
1. ... ♖d3+ 2. ♖xd3 ♖e3+ 3. ♖xe3 Patt.
1. ♖cg1 ♗xg1 2. ♖xg6+ ♖xg6 Patt.
1. ♖g8+ ♖xg8 2. ♘f7+ ♗xf7 3. ♗h6 g5 Patt.

19. Remis - Verteidigung gegen Freibauer: A

1. ♖g7+ ♗f8 2. ♖g5 f1 ♖ 3. ♖f5+ ♖xf5 Patt.
1. ♖b3 ♗f2+ 2. ♗a8 e1 ♖ 3. ♖b1 ♖xb1 Patt.
1. ♖b4 a1 ♖ 2. ♘b6+ ♗xb6 3. ♖a4+ ♖xa4 (*Schade van Westrum 1941*)
1. ♗h3 (1. ♖g5+? ♗xg5 2. ♗h3 g1 ♘+) 1. ... g1 ♖ 2. ♖g5+ ♖xg5 Patt.
1. ♘b5 ♗xb5 2. ♗h6 ♗f6 3. ♗d2 a1 ♖ 4. ♗c3+ ♖xc3.
1. ♗b2 a1 ♖+ (1. ... e2 2. ♖f4+ ♗b5 3. ♖f5+ ♗b6 4. ♖e5) 2. ♗xa1 e2 3. ♖f4+ ♗a3 4. ♖e4 ♗xe4
1. ♖e3+ ♗xe3 2. ♗c3 b1 ♖ Patt.
1. ♗f3 g1 ♖ 2. ♖h5+ ♗g6 3. ♖g5+ ♖xg5
- 1.d6 ♗xd6 2. ♗a8 ♗c5 (2. ... ♗xc7) 3. ♖a7+ ♗xa7 (*Tutlayants 1963*)
1. ♘e3 e1 ♖ 2. ♘c2+ dxc2 Patt.
- 1.a4+! (1. ♖xc5+ ♗xc5 2. ♗g5 ♗c4 3. ♗f3 ♗b3 4. ♗c1 a4 5. ♗e4 ♗a2 6. ♗d3 ♗b1 7. ♗h6 c1 ♖ 8. ♗xc1 ♗xc1) 1. ... ♗b6 (1. ... ♗b4 2. ♗e1+) 2. ♗f2 c1 ♖ 3. ♖xc5 ♖xc5 4. ♗h1! ♖xf2 (*Mattison 1913*)
1. ♖g5+ ♗f8! 2. ♘g6+ (2. ♘e6+? ♗e7) 2. ... ♗xg6! (2. ... ♗g8 3. ♖h5) 3. ♖g1 hxg1 ♖ (3. ... hxg1 ♖) (*Rinck 1906*)

20. Remis - Festung?: A

- 1) Ja: Weiß kommt nicht weiter wegen Patts.
- 2) Ja: Weiß spielt nur ♖h4 und ♖f4.
- 3) Ja: Weiß kommt nicht weiter wegen Patts.
- 4) Nein: Weiß gewinnt mit 1. ♗d7 c4 2. ♗d6 ♗c8 3. ♗d5
- 5) Ja: Weiß spielt ♗e2 und ♗d1
- 6) Nein: Weiß gewinnt mit 1. ♗d7 ♗g8 2. ♗e7 ♗h8 3. ♘f6 gxf6 4. ♗f7
- 7) Nein: Weiß gewinnt mit 1. ♖h1 (bei Schwarz am Zug: ja! 1. ... h3)
- 8) Nein: Weiß gewinnt mit 1. ♗e7! ♗xe7 2. ♗c7 ♗f8 3. d6+ ♗f7 4. d7 ♗e7 5. d8 ♖ ♗xd8+ 6. ♗xd8
- 9) Zeichnung
- 10) Nein: Weiß gewinnt mit 1. ♗e7 ♗c6 2. ♗d8 ♗b5 3. ♘b8
- 11) Ja: Der Läufer muss auf der langen Diagonale bleiben. Auf 1. ♖f7+ ♗g8 2. ♖f6 nimmt Schwarz nicht, sondern spielt 2. ... ♗g7!
- 12) Zeichnung

21. Remis - Unzureichendes Material: A

1. ♗d2 ♗b6 (1. ... ♗a2 2.c3 b3 3. ♗c1) 2. ♗c1 ♗a2 3.c3! bxc3 (3. ... b3 4. ♗b2) 4. ♗c2 (*De Feijter 1941*)
1. ♗f4 (1. ♗h6? ♗e4 2. ♗g5 ♗xa5) 1. ... ♗h1 2. ♗g5 ♗b7 3. ♗h5 ♗xa5 4. ♗h6 ♗e4 5. b7 ♗xb7 6. ♗xh7
1. ♘f5+ ♗f8 (1. ... ♗xg6 2. ♘e7+) 2. g7+ ♗xg7 3. ♘e7 ♖h8 4. ♘g6+ (*Prokes 1941*)
1. ♖b1 ♗c2 2. ♖g1! ♗f2 3. ♖a1! ♗b2 4. ♗g2! ♗xa1 5. ♗xf2 (*Fritz 1931*)

- 5) 1.d6! (1.♗e8? d6 2.♗d7 ♘g2 3.♗c6 ♗f3! 4.♗b7 ♗e4 5.♗xa6 ♗xd5) 1. ... ♗xd6 2.♗e8 ♗b4 3.♗xd7 ♗xa5 4.♗c6 (4.♗c8) 4. ... ♗e1 5.a5! ♗xa5 6.♗b7 ♗d2 7.♗xa6 (Havel 1944)
- 6) 1.♖a1 ♗e5+ 2.♗b4 ♗xa1 3.♗a3 ♗xc1 4.♗xa2 ♗b2 (Pogosjants 1978)
- 7) 1.♗g5+ ♗h7+ 2.♗h6 ♗xh8 3.g7 (Kuznetsov 2015)
- 8) 1.♗e5 ♗b3 2.g8! f6+ 3.♗xf6 exf6+ 4.♗xf6 (Richter 1960)
- 9) 1.♗e4+ ♗gxe4 (1. ... ♗cxe4 2. ♗xe5+ ♗xe5 (2. ... ♗xe5 3. ♗c4+) 3. ♗g4+) 2. ♗xe5+ ♗xe5 (2. ... ♗xe5 3. ♗c4+) 3. ♗g4+ (Von Holzhausen 1912)
- 10) 1. ♗c6 ♗xd7 2. ♗e5
- 11) 1. ♗a5! ♗xa5 2. d8! (Comay 1990)
- 12) 1.♗c6! (1.♗d5? ♖xa7+ 2.♗xa7 ♗xd5) 1. ... ♖xa7+ (1. ... ♗xc6; 1. ... ♖b1) 2.♗xa7 ♗xc6 3.♗b8 (Dankiewicz 1978)

22. Remis - Falscher Läufer: A

- 1) 1.a4! (1.g8♗? ♗xg8 2.b4 (2.a4 b4!) 2. ... ♗b3!) 1. ... bxa4! 2.g8♗ ♗xg8 3.b4 axb3 (Lewitt 1919)
- 2) 1. bxa5 bxa5 2. ♗f2 ♗xf3 3. ♗e3 und der König erreicht die Ecke.
- 3) 1.g3 h3 2.♗f3 (2.♗f4? ♗g1 3.♗f3 ♗f6 4.g4 ♗h2) 2. ... ♗g1 3.g4 ♗h2 4.g5
- 4) 1. ♗f4! (1. ♗f5 ♗g3 ; 1. c7 ♗xc7+ 2. ♗f5 h6) 1. ... ♗h3 2. c7 ♗xc7+ 3. ♗g5 ♗f4+ 4. ♗xf4 h5 5. ♗f3
- 5) 1.c6! ♗xc6 (1. ... ♗e7 2.c7 ♗d7 3.♗a4!) 2.♗a4! bxa4 3.♗d2! (3.♗d1? ♗e4! 4.♗c1 a3) 3. ... a3 (3. ... ♗e4 4.♗c3!) (Ojanen 1957)
- 6) 1.♗g7! (1.♗a6? bxa6 2.♗g7 a5) 1. ... ♗xe4 (1. ... ♗xb8 2.♗xh7 b5 3.e5 ♗c7 4.♗g7; 1. ... b5 2.♗xh7 b4 3.♗c6 b3 4.♗a7+ ♗d7 5.♗b5 b2 6.♗c3 ♗e6) 2.♗a6! bxa6 (2. ... b6 3.♗f6 ♗b7 4.♗b4 b5 5.♗e5 ♗h7 6.♗d4 ♗b6 7.♗c3; 2. ... b5 3.♗f6 ♗b7 4.♗b4 ♗c7 5.♗e5 ♗b6 6.♗d4 ♗a5 7.♗c3) 3.♗f6 a5 4.♗e5 a4 5.♗d4 a3 6.♗c3 ♗d5 7.♗c2 ♗a2 8.♗c3! (8.♗c1? ♗c7) 8. ... ♗c4 9.♗c2 ♗a2 10.♗c3 ♗b1 11.♗b3 a2 12.♗b2
- 7) 1. ♖b4 cxb4 2. ♗xd4 b3
- 8) 1. ... ♖g3+ 2. ♗xf4 ♖g4+
- 9) 1. ♖h6+ ♗b5 2. ♖h5+ ♗b4 3. ♖a5 ♗xa5 4.b4+ ♗xb4 5.♗b2 (Kivi 1979)
- 10) 1.d7! ♗h4 2.♗c7! ♗d4 3.♗d6! ♗xc4 4.♗e5 ♗d8 5.♗f4
- 11) 1.a6 (1.c8♗+ ♖xc8 2.♗d6+ ♗d7 3.♗xc8 ♗xc8 4.♗c5 ♗e2) 1. ... bxa6 2.c8♗+ ♖xc8 3.♗d6+ ♗d7 4.♗xc8
- 12) 1.f8♗+ ♗xf8 2.♗f7+ ♗g8 3.♗h6+ gxf6 4.♗e3

23. Eröffnung - Welcher Entwicklungszug?: A

- 1) a) 1. ♖d6 Kein schlechter Zug. Weiß steht besser, weil die Dame schwer von d6 wegzuziehen ist.
b) 1. ♗d3 Ein Entwicklungszug, der es Schwarz nicht schwierig macht.
c) 1. ♗a4!
Zweimal mit der gleichen Figur ziehen ist hier ganz gut. Weiß droht mit 2. ♗b6 und 3. ♗xc8 Material zu erobern. Schwarz verteidigte sich gegen diese Drohung mit 1. ... ♗bc6? 2. ♗b6 mit Damengewinn. (Hector-Vidarsson, Reykjavik 1996)
- 2) a) 1. ♗f3 Schlecht, Schwarz gewinnt mit 1. ... ♗e4 2. ♗h4 ♗xh4.
b) 1. e3
Der richtige Zug. Weiß pariert beide Drohungen (... ♗e4 und ... ♗xf2).
c) 1. ♗c3 Verhindert 2. ... ♗e4 aber nun gewinnt 2. ... ♗xf2+.
- 3) a) 1. ... ♗e6
Dieser Zug wird von der Theorie empfohlen. Weiß kann seinen Bauern mit 2. ♗xe6 fxe6 3. ♖b3 zurückgewinnen aber nach 3. ... ♖d7 hat Schwarz bequemes Spiel.
b) 1. ... ♗c5 Schwarz muss mit 2. ♗g5 ♗h6 3. ♗xf7 ♗xf7 4. ♗xf7 ♗xf7 5. ♖h5+ rechnen, wonach Weiß seinen Bauern mit besserem Spiel zurückgewinnt.
c) 1. ... ♗g4? Die Schlechteste der drei. Nach 2. ♖b3 ♖d7 3. ♗xf7+ (aber nicht 3. ♖xb7? ♖b8 4. ♗xf7+ ♗d8 5. ♖a6 ♗xf3 6. gxf3 ♖b6 7. ♖c4 ♗e5) 3. ... ♖xf7 4. ♖xb7 ♖c8 5. ♖xc6+ ♗d7 6. ♖a6 ♗f6 7. e5 ♗e4 8. ♖e1 ♗c5 9. e6 ♗xe6 10. ♗g5 gab Schwarz auf. (Pytel-Castro, Dortmund 1977)
- 4) a) 1. ... e6
Das Beste. Die Aktion von b) bringt nichts ein: 2. ♗g6 ffg6 3. ♖xg6+ ♗e7.
b) 1. ... e5 Guter Zug, außer nach 2. ♗g6 ffg6? (besser ist 2. ... ♗b4+ obwohl Weiß nach 3. c3 ffg6 4. ♖xg6+ ♗f8 5. cxb4 exd4 6. 0-0 gut steht) 3. ♖xg6+ ♗e7 4. ♗f5#
c) 1. ... ♗gf6 Weiß bekommt Vorteil mit 2. ♗g6 ♖g8 (2. ... ♗c5 3. ♖c4 ffg6 4. ♖xc5 ist auch besser für Weiß) 3. ♗f4.
- 5) a) 1. ♗f3? Nach 1. ... ♗b4 hat Weiß große Probleme.
b) 1. a3? Weiß löste nach 1. ... ♗d4 die Problemen durch Aufgabe der Partie. (Kox-Welling, Eindhoven 1973)
c) 1. e3
Schwarz hat Kompensation für den Bauern nach 1 ... ♗b4 2. ♗b5+ ♗e7
- 6) a) 1. ... dxe4 Gefährlich nach 2. ♗g5! (nicht 2. ♗xe5 ♖a5+).
b) 1. ... ♗d6
Der beste Zug. Schwarz hält sein Zentrum aufrecht.
c) 1. ... ♗g4 ist zu aktiv. Schwarz muss nach 2. exd5 cxd5 3. h3 auf f3 schlagen und das kostet Zeit und einen Läufer.
- 7) a) 1. ... ♗xd2+
Der Gewinner. Schwarz hat nach 2. ♖xd2 ♗c6 3. ♖d1 e5! das Beste vom Spiel.
b) 1. ... ♖xd4 ist zu habgierig. Schwarz ist verloren nach 2. ♗xb4! ♖e4+ 3. ♗e2 ♖xh1 4. ♖d6! ♗c6 5. ♗f3! ♗xb4 (5. ... ♖xg1+ 6. ♗e2 ♗d4+ 7. ♖xd4) 6. 0-0-0! (Griffith-Brainin 1943)

- c) 1. ... ♖c6 bereitet Weiß nicht allzu große Sorgen nach 2. ♙xb4 ♗xb4 3. ♗f3 ♗c2+ 4. ♗xc2 ♗xf3 5. ♖g1 0-0 6. ♙g2.
- 8) a) 1. ... h5
Schwarz steht immer schlechter, aber dies ist spielbar. Schwarz setzt mit ♗e7, g6 und ♗f5 fort.
- b) 1. ... ♗c7 Greift e5 an, aber nach 2. ♙d4 steht die Dame doch nur verwundbar auf der offenen c-Linie.
- c) 1. ... f5 Die Stellung öffnen mit einem Entwicklungsrückstand ist keine gute Strategie: 2. exf6 ♗xf6 (besser 2. ... ♗xf6 3. ♙d4 ♗h6 4. ♗h5+ ♗f7 5. ♗g5 und Weiß steht besser) 3. ♗g6+ und matt. (*Pulnikow-Oserow, Togliatti 1984*)
- 9) a) 1. ... ♗b4
Eine richtige Entscheidung. Nach 2. ♙c2 (2. ♗a4+ ♙d7 3. ♗b3 ♙e6 4. ♗a4+ ♗d7 oder 2. ♙b5+ c6) 2. ... ♗xd1+ hat Schwarz entscheidenden Vorteil. (*Guinari-Rastrelli, Bologna 1925*)
- b) 1. ... f6 Weiß nimmt das Bauernopfer nicht an und spielt 2. 0-0 ♗gxe5 3. ♙xe5 fxe5 4. ♙b5.
- c) 1. ... ♙e6 Ein passiver Entwicklungszug. Schwarz muss nur noch sehen, dass er nach 2. 0-0 den Bauern zurück gewinnt.
- 10) a) 1. ♖e1 Schwarz kann rochieren.
b) 1. ♙xf6!
Die Pointe dieses Zuges ist, dass nach 1. ... ♗xf6 2. ♗xe6 folgt. Weiß steht in allen Fällen besser: 2. ... ♙xe6 3. ♙xe6 fxe6 (3. ... ♗xe6 4. ♖e1 oder 3. ... 0-0 4. ♙d5) 4. ♗h5+. Schwarz muss mit dem g-Bauern schlagen und das erwies sich als gut für Weiß in der Partie *Sutowsky-Bychowsky, Tel Aviv 1995*: 1. ... gxf6 2. ♗g4 (Schwarz kann sich nun nur schwierig weiter entwickeln.) 2. ... ♙xd4 3. cxd4 h5 4. ♗g7 ♗e7 5. d5! ♗g8 (5. ... exd5 6. ♙xd5! ♗xd5 7. ♗xh8 ♙h3 8. ♗g7) 6. d6+ ♗xd6 7. ♗xf6 ♙d7 8. ♖fd1+ ♗c7 9. ♙e2
- c) 1. ♗e2 Schwarz kann rochieren.
- 11) a) 1. ... a6 Jagt den Läufer auf ein besseres Feld.
b) 1. ... ♗e4
Der beste Zug. Weiß ist noch nicht völlig entwickelt. Weiter stehen zwei Figuren ungedeckt und es droht schon 2. ... ♗a5 mit Gewinn. Nach 2. ♗a4 (2. ♙e3 ♗a5) 2. ... ♙c5 3. ♙e3 ♙xe3 4. ♖xe3 ♗f6 hat Schwarz großen Vorteil.
- c) 1. ... ♙e6 Passive Verteidigung ist nicht nötig.
- 12) a) 1. c3
Der Beste. Nach 1. ... ♙e7 2. ♗a4 ♗h6 3. ♗e4 0-0 (3. ... ♗f5 4. ♖d1 b5 5. ♗c2) 4. ♙xh6 gxh6 5. ♖fd1 ♗e8 6. ♗xd7 ♙xe4 7. ♗xc7 ♙c5 8. b4 ♙e7 9. ♗d4 ♙xg2 10. ♗xg2 ♗d8? 11. ♗xe6 bekam Weiß entscheidenden Vorteil. (*Quinteros-Miana, ARG 1975*)
- b) 1. ♖e1 Schwächt Punkt f2 sodass Schwarz mit ♙c5 immer ein Tempo gewinnt.
- c) 1. ♗e2 Ein normaler Zug in solchen Stellungen. Die Dame steht nicht immer glücklich auf e2 in Zusammenhang mit a5 und ♙a6

24. Doppelangriff: A

- 1) Zeichnung
- 2) 1. ♙xg7 ♗xg7 2. ♗f6+ ♗f8 3. ♖xg7 ♗xg7 4. ♗h5+
- 3) 1. ... ♙xe4 2. fxe4 ♗xe3 3. ♗xe3 ♗g4+
- 4) 1. ... ♖g2 2. ♗d4 ♗f4+ 3. ♗xf4 gxf4 4. ♗xg2 e5
- 5) 1. b4 ♙b6 2. b5 ♗a5 3. ♗e7+
- 6) 1. ♖e1+ ♙xe1 2. ♗xe1+ ♗d7 3. ♗f6+
- 7) 1. ... ♖h3 2. ♗xh3 ♗f4 3. ♗g3 ♗e2+
- 8) 1. ... ♙xf3 2. ♙xf3 (2. ♗f4 ♙xg2 3. ♗xg2 ♙xf4 4. gxf4 ♗d7) 2. ... ♙d2
- 9) 1. ♖xc4+ ♗xc4 2. ♗d2+ ♗c5 3. ♗b3+
- 10) 1. ... ♗xf4+ 2. ♗xf4 g5+ 3. ♗g4 ♗e3+
- 11) 1. ♖xb4 axb4 2. ♗d5
- 12) 12) 1. ... ♖d6 2. b4 ♖a6+ 3. ♗b3 ♗c5+

25. Ausschalten der Verteidigung: A

- 1) 1. ... ♖xf4 2. ♗xf4 ♗xe2 3. ♖xe2 ♖b1+
- 2) 1. ... ♗c1+ 2. ♗d1 (2. ♖d1 ♖c2) 2. ... ♖c2 3. h3 ♗xd2
- 3) 1. ... ♗f2+ 2. ♖xf2 (2. ♗g1 ♗e4+) 2. ... ♙d4 3. ♗xd4 ♖e1+
- 4) 1. ... ♙h6 2. ♙xh6 ♗f2+ 3. ♗h1 ♗f1+ 4. ♖xf1 ♖xf1#
- 5) 1. ♖xe8 (auch 1. ♗b5 gewinnt) 1. ... ♗xe8 2. ♗a4 ♗xa4 3. ♖b8+
- 6) 1. ♗e7+ ♖xe7 2. ♗xf6 ♗xf6 3. ♖d8+
- 7) 1. ... ♖xa3 2. bxa3 ♗xa1+ 3. ♖b1 ♖e1+ 4. ♗f1 ♖xf1+
- 8) 1. ... ♖xd2 2. ♖xd2 ♗xg3 3. ♗xg3 ♖c1+
- 9) 1. ♗b3 ♗e7 2. ♖xe5 ♗xe5 3. ♗xe5 ♖xe5 4. ♖d8+
- 10) 1. ♗f5 exf5 2. ♗xc8+ ♗xc8 3. ♖e8#
- 11) 1. ... ♖dx8 2. ♗xe8 h6
- 12) 1. ... ♖d1+ 2. ♖xd1 ♗xc3

26. Abzugsangriff: A

- 1) 1. ♖xd6 ♖xd6 2. ♗xf8+ ♗xf8 3. ♙h6+
- 2) 1. ... ♗g1+ 2. ♗xg1 d1♗+ 3. ♗xd1 e2+
- 3) 1. ♖xe5 dx5 2. ♙xf6+ ♗xf6 3. ♗e4+ fxe4 4. ♗xa5

- 4) 1. ... ♖xg2+ 2. ♗xg2 ♕xd5+ 3. ♗h3 ♕g2+ 4. ♗xg2 ♗xd4
- 5) 1. ♖xe7+ ♗xe7 2. ♗e4+ ♗f8 3. ♗e6+
- 6) 1. ... ♗f3+ 2. gxf3 ♗g6+ 3. ♗h1 ♗g3+
- 7) 1. ♗d5 ♗xe1 2. ♗e7+ ♗h8 3. ♖f8#
- 8) 1. ♗f7+ ♖xf7 2. ♗e5
- 9) 1. ♕xg7 ♕xg7 2. ♗h5 h6 3. ♕h7+
- 10) 1. ♗g6! hxg6 2. ♗xd6
- 11) 1. e6 ♗xc7 2. exf7+ ♕xf7 3. ♖f8#
- 12) Zeichnung

27. Doppelangriff: B

- 1) 1. ♕xh7+ ♗xh7 2. ♗c2+ ♗g8 3. ♕c7
- 2) 1. ♖d8+ ♗g7 2. f5 ♕xf5 3. ♗c5
- 3) 1. ♗fxd5 ♗xd5 2. ♗h5 ♗f6 3. ♗b5+
- 4) 1. ... ♖c1+ 2. ♗f1 ♖xf1+ 3. ♗xf1 ♗b5+
- 5) 1. ♗xf5 ♕xf5 2. ♕xf5 ♖xf5 3. ♗d5+
- 6) 1. ... ♗e6 (1. ... ♖xh3+ 2. ♗xh3 ♗f7) 2. ♖f2 ♖xh3+ 3. ♗xh3 ♗h6#
- 7) 1. ♗h5 ♗h6 (1. ... h6 2. ♗f7+ ♗h8 3. ♗f5) 2. ♗f7+ ♗h8 3. ♗xb7
- 8) 1. ♗d5 exd5 2. ♖xe7 ♗xe7 3. ♗xf5+
- 9) 1. ... d3 2. hxg4 dxg2 3. ♗xe2 ♗d4+
- 10) 1. ♗f6+ ♗xf6 2. ♖xg8+ ♗xg8 3. e8♗+
- 11) 1. ... ♗h3 2. gxf3 ♗f2++ 3. ♗g1 ♗xh3#
- 12) 1. ♕e4 ♗a6 2. ♖xe7 ♖xe7 3. ♗b8+

28. Ausschalten der Verteidigung: B

- 1) 1. h6+ ♗h8 2. ♕e6 d5 3. ♗e5+
- 2) 1. ♖e6 ♕xe6 (1. ... ♗xe6 2. ♕xe6) (1. ... fxe6 2. ♕xf6) 2. ♕xf6
- 3) 1. ... ♖c1+ 2. ♕xc1 ♖h3+ 3. ♖h2 ♗f1#
- 4) 1. ♗xf5+ gxf5 2. ♖e6+ fxe6 3. ♗f6#
- 5) 1. ♖e5 ♕xe5 2. f6 ♖g8 3. ♕g7+
- 6) 1. ♕f4 ♖xf4 2. ♗h7+
- 7) 1. ... ♕d2 2. ♖xe4 ♕xc3 3. ♗f1 fxe4
- 8) 1. ♗b3+ ♗h8 2. ♗f7+ ♗g8 3. ♖d7 ♗xd7 (3. ... ♗xd7 4. ♗e5+) 4. ♗h6+ ♗h8 5. ♗g8+ ♖xg8 6. ♗f7#
- 9) 1. ♕c7 ♗xc7 2. ♖xc5+ ♗xc5 3. ♗b7+ ♗xa5 4. ♖a1#
- 10) 1. ♕e5 ♖xe5 2. ♗e8 ♗f5 3. ♗f6+ ♗h8 4. ♗g8#
- 11) 1. ... ♕f2 2. ♗xf2 ♖xe1 3. ♖xe1 ♖xe1+
- 12) 1. ... ♕e3 2. ♕xf7 ♗xe4+

29. Ausschalten der Verteidigung: C

- 1) 1. ... ♕d2 2. ♗xd2 ♗g2+ 3. ♗e1 ♗g1#
- 2) 1. ... a3 2. ♗xa3 ♖h1+ 3. ♗b2 ♖b1#
- 3) 1. ... ♖e3 2. fxe3 ♗h3
- 4) 1. ♖h7 ♕xh7 2. ♗h8+ ♕g8 3. ♗h6#
- 5) 1. ... ♕g1+ 2. ♗xg1 ♗g4+ 3. hxg4 ♗h6+ 4. ♕h4 ♗xh4#
- 6) 1. ♗e5+ ♗f8 2. ♗f6 ♗xe7 3. ♗h8#
- 7) 1. ... f6+ 2. exf6 ♖e5+ 3. ♗h4 ♖h5+ 4. ♗g3 ♖h3#
- 8) 1. ♗g8+ ♕f7 2. ♗d8 ♖xg4 3. ♗d7#
- 9) 1. Tg6 Pg3 2. Tg4+ Txg4 3. Ph3##
- 10) 1. ♖d7 ♕xd7 2. ♗d6+ ♖e7 3. ♗h6+ ♗e8 4. ♖g8#
- 11) 1. ... ♖e4+ 2. dxg4 ♕a6
- 12) 1. ♖g6 ♗g3 2. ♖g4+ ♖xg4 3. ♗h3#

30. Fesselung: A

- 1) 1. ... ♗xd5 2. cxd5 ♖e1+ 3. ♗g2 ♕f1+ 4. ♗g1 ♕h3#
- 2) 1. ♗xe6+ ♕xe6 2. ♗b4
- 3) 1. ♗g6 (1. ♗c6) ♗f6 2. ♗e7+ ♗xe7 3. ♗xf5.
- 4) 1. ♖xc5! (1. ♗xc5? ♖xc5 2. ♗a3 ♖c8) 1. ... ♖xc5 2. ♗a3 ♖c8 3. ♖c1
- 5) 1. ♗a4+ ♗c6 2. ♖d8+ ♗xd8 3. ♗xc6
- 6) 1. ... ♗xg5 2. fxg5 ♖xe3
- 7) Zeichnung
- 8) Zeichnung
- 9) 1. ... ♗xb3+ 2. ♗xb3 ♕xa4 3. ♖d3 ♗b7
- 10) 1. ♕d5 ♖xd5 2. ♗xe6+ ♖d7 3. ♖xd4

- 11) 1. ♖e4 ♗h8 (1. ... ♕xd5 2. ♖xd5+ ♗h8 3. ♚xe5) 2. f4
 12) 1. ... ♕d5 2. ♖e2 ♖b1

31. Bauernendspiel - Schlüsselfelder: A

- 1) 1. ♗d7! (1. ♗c7? a3 2. ♗d6 ♗d4!) 1. ... a3 2. ♗e6! ♗d4 (2. ... ♗e4 3. ♗f6!) 3. ♗f5 ♗c3 4. ♗e4 ♗b2 5. ♗d3 ♗xa2 6. ♗c2 (Grigoriev 1925)
 2) 1. ♗g7 h5 2. ♗f6! (2. ♗g6? h4 3. ♗g5 h3) 2. ... h4 3. ♗e5 h3 4. ♗d4 ♗g2 5. ♗e3 ♗xh2 6. ♗f2
 3) 1. ♗f4 ♗d5 2. ♗e3 ♗c4 3. a4! (3. ♗d2 ♗b3 4. a4 ♗xa4) 3. ... bxa4 4. ♗d2 ♗b3 5. ♗c1 (De Feijter 1932)
 4) 1. ♗h8! (1. ♗f8 ♗f6 2. ♗g8 ♗e5 3. ♗f7 ♗d4 4. ♗e6 ♗c3 5. ♗d5 ♗b2 6. ♗c4 ♗xa2) 1. ... ♗f6 2. ♗h7! ♗e5 3. ♗g6 ♗d4 4. ♗f5 ♗c3 5. ♗e4 ♗b2 6. ♗d3 ♗xa2 7. ♗c2 (Kovalenko 1977)
 5) 1. ♗f8 (1. ♗h7? ♗f5 2. ♗g7 ♗e4 3. ♗f6 ♗d3 4. ♗e5 ♗c2 5. ♗d4 ♗xb2) 1. ... ♗e6 2. ♗e8 ♗d6 3. ♗d8
 6) 1. ♗f4! (1. ♗e3 ♗c4 2. ♗d2 (2. a4 ♗b4 3. ♗d4 ♗xa4 4. ♗c3 b5 5. ♗b2 ♗b4) 2. ... ♗b3) 1. ... b5 (1. ... ♗c4 2. ♗e5 ♗b3 3. ♗d6 ♗xa3 4. ♗c6=) 2. ♗e3 ♗c4 3. a4 bxa4 4. ♗d2 (Iriarte 1975)
 7) 1. ♗c4 ♗b2 ((1. ... ♗a4 2. ♗d4 ♗b5 3. ♗e4 ♗c6 4. ♗f5! – 4. ♗f4? h3=) ♗d3 ♗c1 3. ♗e2 ♗c2 4. ♗f3 (Moravec 1952)
 8) 1. ♗b5 ♗c3 2. ♗c5 ♗d3 3. ♗d5 ♗e3 4. ♗e5 ♗f3 5. ♗f5 ♗g3 6. h6! (Selesniev 1914)
 9) 1. ♗g7! h5 (1. ... ♗d3 2. ♗xh7) 2. ♗g6 h4 3. ♗g5 h3 4. ♗g4 ♗d3 5. ♗xh3 ♗e4 6. ♗g4 (Grigoriev 1938)
 10) 1. ♗g5 (1. ♗g7? h5 2. ♗g6 h4 3. ♗g5 ♗c6 4. ♗xh4 ♗d7 5. ♗g5 ♗e8 6. ♗g6 ♗f8=) 1. ... ♗c4 2. ♗h6 ♗d5 3. ♗xh7 ♗e6 4. ♗g6 (4. ♗g7? ♗f5=) 4. ... ♗e7 5. ♗g7 ♗e6 6. h4 ♗f5 7. h5
 11) 1. ♗c6! (1. ♗c5? ♗b7 2. ♗d6 ♗c8! 3. ♗e7 ♗c7 4. ♗f6 ♗d6 5. ♗g5 h3 6. gxxh3 ♗e7=) 1. ... ♗b8 (1. ... ♗a6 2. ♗d6 ♗b6 3. ♗e6 ♗c6 4. ♗f5 h3 5. gxxh3 ♗d7 6. ♗f6 ♗e8 7. ♗g7) 2. ♗d7! (2. ♗d6? ♗c8=) 2. ... ♗b7 3. ♗e6 ♗c7 4. ♗f5 h3 5. gxxh3 ♗d7 6. ♗f6 ♗e8 7. ♗g7 (Moravec 1952)
 12) 1. ♗d2 (1. ♗xd3? ♗e1 2. ♗c2 (2. a4 ♗d1) 2. ... ♗e2 3. a4 ♗e1!) 1. ... ♗f2 2. a4 ♗f3 3. ♗xd3

32. Bauernendspiel - Schlüsselfelder: B

- 1) 1. ♗e6! (1. ♗xd5 ♗f7 ; 1. ♗xf5 ♗d7) 1. ... ♗d8 2. ♗xd5 f4 3. ♗e4 ♗e7 4. ♗xf4 ♗f6 5. ♗e4 ♗e6 6. e3 (Glaser 1939)
 2) 1. a3 (1. a4? ♗a8 2. a5 ♗b8 3. b6 axb6 4. axb6 ♗a8 5. b7+ ♗b8 6. ♗b6 Patt.) 1. ... ♗a8 2. a4 ♗b8 3. a5 ♗a8 4. b6 axb6 5. axb6 ♗b8 6. b7 (Fahrni)
 3) 1. ♗b5! (1. ♗b6? ♗b8 2. ♗a5 ♗c7 3. ♗b5 ♗c8=. Auch gut ist 1. ♗a5! ♗a7 2. ♗b5 ♗b8 3. ♗b6 ♗a8 4. ♗c7) 1. ... ♗a7 2. ♗a5 ♗a8 3. ♗a6 ♗b8 4. ♗b6 ♗a8 5. ♗c7 (Verbürg 1985)
 4) 1. ♗h4 ♗g7 2. ♗g5! (2. e5? ♗xh7= ; 2. h8♖+? ♗xh8 3. ♗xh5 ♗h7=) 2. ... ♗xh7 (2. ... h4 3. ♗xh4 ♗xh7 4. ♗h5 ; 2. ... ♗h8 3. ♗g6 h4 4. e5 und matt auf e8.) 3. ♗xh5 ♗g7 4. ♗g5 ♗f7 5. ♗f5 ♗e7 6. ♗e5 ♗f7 7. ♗d6 (Herberg 1941)
 5) 1. g8♗+ ♗h7 2. ♗c2 (2. ♗f6+? ♗g6 3. ♗c2 ♗xf6 4. ♗xd2 ♗f5=) 2. ... ♗xg8 3. ♗xd2 ♗f7 4. ♗e3 ♗e6 5. ♗e4
 6) 1. ♗f2! (1. b4? ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d4 ♗e6 4. ♗c5 a5 5. bxa5 ♗d7 ; 1. ♗f3? ♗h2! 2. b4 ♗g1=) 1. ... ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d4 ♗e6 4. ♗c5 ♗d7 5. ♗b6 ♗c8 6. ♗xa6 ♗c7 7. b4 (Leick 1948)
 7) 1. ♗c2! (1. b3? ♗e7 2. ♗b2 a4! 3. b4 ♗d6 4. ♗a3 ♗c6 5. ♗xa4 ♗b6= ; 1. ♗b1? ♗e7 2. ♗a2 ♗d6 3. ♗a3 ♗c6 4. ♗a4 ♗b6=) 1. ... a4! (1. ... ♗e7 2. ♗b3 ♗d6 3. ♗a4) 2. ♗b1! (2. ♗c3? a3! 3. b3 ♗e7=) 2. ... a3 3. b3! (3. b4? ♗e7 4. ♗a2 ♗d6 5. ♗xa3 ♗c6 6. ♗a4 ♗b6=) 3. ... ♗e7 4. ♗a2 ♗d6 5. ♗xa3 ♗c6 6. ♗a4 ♗b6 7. ♗b4 (Dedrlé 1921)
 8) 1. e3 (1. e4? g5 2. e5 ♗g8 3. ♗e7 g4 4. e6 g3=) 1. ... g5 2. ♗xg5 ♗g7 3. ♗f5 ♗f7 4. e4 ♗e7 5. ♗e5
 9) 1. a5! (1. ♗h5? a5 2. ♗g5 ♗g8 3. ♗f6 ♗h7 4. ♗e6 ♗xh6 5. ♗d6
 10) 1. ♗b4! ♗g5 2. ♗c5 ♗f4 3. ♗d4! ♗f5 4. ♗xd5 (Moravec 1940)
 11) 1. a3 (1. a4? ♗b7 2. b3 ♗c7! 3. a5 bxa5 4. ♗xc5 a4 5. bxa4=) 1. ... ♗b7 2. a4 ♗c7 3. a5 bxa5 4. ♗xc5 a4 5. ♗b4 a3 6. ♗xa3
 12) 1. ♗b4 (1. c4? ♗b6 2. ♗b4 bxc4 3. ♗xc4 e3! 4. fxe3 ♗c6=) 1. ... ♗b6 2. c3 ♗c6 3. c4 bxc4 4. ♗xc4 ♗d6 5. ♗d4 e3 6. fxe3! (nach Herberg 1956)

33. Bauernendspiel - Schlüsselfelder: C

- 1) 1. ♗f4 (1. ♗e4 ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d2 ♗e4 4. ♗c3 ♗d5) 1. ... c3 (1. ... ♗h4 2. ♗e3 ♗g4 3. ♗d2 ♗f4 4. ♗c3) 2. ♗e3 c4 3. ♗e2 ♗g4 4. ♗d1 (1955)
 2) 1. ♗g2 (oder gleich 1. b6 cxb6 2. ♗g2 ♗g6 3. ♗f2 ♗f6) 1. ... ♗g6 2. ♗f2 ♗f6 3. ♗e2 ♗e6 4. ♗d2 ♗d6 5. b6 cxb6 6. ♗c2 ♗c6 7. ♗b2 (Guy 1941)
 3) 1. ♗f5 ♗g7 2. e7! (2. ♗e4? ♗f8 3. ♗d4 ♗e7 4. ♗d5 f5) 2. ... ♗f7 3. e8♖+ ♗xe8 4. ♗e6 (4. ♗xf6? ♗d7 5. ♗f5 ♗c6 6. ♗e4 ♗c5 7. ♗d3 ♗d5)
 4) 1. ♗b2 ♗c4 2. ♗a3 b2 3. ♗a2
 5) 1. ♗h8! (Moravec 1952)
 6) 1. ♗c2 ♗d6 2. f6 gxf6 3. ♗d2
 7) 1. ♚xb6 ♚xf3+ 2. ♗g2 axb6 3. ♗xf3
 8) 1. ♗e6 ♗e8 2. d3 ♗f8 3. d4 ♗e8 4. d5 ♗f8 5. d6 exd6 6. ♗xf6
 9) 1. ♗f2 b4 2. ♗e2! (2. ♚xe4+ ♗xe4 3. ♗e2 b3 4. ♗d2 ♗d4 5. ♗d1 ♗d3 6. ♗c1 ♗c3 7. ♗b1 b2) 2. ... b3 3. ♗d1! (3. ♚xe4+ ♗xe4 4. ♗d2 ♗d4 5. ♗d1 ♗d3)
 10) 1. ♗g3! (1. ♗g4? ♗c2! 2. ♗f4 (2. ♗f3 ♗d3) 2. ... ♗d3 3. ♗e5 ♗c4) 1. ... ♗c2 2. ♗f2! ♗d3 (2. ... ♗d2 3. ♗f1) 3. ♗e1 (Grigoriev 1931)
 11) 1. g6 (1. ♗g2 ♗g4) 1. ... fxxg6 2. f5 gxf5 3. ♗g1 ♗g5 4. ♗f1 ♗g4 5. ♗g2 ♗f4 6. ♗f2 (Mattisson 1918)
 12) 1. ♗f2! c5 (1. ... ♗d2 2. c5 ♗d3 3. ♗e1 ♗d4 4. ♗d2 ♗xc5 5. ♗c3) 2. ♗e3 ♗c2 3. ♗e2 ♗c3 4. ♗d1 ♗xc4 5. ♗c2 (Mandler 1949)

34. Bauernendspiel - Wettrennen: A

1. ♖f7 (1. e4? ♗g8=) 1. ... g5 2. e4 g4 3. e5 g3 4. e6 g2 5. e7 g1 ♖6. e8 ♗+ ♗h7 7. ♖e4+ ♗h6 8. ♖h4# (Pogosjants 1976)
1. e6 (1. b6? c3 2. b7 (2. e6 c2=) 2. ... c2 3. b8 ♗ c1 ♗ 4. ♖g8+ ♗f2 5. ♖g2+ (5. ♖xf7+ ♗e3=) 5. ... ♗e1 6. ♖g1+ ♗d2 7. ♖xc1+ ♗xc1 8. ♗g4 ♗d2 9. ♗f5 ♗e3 10. ♗f6 ♗e4=) 1. ... fxe6 (1. ... c3 2. exf7 c2 3. f8 ♗ c1 ♗ 4. ♖g7+ ♗f2 5. ♖g2+ (mit Damentausch nach 5. ... ♗e1 6. ♖g1+ oder Damengewinn nach 5. ... ♗e3 6. ♖g5+) 5. ... ♗e1 (5. ... ♗e3 6. ♖g5+) 6. ♖g1+ ♗d2 7. ♖xc1+ ♗xc1 8. b6) 2. b6 c3 3. b7 c2 4. b8 ♗ c1 ♗ 5. ♖h2+ ♗f1 6. ♖h1+ (Kok 1992)
1. h6 (1. d6 a3 2. h6 a2 3. d7 a1 ♖=) 1. ... gxh6 2. d6 a3 3. d7 a2 4. d8 ♗ a1 ♖ 5. ♖f6+ (Kok 1992)
- Zeichnung
1. f6 b3 2. ♗d1! (2. ♗d2? e4 3. f7 e3+=) 2. ... e4 3. f7 e3 4. f8 ♗ (Zinar 1986)
1. d7 (1. ♗c8? f3 2. d7 f2 3. d8 ♗ f1 ♖=; 1. ♗c7? g3 2. d7 g2 3. d8 ♗ g1 ♖ 4. ♖b8+ ♗a6=) 1. ... g3 (1. ... f3 2. ♗c7 f2 3. d8 ♗ f1 ♖ 4. ♖b8+ ♗a6 5. ♖b6#) 2. ♗c8 g2 3. d8 ♗ g1 ♖ 4. ♖a5# (Schaffler 1979)
1. h7! (1. ♗g7? g3!) 1. ... g3 (1. ... c3 2. ♗g7! c2 3. h8 ♗ c1 ♖ 4. ♖h6+) 2. ♗g8! g2 3. h8 ♗ g1 ♖ 4. ♖g7+ (Richter 1957)
1. g7 g2 2. g8 ♗+ (Falsch ist 2. g8 ♗+? ♗h3 3. ♗f3 g1 ♖ 4. ♖xg1 Patt.) 2. ... ♗h3 3. ♗f3 (Frink 1926)
1. ♗e4! (1. h6 d3 2. h7 d2 3. ♗e2 ♗c2 4. h8 ♗ d1 ♖+=) 1. ... ♗c4 2. h6 d3 3. ♗e3 ♗c3 4. h7 d2 5. h8 ♗+ (Grigoriev)
1. h4 (1. ♗d5? ♗f3=) 1. ... b5 2. ♗d5 ♗d3 3. h5 b4 4. h6 b3 5. h7 b2 6. h8 ♗ b1 ♖ 7. ♖h7+ (Brenev 1931)
1. ♗g7 (1. ♗g8? ♗f6 2. ♗h7 ♗g5; 1. ♗h7? ♗f4 (1. ... ♗f6? 2. ♗h6) 2. ♗g6 ♗xg4) 1. ... ♗f4 2. ♗f7 e5 3. ♗f6 e4 (3. ... ♗xg4 4. ♗xe5=) 4. g5 (Marysko 1968)
1. ♗g4! (1. ♗f2 ♗h1 2. a6 h2 3. a7 Patt.) 1. ... ♗g2 2. a6 h2 3. a7 h1 ♖ 4. a8 ♗+ (Salvio)

35. Bauernendspiel- Wettrennen: B

1. a4 h4 2. a5 h3 3. a6 h2 4. a7 h1 ♖ 5. a8 ♗+ ♗g1 6. ♖a1+ ♗h2 7. ♖e5+ ♗g2 8. ♖g5+ ♗h3 9. ♖h5+ ♗g2 10. ♖g4+ ♗h2 11. ♗f2 (Polerio)
1. ... ♗g7 (1. ... ♗g6? 2. d5 h5 3. d6 h4 4. ♗e6 h3 5. d7 h2 6. d8 ♗ h1 ♖ 7. ♖g8+ ♗h5 8. ♖h7+ und gewinnt; 1. ... ♗g5? 2. ♗e6 h5 3. d5 h4 4. d6 h3 5. d7 h2 6. d8 ♗+ und gewinnt) 2. d5 h5 3. d6 h4 4. ♗e7 h3 5. d7 h2 6. d8 ♗ h1 ♖
1. ♗d4 ♗f5 2. ♗d5 ♗f6 3. ♗d6 ♗f7 4. c5 (4. ♗d7? a5 5. c5 a4 6. c6 a3 7. c7 a2 8. c8 ♗ a1 ♖= 4. ... ♗e8 5. ♗c7 a5 6. c6 a4 7. ♗b7 a3 8. c7 a2 (Moravec 1953)
1. ♗g1! (1. ♗g2? h5 2. a5 h4 3. a6 h3+ 4. ♗xh3 d3=) 1. ... h5 2. a5 h4 3. a6 h3 4. a7 h2+ 5. ♗xh2 d3 6. a8 ♗ (Zinar 1987)
1. ... ♗g3 2. a5 ♗f4 3. a6 ♗e3 (Adamson 1921)
1. ♗e4 b3 2. ♗d3 ♗a4 3. g6 ♗a3 4. g7 b2 5. ♗c2 ♗a2 6. g8 ♗+ (Constantin 1938)
1. ♗g6 (1. g6? b3 2. g7+ ♗g8 3. ♗g6 b2 4. h6 b1 ♖+ und gewinnt) 1. ... b3 (1. ... ♗g8 2. h6 b3 3. h7+ ♗h8 4. ♗h6 – 4. ♗f7? b2 5. g6 b1 ♖ 6. g7+ ♗xh7 7. g8 ♗+ ♗h6 – 4. ... b2 5. g6 b1 ♖ 6. g7#) 2. ♗f7 b2 3. g6 b1 ♖ 4. g7+ ♗h7 5. g8 ♗+ ♗h6 6. ♖g6+ ♖xg6+ 7. hxg6 (Dvizov 1987)
1. a4! (1. ♗d5? ♗f4 2. ♗e6 ♗e4 3. a4 ♗d4; 1. ♗d4? ♗f4 2. a4 e5+ 3. ♗c3 e4 4. a5 e3 5. a6 ♗g3!) 1. ... e5 2. a5 e4 3. ♗d4! ♗f4 4. a6 e3 5. ♗d3! ♗f3 6. a7 e2 7. a8 ♗+ (Benko 1973)
1. ♗e4 (1. ♗e5 ♗g4 2. a4 f5 3. a5 f4) 1. ... ♗g4 2. a4 f5+ 3. ♗d3! ♗g3 4. a5 f4 5. a6 f3 6. a7 f2 7. ♗e2 ♗g2 8. a8 ♗+ (Vinje 1938)
1. ... ♗b2 2. a5 ♗c3 3. ♗g3 ♗d4 4. a6 ♗e3 5. a7 f2 6. a8 ♗ f1 ♖ (Reti 1922)
1. ... ♗g4 2. a4 ♗f3 3. a5 ♗g2 4. a6 f3 5. a7 f2+ 6. ♗d2 f1 ♖ 7. a8 ♗+
1. b5 ♗e5 (1. ... h4 2. b6 h3 3. b7 h2 4. b8 ♗+) 2. b6! (2. ♗c5 ♗e6 3. ♗c6 h4 4. b6 h3 5. b7 h2 6. b8 ♗ h1 ♖+) 2. ... ♗d6 3. ♗b5 h4 (3. ... ♗d7 4. ♗a6 ♗c8 5. ♗a7) 4. ♗a6 h3 5. b7 ♗c7 6. ♗a7 (Moravec 1952)

36. Bauernendspiel- Durchbruch: A

1. g5 hxg5 2. f6! (2. h5? ♗d6 3. f6 ♗e6 4. fxg7 ♗f7 0-1) 2. ... gxh6 3. h5 g4 4. ♗d3 (Novak-Kalis CSR 1992)
1. c5 bxc5 (1. ... ♗d5 2. c6) 2. a5 ♗d5 3. a6
1. ... e3 2. fxe3 f3 3. gxf3 h4
1. g4 (1. f5? gxf5 2. ♗f4 ♗c4 3. ♗xf5 b5 4. g4 b4 (4. ... hxg4 5. ♗xg4=) 1. ... hxg4+ 2. ♗g3 (2. ♗xg4? ♗c4 3. f5 gxf5+ 4. ♗xf5=)
1. ♗d2! a3 2. ♗c1! ♗f3 3. d5 cxd5 4. c6 d4 5. c7 (Herbstmann 1929)
1. e5 c4+ 2. ♗c2 c5 3. f5
1. ... c4 (1. ... f5 2. gxf5 g4 3. ♗d2) 2. ♗b1 f5 3. gxf5 g4 4. f6
1. e4 dxe4 (1. ... ♗b6 2. f5) 2. d5 exd5 (2. ... ♗b6 3. dxe6 ♗c7 4. f5) 3. ♗c3 (3. f5? d4) 3. ... ♗b6 4. f5 (Pigarev 1955)
1. a4! (1. d5? cxd5 2. a4 d4 3. ♗g4 d3 4. ♗f3 bxa4 5. b5 a3 6. b6 d2 7. ♗e2 d1 ♖+ 8. ♗xd1 a2; 1. ♗g4? d5) 1. ... bxa4 2. d5 cxd5 3. b5 (Lewitt 1922)
1. c6! ♗b6 2. d6! exd6 3. f5 ♗c7 4. f6 ♗d8 5. c7+ ♗xc7 6. f7 (Fontana 1943)
1. ... g4 (1. ... a4 2. g4 h4 3. ♗b2 ♗c6 4. ♗a3 ♗b5 5. ♗b2 ♗b4) 2. ♗xb3 h4 3. gxh4 g3 4. fxg3 a4+
1. ... f4 2. gxf4+ ♗d6 (2. ... ♗d5? 3. a5 ♗c5) 3. a5 g3 4. a6 ♗c7

37. Strategie - Springer gegen Läufer: A

1. ♘a4!
Weiß muss den schwarzen Doppelbauer blockieren. Auf diese Weise bleibt auch der Läufer schlecht.
1. ... ♖e7 2. ♖d4 ♗fb8 3. ♘c5 a5 4. a3 ♗f7 5. ♗a1 ♗b5 6. b4 ♗ab8 7. c3 mit großem Vorteil. (Em. Lasker-Cohn, St. Petersburg 1909)
1. ♖xd4
Bei einem schlechten Läufer ist es eine gute Strategie, andere Figuren abzutauschen.

1. ... ♖xd4
Weiß gewinnt nach 1. ... cxd4 2. ♙e5 ♗g7 3. ♙xf6+ ♗xf6 4. b4 ♙a6 5. ♗f3 d3 6. cxd3 ♙xd3 7. ♗d4 ♙b5 8. ♗xb5 cxb5 9. g4 das Bauernendspiel.
2. ♙e5+ ♗h7 3. ♙xd4 cxd4 4. b4 ♙a6 5. ♗xf5 d3 6. cxd3 ♙xd3 7. ♗d4 (*Sax-Szell, Ungarn 1984*)
- 3) 1. ... c4
Macht den weißen Läufer schlecht. In einer geschlossenen Stellung kommt ein Springer besser zur Geltung.
2. ♗h4 g5 3. hxg6ep fxg6 4. f4 h5 5. ♚f3 ♗d7 und Schwarz gewann.
(*Evans-Lein, South Bend 1981*)
- 4) 1. ♗xe6
Figuren abtauschen!
1. ... ♙xe3 2. ♗xd8 ♙xd2 3. ♗xd2 ♚axd8 4. exf6 ♚xf6 5. ♗b3 und Weiß erreicht die Idealstellung, der Springer kann die Bauern blockieren. (*Karaklajic-Hall, Bognor Regis 1968*)
- 5) 1. ♙xf5
Abtauschen, damit Weiß mit Springer gegen Läufer übrigbleibt.
1. ... ♖xf5 2. ♗xc6 ♙xc6 (*Wolff,P-Wen, Kanada 1991*)
- 6) 1. ... ♙xc3
Ein überraschender Abtausch. Nach fünf Zügen ist dessen Kraft wohl deutlich. Nach 1. ... ♗e5 2. ♗b5 steht Weiß besser und auch auf 1. ... ♗b6 folgt 2. ♗b5.
2. bxc3 ♖f6 3. ♙d2 ♗e5 4. ♚fb1 ♚fb8 5. ♚xb3 ♚xb3 mit großem Vorteil. (*Quinteros-Panno, Buenos Aires 1968*)
- 7) 1. ... ♙g4
Zuerst den Läufer abtauschen.
2. ♖f4 ♙xf3 3. ♖xf3 ♖e7
Danach die Bauern auf die Farbe des Läufers hinlenken.
4. e5 ♗d5 mit besserem Spiel.
- 8) 1. ... ♖xd8
Nach dem Abtausch der Damen ist die schlechte Königsstellung von Schwarz nicht mehr wichtig.
2. ♖xd8 ♗d6 3. ♖xg8+ ♗xg8
- 9) 1. fxe5!
So bleibt Schwarz auf einem Doppelbauern sitzen. Nicht gut ist 1. f5 ♗e7 2. fxe6 h5 3. ♗e2 h4!
1. ... fxe5 2. ♚f6 ♗e7 3. ♚af1 ♚af8 4. ♚xf8 ♚xf8 5. ♚xf8 ♗xf8 6. g3 und Weiß gewann. (*Larsen-Zuidema, Havanna 1964*)
- 10) 1. ... ♗cxe4
Figuren abtauschen und ein starkes Feld auf e5 erzeugen.
2. fxe4 ♗g4 3. ♙xg7+ (3. ♙g1!?) 3. ... ♗xg7 4. ♖d4+ f6 mit Vorteil. (*Gaprindashvili-Martinowic, Smederevska Palanka 1990*)
- 11) 1. ♙c3
Der schwarze Springer bewacht d5 und muss deshalb abgetauscht werden.
1. ... ♙d8 2. ♙a5 ♖c6 3. ♙xb6 ♙xb6 4. ♚fd1 ♙c7 und Weiß steht besser. (*Andersson-Browne, Wijk a. Zee 1983*)
- 12) Weiß tauscht alle Figuren ab, damit er mit einem guten Springer gegen einen schlechten Läufer übrig bleibt.
1. ♗g6
Auch 1. ♗c6 ist gut; Schwarz hat die extra Möglichkeit 1. ... ♙d6 2. ♙xf6 gxf6)
1. ... fxg6
Einen Bauer kostet 1. ... hxg5 2. ♗xe7+ ♗h7 3. ♚e5.
2. ♚xe6 ♗f7 3. ♚ae1 ♚fe8 4. ♙xf6 ♙xf6 5. ♚xe8 ♚xe8 6. ♚xe8 ♗xe8 7. ♗d1 mit einem gewonnenen Endspiel; ein Läufer mag keine Doppelbauern. (*Simagin-Keres, Moskau 1963*)

38. Endspiel ♙♘ - Technik: A

- 1) 1. ♙e5+ ♗d7 2. f7 ♗e7 3. ♗e3 (*Troitzky 1924*)
- 2) Zeichnung
- 3) Zeichnung
- 4) 1. b5 axb5 2. ♙xb7
- 5) 1. ... g3 2. ♗f3+ ♗g4 3. ♗xd4 h2+ 4. ♗g2 gxf2
- 6) 1. ♙f3 (1. ♙g6? ♗b7 2. ♙xh5 ♗d6 3. c5 ♗f5+ =) 1. ... ♗a4 2. ♙xh5 (*Vaganian -Mikhalchishin. Lvov 1984*)
- 7) 1. ... ♙d1 2. ♗d3 ♙xb3 (*Karpov-Anand, Linares 1991*)
- 8) 1. ♙g5! a3 2. d7 (2. ♗c2? a2 3. ♗b2 ♗e1 4. d7 ♗c2 5. ♗xa2 ♗b4+ 6. ♗b3 ♗c6) 2. ... a2 3. ♙f6! (*De Feijter, 1932*)
- 9) 1. c7 ♗e8 2. ♙xg5 fxg5 3. f6
- 10) 1. ♗e4 ♗h8 2. ♗f4 ♗h7 3. ♗g4 ♗h8 4. g6
- 11) 1. ♙g4 ♗f5 2. ♗f8 ♗g7 3. ♗e7
- 12) 1. g7! ♗e6+ 2. ♗e5 ♗xg7 3. ♗f6 ♗e8+ (3. ... ♗h5+ 4. ♗g6) 4. ♗f7 a5! 5. ♗xe8 a4 6. ♙d6 (*Selesniev 1921*)

39. Endspiel ♗♙ - Freibauer: A

- 1) 1. e7 ♗f7 (1. ... ♙xh4 2. ♗f6+) 2. ♗g7 ♗xe7 3. ♗f5+ (*Chvojkova 1946*)
- 2) 1. ♗a2 ♙c3 2. c7 ♗d7 3. ♗d6 ♗xc7 4. ♗b5+ (*Pogosjants 1987*)
- 3) 1. ♗g5 ♙d5 2. ♗e6 c5 3. ♗c7+ ♗d7 4. ♗xd5 ♗c6 (4. ... ♗c8 5. ♗b6+ ♗b8 6. ♗d7+ ♗a7 7. ♗xc5) 5. ♗g3 c4 6. ♗f3

(Matisson 1914)

1. ♖f1 f4 2. ♗e5 ♖f6 3. ♗g4+ ♖xg6 4. ♗xh2 (Bron 1978)
1. ♖f3 ♗g5 2. ♗e6+ ♖b5 3. ♗xg5 fxg5 4. ♖g3 (Troitzky 1896)
1. a6 ♗c5 2. ♗b4! ♗xb4+ 3. c3+ ♗xc3+ 4. ♖c2 (Möberg 1928)
1. ♖h1! und der Läufer geht verloren. (Réti 1922)
1. ♖d2! (1. ♖d1? ♗b3+ 2. ♖d2 ♗a4) 1. ... e3+ 2. ♖c1 ♗f7 3. b7 ♖c7 4. ♗c6 (Troitzky 1914)
1. ♗e7 ♗h5 2. ♗c6! ♗f3 3. ♗d4+ (Kopac 1943)
1. ♗e4 ♗a6 2. ♖d2! (Konstantinov 1959)
1. ♗g4 c5 2. ♗f6 ♗b5 3. ♖b6 ♖c4 (3. ... c4 4. ♖xb5 c3 5. ♗d5 c2 6. ♗b4+) 4. a3 (F. Fischer 1950)
1. ♖c5 ♗b5 2. ♗d5 ♗e8 (2. ... ♗d7 3. ♗b6+) 3. ♗f6 ♗b5 4. ♖b6 (Kopac 1966)

40. Endspiel ♗♗ - Technik: A

1. ♗f4+ ♖e4 2. ♗d3 ♖xd3 3. h7 (Pavitt 1862)
1. ♗d5 ♗g2 2. e4
1. ♗e4 (Kasparjan)
1. ♗xf4 ♗xf4 2. g4
1. ♗e3 ♗e5 2. ♗f5 gxf5 3. h7 (Fedotov 1956)
1. ♗f6 ♗g6! 2. ♗d7 ♗e8 (2. ... ♗xd3 3. c3+ ♖c4 (3. ... ♖e4 4. ♗c5+) 4. ♗e5+) 3. c3# (Pogosjants 1964)
1. c5 ♗b1 2. ♗e6! fxe6 3. c6 (Berger 1890)
1. ♖d7 ♗a5! 2. ♗b3 ♗c3 3. ♖e6 (Kosek 1911)
1. f6 (1. ♖e4? ♗h8) 1. ... exf6 2. ♗e5! (2. ♖e4? f5+ 3. ♖xf5 ♗h8) 2. ... ♗xe5 (2. ... fxe5 3. ♖e4 ; 2. ... f5 3. ♗c4+) 3. ♖e4 ♗c3 4. ♖f5 (Rinck 1912)
1. ... a5
1. ♗e7! ♗c2 (1. ... ♗d1 2. ♗c6! ♗f3 3. ♗e5+) 2. ♗d5! ♗e4 3. ♗f6+ (Kubbel 1910)
1. a6 ♗a4 (1. ... ♗d1 2. ♗c2!) 2. ♗c2! ♖xc2 3. ♖d6 (Clausen Hildebrand 1964)

41. Endspiel ♗♗ - Technik: B

1. f6! gxf6 (1. ... g6 2. c7 ♖e8 3. ♗c6+ ♖f8 4. ♗b7) 2. ♗f5 ♗d6 3. c7 (Hayes 1914)
1. ♖c3 ♗d4 2. ♖c4! a6 3. ♗g6! (Pogosjants 1976)
1. f6 gxf6 (1. ... ♖e6 2. ♗h5 g6 3. ♗e2) 2. g6 ♖e6 3. ♗h5 (Pfau 1935)
1. ♗b4 ♖b5 (1. ... ♗f2 2. d6 ♖b6 3. ♗c5+ ♖xc5 4. d7 ; 1. ... ♗g3 2. d6 ♖b6 3. d7 ♖c7 4. ♗d6+) 2. ♗e1 ♖c5 3. ♖d3 ♖xd5 4. ♖e3 ♖c4 5. ♖f3 ♖d3 6. ♗b4 (Fahrni 1923)
1. b7 (1. g5 ♗xb6 2. g6 ♗c8) 1. ... ♖xb7 2. g5 ♗b6 3. g6 ♗c8 (3. ... ♗d7 4. ♗e5! ♗xe5 5. g7) 4. ♗d6! ♗xd6 5. g7 (Prokes 1943)
1. f7 ♖g7 2. ♗e7 ♖xf7 3. ♗b4 (Dawson 1925)
1. e7 (1. c7? ♖xc7 2. ♗b6+ ♖d6 3. ♗xd8 ♖xe6) 1. ... ♖xe7 2. ♗f6+ ♖xf6 3. c7 ♗b7 (3. ... ♗f7 4. ♖c5) 4. ♖c6! (Prokes 1941)
1. ♗h7 h3 2. ♗e4+ ♖g1 3. f5 h2 4. ♗h1! ♖xh1 5. ♖f1 (Troitzky 1917)
1. ♖d2 ♗c6 2. ♖c3 ♖f6 3. ♗f3
1. d5! exd5 2. ♖d3 ♖b1 3. ♗xc3 bxc3 4. ♖xc3 ♖c1 5. ♖d4 ♖xc2 6. ♖xd5 (Van Wissen-Sitnik, Olomouc 1999)
1. h6 f3+ 2. ♖f1 f2 3. ♗c2 (3. h7 ♗b3) 3. ... ♗e6 4. h7 (Pogosjants 1977)
1. ♖c4 ♗b6+ 2. ♖b5 ♗a8 3. c8♣+ ♖xc8 4. ♖c6 g4 5. ♗g3 (Bagdarsarjan 1937)

42. Endspiel ♗♗ - Verteidigen: A

1. f6! gxf6+ 2. ♖h6! d2 3. ♗d6 ♗c4 4. ♗f7+ ♗xf7 Patt. (Doesburg 1941)
1. dxc5 b5 (1. ... bxc5 2. ♗g3 ♗xg3 Patt.) 2. ♗f2 ♗xf2 3. c6 ♖b6 4. c7 ♖xc7 Patt. (Havel 1948)
1. ♗h3 ♗f5+ 2. ♖h4 ♗xh3 3. g4 ♖h2 4. ♖g5 (Van Altena 1940)
1. ♗f3 h3 2. ♗g5 h2 3. ♗f3 ♖g2 4. ♗xh2 ♖xh2 (Dolci 1914)
1. ♗f5 c2 (1. ... ♖d3 2. ♗e7 c2 3. ♗c6 ♗g3 4. ♗b4+) 2. b8♣ ♗xb8 3. ♗d4 c1♣ 4. ♗b3+ (Prokes 1941)
1. ♗h5 g2 2. ♗f4 g1 ♗ 3. ♗e2+! (3. ♗xe6 ♗g4) 3. ... ♖d2! 4. ♗xg1 ♖e3 5. ♗h3! ♗xh3 Patt. (Selesniew 1921)
1. ♗c4! bxc4 2. ♖h7 ♗c2 3. ♖h8 ♗xg6 Patt. (Mazel 1928)
1. ♗b6+ ♖c6 2. ♗xa4! bxa4 3. g6 ♖b5 4. g7! ♗e5+ 5. ♖a3 ♗xg7 Patt. (Selesniew 1940)
1. ♖e3 ♖xh2 2. ♖f2 ♖xh1 3. ♖g3 ♖g1 Patt. (Kubbel 1926)
1. ♖d4 d2 2. ♗xc3 ♖b3 3. ♗d1 ♗xd1 4. ♖d3 (Butler 1956)
1. e4 ♗xe4 2. ♗d7 f2 3. ♗f6+ ♖f5 4. ♗g4 ♖xg4 Patt. (Troitzky 1908)
1. ♗f4! (1. ♖g3? ♖xc7 2. ♗f4 ♖d6!) 1. ... ♗c8 2. ♖g3 ♖xc7 3. ♗xh3 (3. ♖f3? ♗g4+) 3. ... ♗xh3 4. ♖f3! (Korn 1930)

43. Königsangriff: A

1. ♗f6 (1. d5 ♗c5) 1. ... ♗g8 2. ♗xf7
1. ♗g4+ fxg4 2. ♗g5+ ♖h8 3. ♗h6 f5 4. ♗xf8#
4. ♗d4 exd4 5. ♗xd4
1. ♗f6 ♗xf6 2. e5 ♗xd3 3. exf6
5. Zeichnung
6. 1. ♗xf5 exf5 2. ♗xc8+ ♗xe8 3. ♗f6+ ♖g8 4. ♗xf5

- 7) 1. ♖e6 ♗xe6 2. dxe6 d5 3. ♜xh6+ ♕e8 4. exf7+ ♕xf7 5. ♜g7+ ♕e6 6. ♜xg6
- 8) 1. e5 dxe5 2. ♗ce4 fxe4 3. ♖xf6
- 9) 1. ♗fg5 fxg5 2. ♗f6 ♗xf6 3. ♗e4
- 10) 1. ♗e4 ♗xe4 2. f6 ♗xg5 3. ♜xg5 ♗e6 4. ♜f5
- 11) 1. ... ♗g5 (1. ... ♖xh4+ 2. ♗xh4 ♜xh4+ 3. ♜h3) 2. ♗xg5 f3
- 12) 1. ♖c5 ♜xc5 2. ♖xh7+ ♗xh7 3. ♜g7#

44. Königsangriff: B

- 1) 1. ♖xh7 ♗xh7 2. ♜h3+ ♕g8 3. ♗g5
- 2) 1. ... ♗xg2 2. ♖xg2 ♖xg2+ 3. ♕xg2 ♖e2+
- 3) 1. ♖xb7+ ♕xb7 2. ♖xa7+ ♗xa7 3. ♜b6+ ♕a8 4. ♗c7#
- 4) 1. ♜xh7+ ♕xh7 2. g6+ ♕h8 3. ♖g5 fxg5 4. hxg5#
- 5) 1. ... ♗e3+ 2. fxe3 ♖xh2+ 3. ♕xh2 ♜xg3+ 4. ♕h1 ♜h2#
- 6) 1. ♖g5 g6 2. ♜h5
- 7) 1. ♜h6 gxf5 2. ♖g4+ fxg4 3. ♗xh7+ ♕h8 4. ♗g6+ ♕g8 5. ♜h7+ ♕f8 6. ♜xf7#
- 8) 1. ♜h5 gxh5 2. ♖g3+ ♗g7 3. ♖xg7+ ♕f8 4. ♖xh7
- 9) 1. ... ♖xg2+ 2. ♕xg2 ♜e2+ 3. ♕h1 ♖d2
- 10) 1. ... ♗f4+ 2. gxf4 ♖h6 3. h4 ♜g6+ 4. ♕h3 ♗e7
- 11) 1. ♜xh7+ ♕xh7 2. exf6
- 12) 1. ♗f6+ ♕h8 2. ♜g5

45. Königsangriff: C

- 1) 1. ♗xc6 ♗xc6 2. ♗d5
- 2) 1. ♗d6 cxd6 2. ♖xe6
- 3) 1. ♗f6 gxf6 2. ♜h5+ ♕g7 3. ♜g4+ ♕h8 4. ♖d3
- 4) 1. ♖h8+ ♕xh8 2. ♗xf7
- 5) 1. ♜g5
- 6) 1. ♖xe6 ♗xe6 2. ♗f5+ ♕g8 3. ♗xh6+ ♕g7 4. ♗f5+ ♕g8 5. ♗xe7+
- 7) 1. ♗d5 (1. b4 ♜c4) 1. ... exd5 2. ♜xh5 dxe4 3. ♜h6
- 8) 1. ... ♗f4 2. ♜d3 ♜h2+ 3. ♕f1 ♗h3
- 9) 1. ... ♗c3 2. bxc3 bxc3
- 10) 1. ♖d4 ♜b6 2. ♜h6 ♜xd4+ 3. ♕h1
- 11) 1. ♖e2 ♜f1 2. ♖f3
- 12) 1. e5 dxc3 2. ♜f6

46. Königsangriff: D

- 1) 1. ♗e5 ♗xd3+ 2. ♖xd3 f6 3. ♗g5
- 2) 1. ♗f6+ ♕h8 2. ♗e8
- 3) 1. ♜g5 ♗xe2 2. ♖h8+ ♕xh8 3. ♜h6+ ♕g8
- 4) 1. ♖h5 gxh5 2. ♗d3+ ♕g8 3. ♜xh6
- 5) 1. ♜h7+ ♕f8 2. ♖e6
- 6) 1. ... ♖xh4 2. ♜xh4 ♖xg2+ 3. ♕h1 ♜xf3
- 7) 1. ♜e8+ ♕h7 2. ♗h5
- 8) 1. ♗xd7 ♗xd7 2. ♗xf6 g6 3. ♜g5
- 9) 1. ♗f6+ ♕h8 2. ♜h5 h6 3. ♜g6
- 10) 1. ♖xh7 ♕xh7 2. ♗xg6+ fxg6 3. ♜h6+
- 11) 1. ♖xh5 gxh5 2. ♗f6
- 12) 1. ♗h7+ ♕h8 2. ♗xg7+ ♕xg7 3. ♜g6+ ♕h8 4. ♗g8

47. Königsangriff ♗#: A

- 1) 1. ... ♗e4 2. ♖g1 ♜xg2+ 3. ♖xg2 ♖f1#
- 2) 1. ♗g6+ hxg6 2. hxg6 ♜g7 (2. ... ♖b7 3. ♜xb7) 3. ♜xb8+
- 3) 1. ♖e7 ♖d4 (1. ... ♕f8 2. ♜f6) 2. ♜f6 ♜f8 3. ♗e5
- 4) 1. ♜h6 gxh6 2. ♖xf5+ ♕g8 3. ♖g3+
- 5) 1. ... ♜g6 2. ♕b1 ♗a3+ (2. ... ♜xc2+ 3. ♕a1) 3. ♕a1 ♗xc2+ 4. ♕b1 ♗a3+ 5. ♕a1 ♜b1+ 6. ♖xb1 ♗c2#
- 6) 1. ♗c6 ♜g5 (1. ... bxc6 2. ♜xg7+ ♕xg7 3. ♗e5+ ♕h6 4. ♗g7#) 2. h4
- 7) 1. ... ♗c2 2. ♖f1 ♗d3
- 8) 1. ♖xc5 ♜xc5 2. ♖d7
- 9) Zeichnung
- 10) 1. ♗h6 ♜xa1+ 2. ♕h2
- 11) 1. ♗e7 (1. ♗d8 ♖a8) 1. ... ♖xe7 (1. ... ♜xe5 2. ♖xf7 ♜f5 3. ♖1xf5 exf5 4. ♖g7+ ♕h8 5. ♗f6) 2. ♜h8+ (2. ♖f8+ ♖xf8 3. ♜h8+ (3. ♖xf8+? ♕xf8 4. ♜h8+ ♕f7 5. ♜g7+ ♕e8) 3. ... ♕xh8 4. ♖xf8#) 2. ... ♕xh8 3. ♖f8+
- 12) 1. ♖xg6+ hxg6 2. ♜xg6+ ♕f8 3. ♗a3+ ♕e8 4. ♜g8+ ♕d7 5. ♜xf7+ ♕d8 6. ♜e7#

48. Königsangriff ♔#: B

1. ♔g7+ ♚xg7 2. ♚d8+ ♚g8 3. ♚xg8+ (3. ♚h6 ♚h1+) 3. ... ♔xg8 4. ♚h6
1. ♔f5 exf5 (1. ... g6 2. ♔xh6+) 2. ♚xg7+
1. ♚xf7+ ♔xf7 2. ♚g6+ ♔f8 3. ♚f1+
1. ... ♔xh2 2. ♚e1 (2. b8♚ ♔f1) 2. ... ♚h5
1. ... ♚e1+2. ♔a2 (2. ♔d1 ♚xd1+3. ♚xd1 ♚xb2#) 2. ... ♚xa3+3. ♔xa3 ♚a1#
1. ... ♚e3+2. ♔h1 (2. ♚f2 ♔d4 3. ♚f1 ♚f8) 2. ... ♚xh6+3. ♔g1 ♔h2+4. ♔f2 ♚d2+
1. ♔g5 hxg5 2. ♔e4 ♔g8 3. ♚h7+ ♔f7 4. ♚f1+ ♔e8 5. ♔g6+
1. ... ♚d4 2. exd4 ♚a4
1. ♚xf5
1. ♚g8+ ♔h7 2. ♚e3 (2. ♚xg6 ♚d6!) 2. ... ♚e6 3. ♚h8+ ♔xh8 4. ♚xh6+ ♔g8 5. ♚xg6+
1. ♔f5 exf5 2. ♚xg7+ ♔h8 3. e6
1. ♚xf7 ♚xf7 2. ♚xf6 ♚xf6 3. ♚c8+

49. Endspiel - Matt: A

1. ♚g4+ ♔h5 2. g3 ♔f3 3. ♚h4+ ♔xh4 4. g4#
1. ♔f7+ ♔h7 2. ♔g5+ ♔h6 3. ♚h7+ ♔xh7 4. ♔f7#
1. ♔g3 a3 2. ♔f5 a2 3. ♔g6 a1♚ 4. ♔f5#
1. ♚g7+ ♔f6 2. ♚xh7 ♔g6 3. ♚bf7
1. ♚a7 ♔d7 (1. ... ♔f7 2. ♚xf7 ♔c1 3. ♔d4#) 2. ♚c7+ ♚xc7 3. ♔d8#
1. ... ♔f6+ 2. exf6 ♔g6 3. g4 ♚e1+
1. ♚d5+ ♔xd5 2. ♔e2+ ♔a5 3. ♚a7+ ♚a6 4. ♚xa6#
1. ♔f2 ♔e4 (1. ... ♔f3 2. gxf3 gxf3 3. ♔e1 f2 4. b5#; 1. ... a3 2. ♔e1 a2 3. ♔xd2 a1♚ 4. b5#) 2. b5+ ♔a5 3. ♔e1+ ♔d2 4. ♔xd2#
1. ♔c5+ ♔c8 2. ♔b6+ ♔d8 3. ♔f8! ♚a1 (3. ... ♔d5 4. ♔e6#) 4. ♔b7#
1. ♚f1+ ♔g8 2. h6 gxh6 (2. ... g6 3. ♔e7) 3. ♔e7 b2 4. ♚g1#
1. ♚c4+ ♚xc4 2. ♔g2+ f3 3. ♔xf3#
1. ♔f3 ♔g6 2. ♚f6+! ♚xf6 3. ♔g7#

50. Endspiel - Materialplus: A

1. ♔e5 ♔d3 2. ♔d7 ♔e4 3. ♔e6 a1♚ 4. ♔xa1 ♔f4 5. ♔e5+ (Prokes 1947)
1. ♔b6 ♔d3 2. ♔a4 ♔c4 3. ♔g2 ♔b5 4. ♔f3 ♔xa4 5. ♔e4 ♔b5 6. ♔d5
1. ♔f7 h5 2. ♔e6 h4 3. ♔d5 h3 4. ♔c4 h2 5. ♔b4 h1♚ 6. b3# (Fritz 1939)
1. ♔f5! ♔d3 2. ♔d6 (2. ♔h6) 2. ... ♔d4 3. ♔f7 (Rewitz 1992)
1. ♔d5 ♔d2 2. ♔xc4! ♔c2 3. b3! (3. b4? ♔c3 4. ♔c5 bxc4 5. b5 ♔d3 6. b6 c3 7. b7 c2 8. b8♚ c1♚+) (Kaila 1968)
1. ♔g1 g5 2. ♔f5 g4 3. ♔f4 gxh3 4. ♔f3# (Makletsov 1981)
1. d4 a4 2. ♔g7 (2. ♔b1? a3 3. d5 ♔c1 4. ♔a2 ♔b2 5. ♔c4 ♔c3 6. ♔a2 ♔b2) 2. ... a3 3. ♔g8 ♔c2 4. ♔f6 ♔c3 5. ♔e5 (Samilio 1976)
1. ♔d4! (1. ♔c3? d2 2. ♔b3 ♔c7 3. ♔b4 ♔b7 4. ♔b5 ♔c7) 1. ... ♔b7 2. ♔c3! (2. ♔b3? d2 3. ♔c2 ♔a6 4. ♔b3 ♔b5 5. ♔xd2 ♔b4 6. ♔c2 ♔c4) 2. ... ♔a6 (2. ... d2 3. ♔xd2 ♔a6 4. ♔b3 ♔b5 5. ♔c3) 3. ♔b4 d2 4. ♔b3! d1♚ 5. ♔c5# (Godes 1955)
1. ♔d1 ♔f4 2. ♔h5 b5 3. ♔h4 b4 4. ♔h3 b3 5. ♔g2 (Moravec 1960)
1. b4 (1. ♔a6? ♔c3 2. b4 ♔c4 3. ♔e4 d5+!; 1. ♔xd7? ♔c3 2. ♔c5 ♔b4; 1. ♔e4? ♔c3) 1. ... ♔c3 2. b5! ♔b4 3. b6 ♔b5 4. ♔xd7 ♔c6 5. ♔e4 ♔xd7 6. ♔d5 ♔c8 7. ♔c6 (Kopac 1943)
1. ♔f6+ (1. ♔d7? ♔h7 2. ♔g5 a5 3. ♔e6 a4 4. ♔f5 a3 5. ♔g4 a2 6. ♔f6 ♔xh6) 1. ... ♔h7 (1. ... ♔g8 2. ♔d7 a5 3. ♔e6 ♔h7 4. ♔g7 a4 5. ♔f5 a3 6. ♔g5) 2. ♔g7 a5 3. ♔d7 a4 4. ♔e7 ♔g6 5. ♔f8 a3 6. ♔g8 a2 7. h7 (Heuäcker 1939)
1. ♔g6 g3 2. ♔h4 e4 3. ♔g2 e3 4. ♔f4 g2 5. ♔d5 g1♚ 6. ♔c7# (Voja 1950)

51. Endspiel – Abwickeln: A

1. ♚h1! ♔xh1 (1. ... ♔xh3 2. ♔f2) 2. ♔f2
1. ♚b6+ ♔c2 2. ♚b4 ♚e4+ 3. ♚xe4 (3. ♔f3 ♔d3) 3. ... fxe4 4. a4 f5 5. ♔e3 (5. a5 f4 6. a6 f3+7. ♔e3 f2 8. ♔xf2 ♔d2 9. a7 e3+ 10. ♔f3 e2)
1. ♚d8+ ♔h7 2. ♚d3+ ♔g8 3. ♚b3+
1. ♚e5+ ♔f2 2. ♚g3+ ♔f1 3. ♚d3+ (D'Hondt 1931)
1. ♚f1! (1. ♚d5+? f5 2. ♚d4 f4+ 3. ♚xf4 ♔f5+4. ♔f3 ♔h6) 1. ... ♔f5+ (1. ... f5 2. ♚f4) 2. ♚xf5+ ♔xf5 3. ♔h4 ♔e4 4. h6
1. a3! (1. ♔g6 ♔xg6 2. ♔xg8 ♔f6; 1. a4 ♔e6 2. ♔xg8 ♔d6) 1. ... ♔f8 (1. ... ♔e7 2. ♔xg8) 2. ♔g6+ ♔f7 3. a4 ♔xg6 (3. ... ♔e6 4. ♔xg8) 4. ♔xg8
1. ♔c6! ♔xc6 2. ♔e4! ♔xe4 3. ♔xe4 ♔c7 4. ♔e5!
1. ♚f6 c4 2. ♚h6+ ♔g2 3. ♚xc6 dxc6 4. g6
1. ♚h8 (1. ♔g3 ♔e6 2. ♚g5 ♔f6 3. ♚g6 ♔e5) 1. ... ♔g7 2. ♔g5! (2. ♚xg8+ ♔xg8 3. ♔g4 ♔f8 4. ♔f4) 2. ... ♔xh8 (2. ... ♔f6 3. ♚d8) 3. ♔g6
1. ♚a4+ ♔xa4 (1. ... ♔b6 2. ♚a6+ ♔b7 3. ♔c4) 2. b6 ♔b5 3. ♔e4 d5+ 4. ♔e5

11) Zeichnung

12) 1. ♖b2+ ♘d1 2. ♖b1+ ♙e2 3. ♖b7

52. Endspiel - Freibauer bezwingen: A

- 1) 1. ♗c3 c1♖ 2. ♗b5+ ♘a8 3. ♗c7+ ♘a7 4. ♚a6#
- 2) 1. ♙a2 ♚c1 2. ♚g1
- 3) 1. ... ♙xg3 (1. ... ♙a7 2. ♙f4 ♙g7 3. g4 hxg4 4. ♙xg4 ♙h6 5. ♙h3 ♙b8 6. g4 ♙a7) 2. a7 ♙f2 3. ♙f4 ♙xa7
- 4) 1. ♗d2+ ♘d3 2. ♗e4 ♙xe4 3. b8♖ h1♖ 4. ♖b7+ (*Ericsson 1965*)
- 5) 1. ♗d1 ♘d2 (1. ... ♙xd1 2. h7 g2 3. h8♖ g1♖ 4. ♖a1+) 2. ♗e3 ♙xe3 3. h7 g2 4. h8♖ g1♖ 5. ♖d4+ (*Hasek 1929*)
- 6) 1. ♗d1 (1. ♗xc2? Patt) 1. ... c1♖+ 2. ♗c3+ ♘a3 3. ♚a5+ ♙b2 4. ♚a2#
- 7) 1. ♗d3 b1♖ (1. ... b1♗ 2. ♙c5 ♗c3 3. ♗f2+ ♙g1 4. ♗e4+ ♙h1 5. ♗g3#) 2. ♗f2+ ♙g1 3. ♗e4+ ♙h1 4. ♗g3# (*Pogosjants 1964*)
- 8) 1. ♙b6 ♙xb6 2. ♙c4 f2 3. ♗d5+ ♙c6 4. ♗e3 (*Prokes 1941*)
- 9) 1. ♗c3 h2 2. ♗xe4! ♙xe4 3. a7 h1♖ 4. a8♖+ (*Jespersen 1909*)
- 10) 1. ♚e1 a1♖ 2. ♚g1+ ♖xg1 3. ♚g8+
- 11) 1. ♗g6+ ♙h7 (1. ... ♙g8 2. ♗e7+ ♙f8 3. g6 h1♖ 4. g7+ ♙e8 5. g8♖+ ♙d7 6. ♖c8+ ♙d6 7. ♗f5+ ♙d5 8. ♖xb7+) 2. ♗e7 h1♖ 3. g6+ ♙h6 4. ♗f5+ ♙h5 5. ♗g3+ (*Kuzmuchev 1984*)
- 12) 1. ♙c4 (1. e7 f1♖ 2. e8♖ ♖c1+ 3. ♙d7 ♖d2+ 4. ♙c7 ♖xb4) 1. ... bxc4 2. e7 f1♖ 3. e8♗! (*Völlmer 1933*)

53. Endspiel - Zugzwang: A

- 1) 1. ♙a3 g4 2. ♗f4#
- 2) 1. ♙g2
- 3) 1. ♗b6! ♙a5 2. b3! (2. b4+? ♙a6 3. b5+ ♙a5) 2. ... ♚a6 (2. ... ♙a6 3. b4) 3. b4# (*Pogosjants 1980*)
- 4) 1. c7 ♚d6+ 2. ♙a7! ♚d8 3. ♙b7 (*Halberstadt 1936*)
- 5) 1. ♙b4! (1. ♙c3? ♙f7 2. ♙d3 (2. ♙d4? ♙e6) 2. ... ♙e7) 1. ... ♙f7 2. ♙c5 ♙e6 3. ♙d4 (*Bähr 1936*)
- 6) 1. g7 ♙xh7 2. h3 ♙g6 3. h4 ♙h6 4. h5
- 7) 1. c5 b5 2. a3
- 8) 1. ♙h6 g5 2. ♙h5 g4 3. ♙h4 g3 4. ♙xg3
- 9) 1. a7 ♙b5 (1. ... ♗b6+ 2. ♙c7! ♙b5 3. ♙b7) 2. ♙b8! (2. ♙b7? ♗b6 3. ♙c7 ♙a6 4. ♙b8 ♗d7+ 5. ♙c7 ♙xa7 6. ♙xd7 ♙b6) 2. ... ♗b6 3. ♙b7! (*Fritz 1964*)
- 10) 1. f3 ♙g8 2. f4 ♙h8 3. ♙f7
- 11) 1. ♖g6+ ♙xh3 2. ♙f3! (*Lommer 1967*)
- 12) 1. ♚d4 ♙b8 2. ♗a6+ (*Kralin, Sokolenko 1983*)

54. Strategie - Gute + schlechte Läufer: A

1) Zeichnung

2) 1. ... ♗a7

Der Springer steht nicht gut auf c6 und auf a7 bereitet er einen nützlichen Läufertausch vor. Weiß spielt den Rest der Partie nicht immer am Besten, lehrreich ist es schon.

2. ♗e5 (2. ♖d3 ♖e8) 2. ... ♙b5 3. ♙b2 ♙xc4 4. ♖xc4 ♖d5 5. ♖xd5 exd5 6. ♚c1 ♗b5 7. 0-0 (7. ♚c5!?) 7. ... ♗e4 8. ♚c2 ♗ed6 9. ♙c1 und Schwarz steht ausgezeichnet (*Blumin-Fine, New York 1939*)

3) 1. ♙e2

Der Läufer auf c8 beherrscht die geschwächten Felder. Also ist Abtauschen der richtige Plan.

1. ... ♖h6 2. ♙g4 ♗d7 3. ♗f3 ♗b6 4. ♙xc8 ♚exc8 5. ♖b3 ♙f6 6. ♗h4 ♖f8 7. ♗f5 und Weiß hat nicht mehr viel Mühe. (*Stahlberg-Wade, Birmingham 1951*)

4) 1. ... b5!

Die weißen Bauern werden auf dunklen Feldern festgelegt. Der Textzug ist besser als 1. ... g5 2. ♚f2 g4 3. a4.

2. ♖f3

Weiß möchte nicht tatenlos abwarten und gibt einen Bauern her.

2. ... bxc4 3. ♖xc6 ♖xf4 4. ♖xc4 e5 5. ♖e2 exd4 6. ♚d3 dxc3 7. ♚xd7 ♚xd7 8. ♚xd7 ♙d4+ 9. ♙h1 ♖c1+ und Weiß gibt auf. (*Kmoch-Aljechin, Kecskemet 1927*)

5) 1. ... ♙g4!

Nicht der Läufer auf d6 ist die schlechteste Figur auf dem Brett, sondern der Läufer auf g3. Nach dem Abtausch auf f3 bekommt dieser Läufer lebenslange Haft.

2. h3 ♙xf3 3. ♖xf3 ♖xf3 4. gxf3 f6 5. ♙g2 a5 6. a4 ♙f7 7. ♚h1 ♙e6 8. h4 ♚fb8. Auf dem Damenflügel spielt Schwarz mit einem Läufer mehr. (*Winter-Capablanca, Hastings 1919*)

6) 1. ... ♙f8!

Schwarz aktiviert seinen schlechten Läufer. Dieser Zug ist möglich weil nach 2. ♚xf6 ♙e7 der Turm gefangen ist.

2. ♚d2 ♙g7 3. ♙d3 ♙b4 4. ♙c2 ♗c5 5. a3 ♙xc3 6. ♙xf6+ ♙xf6 7. ♙xc3 ♚d8 mit einer idealen Stellung für Schwarz. (*Tarrasch-Euwe, Bad Pistyan 1922*)

7) 1. g4!

Weiß hat den Vorteil des guten Läufers. Er muss eine zweite Front aufmachen. Schlecht ist 1. b4 a5 (oder 1. ... ♚a8) und Schwarz bekommt Gegenspiel.

1. ... ♙c8 2. h4 g6 3. ♚h1 ♙g7 4. h5 ♚h8 5. ♚fh2 ♙d7 6. g5 und Weiß entschied den Kampf auf dem Königsflügel.

(Tarrasch-Teichmann, San Sebastian 1912)

8) 1. ... ♖a4

Schwarz erzwingt Turmtausch. Der freie c-Bauer entschied die Partie. Wenig ergibt 1. ... ♜xc2+ 2. ♞xc2 ♞c4 3. ♞b2 ♠g7 4. ♙d2.

2. ♜xc4 dxc4 3. ♞b1 c3 4. ♙c1 ♞d1 (Korotylev-Neerow, Petersburg 1993)

9) 1. c3!

Schwarz drohte mit ♙b5 den Läufer abzutauschen.

1. ... ♙b5 2. ♙b1 ♠c6 3. ♙c2 ♜aa8 4. a4 ♙a6 5. b4 b5 6. ♜eb1 ♜ac8 7. ♙d3 ♠a7 8. ♜a3 ♜c7 9. a5 und der Läufer auf a6 ist nun ein Bauer (der aber schräg rückwärts schlagen darf). (Sokolow-Vaganian, Minsk 1986)

10) 1. ♙a4! (Kasparow-Giorgadze, Minsk 1979)

11) 1. ... ♙xc3

Der Läufer auf c6 ist besser als sein Gegenpart auf g2.

2. ♞xc3 ♞e5 und Schwarz steht etwas besser. (Najdorf-Bronstein, Budapest 1950)

12) 1. ... ♞d7!

Der Läufer auf d2 ist das Problemkind, nicht der Läufer auf e7. Zwar kann Weiß mit dem passiven Läufer leben, aber dann muss der Turm von f1 mitmachen. Das verhindert der Damenzug. Der Tempogewinn 1. ... ♜d8 2. ♜c1 ♞d7 3. ♙e1 ist deshalb nicht so gut.

2. ♙c1

Auf 2. ♜d1 folgt 1. ... ♜d8.

2. ... a4 3. ♞c2 ♜c8 4. ♞e2 ♞d5 5. a3 b3 6. e4 ♞c4 7. ♞e1 ♞c2 8. f4 ♙c5+ 9. ♠h1 ♙d4 10. f5 ♙xb2 11. ♙xb2 ♞xb2 Weiß gibt auf. (Tylor-Aljechin, Hastings 1936)

55. Endspielstrategie - Gute + schlechte Läufer: A

1) 1. ♙e5+ ♠g8 2. f5 e6 3. f6 ♙a3 4. f7+

2) 1. ♙f1 ♙e8 2. ♙h3! (2. ♙g2 ♙g6) 2. ... ♠b7 (2. ... ♙f7 3. ♙c8+) 3. ♙g2+ ♠a6 4. ♙c6 (Averbach 1954)

3) 1. a7! (1. ♙h2? ♙a7 2. ♠a5 ♠c8 3. ♙f4 ♠d7 4. ♙b8 ♙xb8 5. ♠b6 ♙a7+! 6. ♠b7 h6) 1. ... ♙xa7 2. ♙h2 ♠c8 3. ♠a5! (Havasi 1922)

4) 1. ♙e2 ♙g6 2. ♙d3 ♙h7 3. ♙b1 ♙g6 4. ♙c2 ♙h7 5. ♙b3 ♙g8 6. ♙d1 ♙f7 7. ♙f3

5) 1. ♙a6 (1. a6 ♙c8 2. ♠a8 ♙d7 3. ♙b3 ♙c8) 1. ... ♙e8 2. ♙c8! ♠xc8 (2. ... ♙f7 3. ♙d7!) 3. ♠b6 ♠b8 4. a6 ♠a8 5. ♠c7 ♠a7 6. ♠d8 ♙f7 7. ♠e7 ♙g8 8. ♠d7

6) 1. ♠c2 ♠d4 2. ♠b3 ♠c5 3. ♠c3 ♙a6 4. ♙a8 ♠b5 (4. ... ♙e2 5. ♙b7; 4. ... ♙c8 5. ♠d3) 5. ♠d4

7) 1. ... b5 2. a4 b4 3. ♙f2 ♙c7 4. ♙e1 ♙b6 5. ♙f2 e5

8) 1. ... f5 2. gxf5 ♠g7 3. ♠d4 ♠f6 4. ♠c5 ♠xf5 5. ♠b6 ♠f4 6. ♙g2 d4 (Nunn-Ribli, Luzern 1985)

9) 1. g4 (1. ♙f8 ♙d6 2. ♠g6 g4 3. ♠f7 ♙xg3) 1. ... ♠b4 2. ♙f8 ♙d8 3. ♠g6 ♠c5 4. ♠f7 ♠d6 5. ♙xe7+! ♙xe7 6. ♠e8! (Evreinov 1970)

10) 1. ♙e6 ♙e8 2. ♙a2 (2. ♙b3 ♠c3 3. ♙d5 ♠d4 4. ♙e4 ♙b5 (4. ... ♠c5 5. ♠e5) 5. ♙xg6 ♙c4 6. ♙xf7 ♙xf7 7. ♠f5) 2. ... ♠c5 3. ♠e5 ♠c6 4. ♙d5+ ♠c7 5. ♙b3 ♠d8 6. ♠d6

11) 1. b4! axb4 (1. ... b6 2. bxa5 bxa5 3. ♙b5! ♠f8 4. ♠b2) 2. ♙c2! ♙c6 3. ♠b2 b6 4. ♠b3 ♠f8 5. ♠xb4 ♠e8 6. a5! bxa5+ 7. ♠xa5 ♠d8 8. ♠b6 ♙e8 9. ♠c5 ♠c7 10. ♙d3

12) 1. ♙c4 ♠a7 2. ♠b4 ♠b7 3. ♠c3 ♠c7 4. ♠d4 ♠d7 5. ♠e5 ♠e7 6. ♙e6 ♠f8 7. ♠f6 ♙f7 8. ♙xf7 g5 9. hxg5

56. Läuferendspiel (=) - Freibauer: A

1) 1. ♙a5! ♙xa5+ 2. ♠d3 ♙c7 3. ♠e4 (Dawson 1925)

2) 1. ♠e3! ♙f7 2. ♠d4 ♙e8 3. a7 ♙c6 4. ♙d7! ♙xd7 5. a8♞+ (Herbstmann, 1925)

3) 1. h4! ♠g6 2. ♙b1 ♙xb1 (2. ... d3 3. ♙xd3 ♠h5) 3. b7 (Troitzky 1909)

4) 1. ♙f7 ♙a8 2. ♙d5 c6 3. c5+ (Queckenstadt 1920)

5) 1. g6! hxg6 2. f6 ♙f3 3. ♙c4! ♠xc4 4. f7 (Kosek 1921)

6) 1. a7 ♙d5 2. c4 ♙b7 3. ♙f3 ♙xf3 4. d5 (Karstedt 1915)

7) 1. ♙c8 ♠e1 2. ♙xg4 ♠f2 3. ♙f3! (3. ♙h3? ♙e4+) 3. ... ♙xf3 4. g4 (Prokes 1941)

8) 1. g7 ♙f7+ 2. ♠c5 ♙xa2 3. b4+ axb3 4. g8♞

9) 1. ♙d3+ ♠c5 2. ♙f1 ♠d4 (2. ... ♙d5 3. ♙xh3 ♠b5 4. ♙c8) 3. ♙xg2 (3. ♠d6? ♠c3) 3. ... hxg2 4. a8♞ g1♞ 5. ♞a7+

10) 1. ♙a5 ♠b3 2. ♙c3! (Réti 1925)

11) 1. c6! bxc6 (1. ... ♠b6 2. cxb7 ♠c7 3. e7 ♙b5 4. ♠g4) 2. ♙g6! c5 (2. ... hxg6 3. e7) 3. e7 ♙b5 4. ♙d3! c4 5. ♙xc4 (Larsen, 1932)

12) 1. e6 (1. ♙d7 ♠xf4 2. ♙xf5 ♠xe5 3. h6 ♠f6) 1. ... ♙xe6 (1. ... ♠xf4 2. e7 ♠g5 3. ♙a4) 2. h6 ♙f5 3. ♙d7 ♙h7 4. f5

57. Läuferendspiel (=) - Technik: A

1) 1. ♠b4! ♠d5 2. e4+ ♠xe4 3. ♙xd1 ♠d3 4. ♠c5 e4 5. ♠d5 (Pogosjants 1976)

2) 1. Lh5! Kb5 (1. ... g6 2. Lg4 Kb5 3. Le6) 2. Le8+ Kc5 3. g6 Lg8 4. Lf7 (Kubbel 1983)

3) 1. ♙c2+ ♠a5 2. b4+ ♠a6 3. ♙f5 ♙c6 4. ♙c8 ♙b7 5. b5+ (5. ♙d7? ♙c6) (Pogosjants 1981)

4) 1. Lc5! Lb8 2. Lg1! Lh2! 3. Lxa7 Lg1 4. Lf2! (Szulc 1954)

5) 1. ♠e2 ♙c1 2. g4

6) 1. Lc7+ b6 2. Lxg3 Ld2 (2. ... Le7 3. Le1+ Lb4 4. Lc3 Lxc3+ 5. Kxc3 b5 6. c5 b4+ 7. Kd4 Kb5 8. Kd5) 3. Kc2 Kb4 (3. ... Lb4 4. Le5 Le7 siehe Variante beim 2. Zug) 4. Ld6+ Ka5 5. Kxd2 (Moravec 1951)

- 7) 1. ♖g6 (1. ♗xc5? f2 2. ♖c4 ♗xh7; 1. ♖d5? f2 *Euwe-Lilienthal, Stockholm 1937 0-1*) 1. ... f2 2. ♖d3 f1 ♗ 3. ♖xf1 ♗xh7 4. ♗xc5
- 8) 1. f6 (1. fxe4? ♖xf5 2. ♖d1 e3 2. ... ♖g4 3. ♗f2 e6!; 1. f4+ ♗xf5 2. ♖d1 e3 3. ♖g4+ ♗e4 4. ♖xc8 e2 5. ♗f2 e6) 1. ... exf6 2. e6! ♖xe6 3. f4+ ♗f5 (3. ... ♗xh5 4. ♖e8+ ♖f7 5. ♖xf7#) 4. ♖d1 e3 (4. ... ♖c4 5. ♖g4#) 5. ♖c2# (*Melnichenko, 2010*)
- 9) 1. ♗f6 ♗h6 (1. ... ♖d1 2. ♗g7) 2. ♖g6 ♖d1 3. g4 ♖xg4 4. hxg4 (*Bernstein 1904*)
- 10) 1. ... b5 2. ♖xb5 (2. axb5 ♖d5 3. ♖xd5 exd5) 2. ... ♖xb5+ 3. axb5 ♗c7
- 11) 1. ♗b2 e6 2. ♖c2 (2. ♖f7? ♗d3) 2. ... e5 3. ♖f5 e4 4. ♖xe4 (4. ♖e6+? ♗d3 5. ♖xa2 e3) 4. ... ♖b3 5. ♖d3+! ♗xd3 6. ♗xb3 (*Marin 2009*)
- 12) 1. d7+ ♗xd7 2. ♖e5 ♗c8 3. ♗f4 ♖b8 (3. ... ♗d7 4. ♗g5 ♗e7 5. ♗g6 ♗d7 6. ♗f7 enz.) 4. ♖xb8 ♗xb8 5. ♗e5 ♗c7 6. ♗xe6 (*Hasek 1908*)

58. Läuferendspiel (≠) - Freibauer: A

- 1) Zeichnung
- 2) 1. h6 ♖c3 (1. ... e4 2. d4 ♖c3 3. ♗e3 ♗d5 4. ♖b3+) 2. d4 exd4 (2. ... ♖xd4 3. ♖e4 ♗e6 4. h7) 3. ♖d3 ♗e6 4. h7 (*Rinck 1928*)
- 3) 1. e7 a2 2. ♖e3+ g5 3. ♖d4 (*Apschenek 1933*)
- 4) 1. ♖f4+ ♗g7 2. ♖e5+ ♗f7 3. ♖d4 cxd4 4. a7
- 5) 1. ♖f5+ ♗f6 2. ♗e8 ♖e7 3. ♖h3 (*Herbstmann 1928*)
- 6) 1. ♗d5 (1. ♖xe5+ ♗d7 2. ♗d5 ♗e7) 1. ... ♗d7 2. ♖a3! ♗e8 3. ♗e6 e4 4. ♗f6 e3 5. ♗g7 e2 6. ♖b4 (*Kazantsev, 1950*)
- 7) 1. h5 ♖a4 (1. ... ♖b5 2. ♖g1+) 2. ♖g1+ (2. b3 ♖b5) 2. ... ♗c4 3. b3+ ♗xb3 (3. ... ♖xb3 4. ♗b2) 4. h6 (*Rinck 1928*)
- 8) 1. ♗d8 ♖b5 2. ♖a3 ♖c6 3. ♗c7 ♖e4 4. a6 bxa6 5. ♗d7
- 9) 1. ♖c5+ ♗a6 2. ♗c7 ♖a8 3. ♗c8 ♖b7+ 4. ♗b8 (*Dobrescue, Nestorescue 1976*)
- 10) 1. ... g1 ♗ 2. ♖xg1 ♗g2 3. ♗g4 ♖a8 4. ♗h4 ♖f3
- 11) 1. ... ♖e3 (1. ... g4? 2. ♗f5 ♖e3 3. ♗xg4 ♖xf2 4. ♗h3 a2 5. ♖xa2 ♗xa2 mit dem falschen Läufer!) 2. ♗xh6 (2. f3 a2 3. ♖xa2 ♗xa2) 2. ... g4+ 3. ♗g6 ♖xf2
- 12) 1. ♗f4 ♖f2 (1. ... h3 2. g3 ♖b8+ 3. ♗f5 ♖xg3 4. ♖e2+ ♗h4 5. g6) 2. ♗f5 h3 3. g3 ♖xg3 4. ♖e2+ ♗h4 5. g6 h2 6. ♖f3 (*Vinichenko 1984*)

59. Läuferendspiel (≠) - Verteidigen: A

- 1) 1. ... ♗e7 2. h7 g6+ 3. ♖xg6 (3. ♗xg6 ♖h8) 3. ... ♖g7
- 2) 1. ... e5 (1. ... ♖a4 2. ♖c7+ ♗d5 3. ♗e7; 1. ... ♖xd7 2. ♖c7+ ♗c6 3. ♖e5) 2. fxe5+ ♗e6
- 3) 1. f5 ♖xf5 2. ♖g3 d5 3. ♖d6 ♗f7 4. ♗d4
- 4) 1. g4 hxg4 2. ♗c1
- 5) 1. ♗a3 c1 ♗+ 2. ♖xc1 ♗xh4 3. ♖b2
- 6) 1. ... ♖d6 2. ♖b3 ♖c5 3. b7 ♖d6 4. ♗d5 ♖b8 5. ♗c6 ♗e7
- 7) 1. ... ♗c8! (1. ... ♗c6? 2. e7 ♗d7 3. b7 ♖xb7 4. ♗f7; 1. ... ♗e8? 2. ♗e5 ♖b7 3. ♗d6 ♖a8 4. ♖b8 ♖b7 5. ♖c7 ♖f3 6. e7 ♖g2 7. ♖d8; 1. ... ♗d8 2. ♖b8) 2. e7 ♖c6 3. ♗f7 ♗b7 4. e8 ♗ ♖xe8+ 5. ♗xe8
- 8) 1. ... ♖b5! (nach 1. ... ♗c8? können die Bauern in geschlossener Formation vorrücken: 2. ♗c5 ♖f3 3. b5 ♖e2 4. ♗b6 ♖d3 5. ♗a5 ♖e2 6. b6) 2. a7 ♖c6 3. ♗c5 ♖a8
- 9) 1. d8 ♗ ♖xd8 2. c7 ♖xc7 3. ♖c6 b1 ♗ 4. ♖e4+ ♗xe4 Patt
- 10) 1. ♖f5! ♗a2 2. ♖e6! ♗b2 3. ♖f7 ♗a3 4. ♖g6
- 11) 1. g6 (1. h5? ♖xg5 2. ♖e2 ♗f2 3. ♖d1 ♗e3 4. ♖c2 ♗d2 5. ♖b1 ♗c3 6. ♖a2 ♗xd3; Gut ist auch 1. ♗g1 oder ein normaler Läuferzug. Nach dem Schlagen auf h4 ist dann 2. g6 wohl angezeigt.) 1. ... fxg6 2. h5 gxh5 3. ♖g2
- 12) 1. ... a5

60. Läuferendspiel (=) – Verteidigen: A

- 1) 1. a6 ♖b8 2. ♖c3 ♖a7 (2. ... dxc3 3. a7 ♖xa7 Patt.) 3. ♖xd4+ ♖xd4 4. a7 ♖xa7 Patt. (*Dawson 1913*)
- 2) 1. ♗e6 ♖f8 2. ♗d5 ♗d2 3. ♗c4 ♗c2 4. ♖g7! (4. ♗b5? ♗b3 5. ♖c1 ♖g7 6. ♗a5 ♖f6 7. ♗b5 ♖c3) 4. ... ♖e7 5. ♖f6! ♖d6 6. ♖e5! (*Buzandjan 1955*)
- 3) 1. ♖c3! (1. ♖f6? ♖d2 2. ♖g7 ♖c1 3. ♖e5 ♗c2) 1. ... ♖xc3? 2. bxc3 ♗c2 3. c4 ♗b3 4. c5 ♗xa3 5. c6 ♗b2 6. c7 a3 7. c8 ♗
- 4) 1. ♖g6! c4 2. ♖h7! ♖xh7 (2. ... ♗f7 3. ♖g8+ ♗f8 (3. ... ♗g6 4. ♖xc4 ♖xc4 Patt.) 4. ♖xc4 ♖xc4 5. g6 ♖d3 6. ♗h7 ♖xg6+ 7. ♗xg6 ♗g8) 3. g6 c3 4. gxh7 (*Nerong 1932*)
- 5) 1. g5 (1. ♖f4 ♖h4 2. ♖e3 ♖g3 3. ♖g1 ♖f4 4. ♗b3 ♗b6 5. ♗a4 ♖c1)
- 6) 1. ♖xe3 ♖d2 2. ♖g5 ♗f5 3. f4 ♖xf4 4. ♗h5
- 7) 1. f3! ♖xf3 2. ♗f2 h2 3. ♖d1! ♖xd1 (3. ... h1 ♗ 4. ♖xf3+) 4. ♗g2 (*Prokes 1946*)
- 8) 1. c6! ♖xc6 (1. ... ♗e7 2. c7 ♗d7 3. ♖a4!) 2. ♖a4! bxa4 3. ♗d2! (3. ♗d1? ♖e4! 4. ♗c1 a3) 3. ... a3 (3. ... ♖e4 4. ♗c3!) 4. ♗c2 (*Ojanen 1957*)
- 9) 1. g6 ♖c5 (1. ... ♖d4 2. f5 exf5 3. ♖f6) 2. ♖f6! ♖f8 3. f5! exf5 4. ♖e7! ♖xe7 Patt. (*Selesniev 1917*)
- 10) 1. ♗xf4 ♖xh3 2. ♖a6! bxa6 (2. ... ♖g2 3. ♖xb7 ♖xb7 4. ♗e3 ♗d5 5. ♗d2 ♗c4=) (*Breider 1950*)
- 11) 1. ♗e5 (1. ♖a2 ♗f6) 1. ... ♖f7 2. ♗xd4 ♖xc4 3. ♗c3 (*nach Holm 1932*)
- 12) 1. ♖h3 ♖c6 2. ♖g2 ♖xg2 3. d7 h1 ♗+ 4. ♗d2

61. Verteidigung gegen Königsangriff: A

1. ... ♖c4 2. ♜xh5? (2. ♗e7 f5 3. ♗xf8 ♜xf8) 2. ... ♜xf1+
1. ... ♜h2+ 2. ♗f1 (2. ♗xh2 fxg3+) 2. ... ♜xg2+ 3. ♗xg2 f3+
1. ... ♗e4 (1. ... ♗g8 2. ♗xh6 ♗e4 3. ♗xg7=) 2. ♗xh6 ♗g6
1. ... ♜c2+! (uns nicht 1. ... ♗xh7? 2. ♗g5+ ♗g8 3. ♜h3) 2. ♗xc2 (2. ♗a1 ♜d1+ 3. ♗a2 ♗b4+ 4. ♗a3 ♜a1# ; 2. ♗a2 ♗b4+ 3. ♗a3 ♗d3+ 4. b4 ♗xb4+ 5. ♗a2 ♜xb2#) 2. ... ♗xc3+ 3. fxg3 ♗xh7
1. ... ♜c5+ 2. ♗h1 ♜f2
1. ... ♜a6! (1. ... ♗g7? 2. ♜xf7 ♜xf7 3. ♗xf7+ ♗h8 4. ♗xe8 ; 1. ... g5 2. ♗c4 ♜e4 3. ♗d3 ♜h4 4. ♗xh7+ ♗h8 5. ♜xh4 gxh4 6. ♗e4 ; 1. ... ♜e4!? 2. ♗d5 ♗d5 und Weiß steht etwas besser).
1. ... ♜h7 2. ♜h4 ♜xh4 3. gxh4 ♜g8
1. ... ♗xb5! (1. ... ♗f6? 2. ♗xc7 ♜xc7 3. ♗xf8 ; 1. ... ♗xc4? 2. ♗xc4 ♗xh6 3. ♜xh6 ♗xb5 4. hxg6) 2. ♗xg7 ♗xg7 3. hxg6 hxg6 4. ♜h6+ ♗f6 und Schwarz lebt noch.
1. ... ♜xf2+ 2. ♗h1 ♜xe1+ 3. ♜xe1 ♗f2+
1. ... ♗d3 2. ♜xd3 fxg5 3. ♜h6+ (3. e4 ♜h4 4. ♜g3 ♜h7 5. ♜g4 ♜a6) 3. ... ♗g8 4. ♜g6+ (4. e4 ♜f6)
1. ... h5 (1. ... ♗xg7 2. f6) 2. ♜g5 ♗xg7 3. ♜c3 ♜e5
1. ... ♗f6 (1. ... ♗f8 2. ♜g5; 1. ... ♗g8 2. ♜a8 ♜c8 3. ♜xc8)

62. Verteidigung: A (sollte Verteidigung gegen Königsangriff: B sein)

1. ♜e8+ (1. ♗g2 ♗f4+; 1. f4 ♗xf4+; 1. ♗f5 ♗g3+ 2. ♗g2 ♗xf5) 1. ... ♗f8 2. ♜xf8+ ♗xf8 3. ♜c8+ ♗e7 4. ♗f5+
1. ... ♜xe4 2. ♗xe4 ♗e8
1. ♗xf3 exf3 2. ♜g7+
1. ♜xf7+ ♗h8 2. ♗e5
1. ... ♜xc1+ 2. ♜xc1 ♗xb2
1. ... ♜b1+ 2. ♗e1 ♜c4
1. ... ♜xd5 (1. ... ♜xf4 2. ♗xe7#) 2. ♜h8+ (2. ♗xa6 ♜xg2 3. ♜h2 ♜e4+) 2. ... ♗xh8 3. ♜h6 ♜c1+ 4. ♜xc1 ♜xd3+ 5. ♜c2 ♜xc2+ 6. ♗xc2 ♜c8+ 7. ♗d1 ♗g7
1. ♜d2 (1. d4 ♜e2) 1. ... ♜xd2 2. d4 ♜e2? (Partie: 2. ... ♗h2 ist besser) 3. ♗c1
1. ♜e2 (1. h6? ♜xa2) 1. ... ♜a4 2. ♗b1 ♜xa2+ 3. ♗c1) 1. ... ♜a5 2. ♜b1 ♜xc2 3. ♜b4 (3. ♜h3 ♜h2 4. ♜dh4) 3. ... ♜xb4 4. ♜xc2 ♗b3+ 5. ♗b1 ♗d2+ 6. ♗c1 ♗c4 (*Skripchnko-Naiditch, Dortmund, 2001*)
1. ... ♗d2! (1. ... ♜xg6? 2. ♜xf8+ ♗g8 3. ♗h5! ♜e6 (3. ... ♜g5 4. h4 ♜f4+ 5. ♗g2) 6. ♜g7# (*Chigorin-Tarrasch, St. Petersburg 1893*) 2. ♜xf6 ♗xh6 3. ♜xh6 b3 4. ♗d1 b2 5. ♗c2 ♜c8
1. ... ♜b5 (1. ... gxh6 2. ♜h4) 2. ♜h4 (2. ♜d1 ♗xf6) 2. ... ♜xd3 3. ♗c1 ♜c2
1. ... ♜e8 (1. ... ♜e8 2. ♜h3 ; 1. ... ♗e5 2. ♗f6 exf6 3. ♜h3) 2. ♗f6 (2. ♜h3) 2. ... ♗xf6 3. ♜h3 ♗h5 4. ♜xh5 gxh5 5. ♜g5+

63. Verteidigen – ♗/♗/♜ gegen ♜ : A

1. ♗e6! (1. ♗d4? ♗xg5 2. ♗e3 ♗h4 3. ♗f2 ♗h3 4. ♗g1 ♗g3) 1. ... g3 (1. ... ♗xe6 2. ♗d4 ♗f5 3. ♗e3 ♗g5 4. ♗f2 ♗f4 5. ♗g2) 2. ♗d4+ ♗e4 3. ♗e2 (*Hannemann 1949*)
1. ♗d3! (1. ♗a2? ♗e5! ; 1. ♗c3+? ♗e5 ; 1. ♗d2+? ♗f4 2. ♗a2 ♗e5) 1. ... ♗e5 (1. ... ♗f4 2. ♗d4 h2 3. ♗e4) 2. ♗e3 h2 3. ♗e4 (*Selivanov 1994*)
1. ♜f5 ♗xf5 2. g4+
1. ♗e7 f5 2. ♗d6 f4 3. ♗c7 f3 4. ♗d5 f2 5. ♗e3
1. ♗h7 ♗d5 2. ♗d3! (2. ♗f5? h2 3. ♗c8 ♗c6) 2. ... h2 3. ♗a6 ♗c6 4. ♗c8 h1 ♜ 5. ♗b7+ (*Selivanov 1991*)
1. ♗b3+! (1. ♗a4? ♗b1! 2. ♗b3 ♗b2 3. ♗b4 b5) 1. ... ♗b2 (1. ... ♗b1 2. ♗b4 ♗b2 3. ♗a4 b5+ 4. ♗b4) 2. ♗a4! b5+ 3. ♗b4 (*Hasek 1929*)
1. ♗d6 (1. ♗f8 g3 2. ♗d6 g2 3. ♗f7+ ♗h7 4. ♗g5+) 1. ... g3 2. ♗f8 g2 (2. ... ♗h7 3. ♗e4 g2 4. ♗g5+) 3. ♗f7+ ♗h7 4. ♗g5+ ♗g6 5. ♗f3 (*Hanneman 1927*)
1. ♗g2! (1. ♗f1? ♗e5 2. ♗e7 ♗f4 3. ♗f6 (3. ♗g2 ♗e3 4. ♗f6 ♗e2) 3. ... ♗f3) 1. ... ♗e5 2. ♗e7 ♗f4 3. ♗f6 ♗e3 4. ♗f5 ♗e2 5. ♗f4 fl ♜+ 6. ♗xf1+ ♗xf1 7. ♗xg3 (*Kling, Horwitz 1853*)
1. ♗f3 d2 2. ♜c4+! ♗d3 3. ♜d4+ ♗xd4 4. ♗xe2 ♗c3 5. ♗d1 ♗d3 Patt. (*Prokes 1939*)
1. ♗g7! (1. ♗f7? d3 2. ♗g6 d2 3. ♗f4+ ♗h6!) 1. ... d3 2. ♗g6 d2 (2. ... ♗g5 3. ♗e5 d2 4. ♗f3+) 3. ♗f4+ ♗g4 (3. ... ♗g5 4. ♗h3+ ; 3. ... ♗h4 4. ♗g2+) 4. ♗d5! (4. ♗g2? ♗f3) 4. ... d1 ♜ 5. ♗e3+ (*Von Altena 1941*)
1. ♗c6 h5 2. ♗d5 h4 3. ♗d2 ♗xd2 4. ♗e4 (*Selman 1941*)
1. ♜d4+! ♗e6 (1. ... ♗c6 2. ♜c4+ ♗b5 3. ♗xe2 ♗xc4 4. ♗d2 ♗b3 5. ♗c1 ♗c3 Patt.) 2. ♜e4+ ♗f5 3. ♗xc2! ♗xe4 4. ♗d2 ♗f3 5. ♗e1 ♗e3 Patt. (*Maksimovskikh e.a 1987*)

64. Verteidigen - Verdedig gegen Drohungen: A

1. ♜f8+ ♗xf8 2. ♗e6+ ♗f7 3. ♗xd4
1. ... ♜xg3+ (1. ... ♗xg7 2. ♜hxg7+ und Weiß ist besser; 1. ... ♗e7 2. ♜h8+ ♗xg7 3. ♜xd8) 2. ♗xg3 ♗d6+ 3. ♗g4 ♗xh7
1. ♜a1! ♜a4+ 2. ♗e2+!
1. ... ♗f6 2. exf6 ♜d4
1. ... ♜g7 (1. ... d5 2. ♗xd5) 2. ♜h4 ♜f8 3. ♜h5 ♜g7
1. ... ♜d2 2. ♗xf8 (2. ♗h8 ♜g8) 2. ... ♗xg2+ 3. ♜xg2 ♜e1+ (3. ... ♜d1+)
7. Zeichnung

- 8) 1. ... ♖f2
- 9) 1. ... ♙xh2+ 2. ♗xh2 (2. ♖xh2 ♖xe4 ; ♗xh2 3. ♖e5; 2. ♗h1 ♙g3) 2. ... ♖e5+ 3. ♗g1 h6
- 10) 1. ... ♖e1+ (1. ... ♖xf7 2. ♙xd4+) 2. ♖xe1 (2. ♗xe1 ♙xc3+) 2. ... ♖xf7 3. ♙xd4+ ♗g8
- 11) 1. ... ♖a1 (1. ... ♙xe4+? 2. ♖xe4+ ♗d6 3. ♖b8+ ♗d5 4. ♖e5+; 1. ... ♙e6 2. ♖xc6; 1. ... ♖xb7 2. ♙xd5+ ♗f8 3. ♙xa2) 2. ♙xd5+ (2. ♖a6 ♖xe1 3. ♙xe1 ♙xe4+; 2. ♖e2 ♖xb7) 2. ... ♖xe1 3. ♖xd7+ ♗xd7 4. ♙xc6+ ♗xc6 5. ♙xe1
- 12) 1. ♙e4! ♖xe4 2. ♖f7 (*Seyboth, 1903*)

65. Turmendspiel - Verwundbarkeit: A

- 1) 1. ♗g5 (1. ♗h5? ♗g7) (1. e6? ♖e7) 1. ... ♖xe5+ 2. ♗g6 ♖e8 3. ♗f7 ♖e1 4. ♖h6# (*Ulrichsen 2001*)
- 2) 1. ♖a8! (1. ♗xh6?) 1. ... ♗g7 2. h8♖+! (2. ♖a7+? ♗h8) 2. ... ♖xh8 3. ♖a7+ ♗f8 (3. ... ♗g8 4. ♗g6) 4. h4! ♖g8+ (4. ... ♗g8 5. ♗g6) 5. ♗f6 (*Kottke 1983*)
- 3) 1. ♖h2+ (1. ♖xc7 a5+ 2. ♗c5 ♖c1+ 3. ♗d6 ♖xc7 4. ♗xc7 a4 5. b6 a3 6. b7 a2 7. b8♖+ ♗c2) 1. ... ♗c1 2. ♗b3 ♖a5 3. ♖h1+ ♗d2 4. ♗b4 ♖a2 5. ♖h2+
- 4) 1. a7 (1. ♖a4 ♖h5 2. a7 ♖h8+ 3. ♗e7 ♖a8) 1. ... ♗b7 2. a8♖+ ♗xa8 3. ♗c7 c4 4. ♖xc4 ♖a5 5. ♗b6 (*Blandford 1993*)
- 5) 1. ... ♖d6 2. ♖xa7+ (2. ♖xd6 ♗xd6) 2. ... ♗e6
- 6) 1. ♗f6 h6 2. ♗g6 ♖g5+ 3. ♗xh6 ♖g8 4. ♖h7# (*Blandford 1964*)
- 7) 1. d8♖+ ♗xd8 2. ♗e5 f4 3. ♗e6 ♖e8+ 4. ♗d6 (*Minev 1974*)
- 8) 1. ♗a7 ♗c7 2. ♖c1+ ♗d8 3. e6 dxe6 4. ♗b7 ♗d7 5. ♖d1# (*Pogosjants 1980*)
- 9) 1. b5+ cxb5 2. b4! ♖xb4 3. ♖e7 ♗a5 4. ♖xa7# (*Tarasjuk 1990*)
- 10) 1. ♗c6 ♖xa6+ 2. ♗b5 ♖a8 3. ♖a4+ ♖xa4 4. bxa4 d5 5. a5 d4 6. a6 d3 7. a7 d2 8. a8♖+ (*Prokes 1950*)
- 11) 1. ... a4 2. bxa4 b3 3. cxb3 (3. c4 ♗f3) 3. ... ♗f3
- 12) 1. c7! (1. ♖d7? ♖xc6 2. ♖xd5 h4!) 1. ... ♖c6 2. ♖b6! ♖xc7 3. ♖xf6 h4 4. f3+ ♗h5 5. g4# (*Steckbauer 1985*)

66. Turmendspiel - Freibauer: A

- 1) 1. ♖c1 ♗h4 2. ♖c4 ♖xc4 3. e8♖ (*Katsnelson, Maksimovskikh 1983*)
- 2) 1. ♗c4 ♗a5 (1. ... ♗a3 2. h7 ♖h3 3. ♖b3+ ♖xb3 4. h8♖ ♗a2 5. ♖h2+ ♗a3 6. ♖d2) 2. ♖b5+ ♗a6 3. ♖h5 gxf5 4. h7 (*Troitzky, Cheron 1962*)
- 3) 1. ♖g6 (1. h7? ♗c2 2. ♖c6+ ♗b1 3. ♖b6+ ♗c2 ; 1. ♗g1 ♖c3 2. ♖b1 ♖c7) 1. ... ♗e2 2. ♖xg3 ♖xg3 3. h7 (*Lauer 1977*)
- 4) 1. ♖f4+ (verführerisch aber nicht gut ist 1. g3 ♖a6! 2. ♖f4+ ♗e5 3. ♖g4 ♖e6 mit Remis) 1. ... ♗xf4 (1. ... ♗d5 2. ♖g4 ♖e2 3. g7 ♖e8+ 4. ♗c7 ♖g8 5. ♗d7 a5 6. ♗e7 a4 7. ♗f7) 2. g3+ ♗xg3 3. g7 (*Wotawa 1936*)
- 5) 1. ♖g6+ ♗h3 2. ♖g1 hxg1♖+ 3. ♗xg1 ♗g3 4. ♗f1 ♗f3 5. e8♖ (*Watkinson 1936*)
- 6) Zeichnung
- 7) 1. ♗g3 ♖g7+ 2. ♗f2 ♖f7+ 3. ♖f4! ♖xf4+ 4. ♗e3 ♖f1 5. ♗e2 (*Jonsson 1966*)
- 8) 1. b6 ♗f7 (1. ... ♖g7 2. ♖g3 ♖xg3 3. b7) (1. ... ♖g1+ 2. ♗e2 (2. ♗f2? ♖d1) 2. ... ♖g2+ 3. ♗d3 (3. ♗f3 ♖g5) 3. ... ♖g7 (3. ... ♗f7 4. ♖f3+ ♗e7 5. ♖f8) 4. ♖xe6 ♗f7 5. b7) 2. ♖f3+ ♗e7 3. ♖f8 ♗xf8 (3. ... b3 4. b7 b2 5. b8♖ b1♖+ 6. ♖xb1 ♖g1+ 7. ♖f1) 4. b7
- 9) 1. ♖g7 ♗c2 2. ♖g2+ ♗b3 3. ♖a2
- 10) 1. ♗c6 ♗d8 2. ♖h1 ♖a1 3. ♖b1 ♖xb1 4. b7 (*nach Geiger*)
- 11) 1. ♗h5! g2 (1. ... ♖a8 2. ♗h6 hxg6 3. ♖b2) (1. ... hxg6+ 2. ♗h6 a4 3. ♖b2) 2. g7+! ♗xg7 3. ♖xg2+ ♗f7 9. ♖xg8 (*Krug, Garcia*)
- 12) 1. ♖g3 ♖f6 2. ♖g8 ♗f7 (2. ... ♖f4+ 3. ♗g3 (3. ♗xh5? ♖f1) (3. ♗h3 gewinnt, nur vermeidet nicht Weiß das Endspiel Dame gegen Turm: 3. ... ♗f7 4. ♖h8 ♗g7 5. a7 ♗xh8 6. a8♖+ ♗g7) 3. ... ♖f1 4. ♗g2 ♖a1 5. a7) 3. a7 (3. ♖h8 ♖f4+ 4. ♗xh5 ♗g7 5. a7) 3. ... ♗xg8 4. a8♖+ (*nach Prokes 1948*)

67. Turmendspiel - Freibauer: B

- 1) 1. ♖e7 ♗c8 2. f7 ♗d8 3. ♖a7 ♖f8 4. ♗xh2 (*Cvejic 1949*)
- 2) 1. a6 ♖a1 2. a7 ♗f7 3. ♖h8 ♖xa7 4. ♖h7+
- 3) 1. ♖g5
- 4) 1. ♖a7 ♗d8 2. b7 ♗c7 3. b8♖++ ♗xb8 4. ♖xd7
- 5) 1. ... ♗f5 2. ♖g7 ♖f4+ 3. ♗c5 ♖g4
- 6) 1. ♖e7 ♗c5 2. ♖e5+ 1-0
- 7) 1. b5 cxb5 2. ♖f8
- 8) 1. ♖f5+ ♗g7 2. ♖f2 ♗g6 3. ♖c2 ♗f7 4. ♗c7
- 9) 1. b6 axb6 2. ♖a8+ ♗e7 3. c7 e2 4. ♖e8+
- 10) 1. b4 ♗e6 2. ♖h6+ ♗d7 3. ♖h8
- 11) 1. h3 ♗h7 2. h4 ♗h6 3. ♖a8 ♖xb7 4. ♖h8# (*Marwitz 1939*)
- 12) 1. ♖c8 ♖xc8 2. bxc8 ♙ ♗c2 3. ♙g4 ♗d3! 4. ♗g3! ♗e4 5. ♗h4 (*Zahorovsky 1989*)

68. Turmendspiel - Technik: A

- 1) 1. ... ♖d3+ (1. ... ♖h4 2. ♖e4 ♖xc4 3. ♗xe4 ♗b7 4. ♗d3 ♗c7 5. ♗c3; 1. ... ♖a3 2. ♖e4) 2. ♗c4 ♖a3 (*Velimirovic-Barlov, Vrbas 1982*)
- 2) 1. ... ♖e8 2. ♖a7 (2. ♖a1 ♗xc5) 2. ... ♖e6 3. ♖a5 ♖e7
- 3) 1. ♖b1 (1. ♗b3 ♗f7)
- 4) 1. ... ♖d2 2. ♖c8 ♗d5

- 5) 1. ... ♖b6 (1. ... a2 2. ♖h8+ ♕d7 3. ♖a8 b5 4. g5)
- 6) 1. h7 ♖h2 2. ♖a4
- 7) 1. ... ♖f5 (1. ... ♖f2 2. ♖a3 ♕xg2 3. ♕xa7 (3. ♖xg3+ ♕xg3 4. ♕xa7 ♕f4 5. b6 ♖a2+ 6. ♕b8 ♕e5)) 2. ♖a5 ♕xg2 3. ♕xa7 ♕h3 4. ♕a6 g2 5. ♖a1 ♖f1 (*Zharavliov-Vasiukov URS tt*)
- 8) 1. ♖c7 ♖f6 2. ♖d7 ♖f5 3. ♕e4 ♖f6 4. ♕e5 (*Kaminer 1926*)
- 9) 1. c4 (1. c3? ♖h5+ 2. ♕g3 ♖g5+ 3. ♕h4 dxc3) 1. ... dxc3 (1. ... ♕e3 2. ♖e7+; 1. ... ♕f5 2. ♖c5+) 2. ♖c4+ ♕d5 (2. ... ♕e3 3. ♖xc3+ ♕f2 4. ♖f3+ ♕xe2 5. ♖g3) 3. ♖g4 c2 4. ♖xg5+ (*Enserink 1993*)
- 10) 1. b5 (1. ♖xe5+ ♕f6 2. ♖xe6+ ♕e6 3. ♕d4 ♕d6 4. ♕c4 ♕c6=) 1. ... ♕f6 2. b6 ♖e8 3. ♕d5 ♕e7 (3. ... e4 4. b7 e3 5. ♖c8 ♖e5+ 6. ♕d4 e2 7. ♖f8+) 4. ♖c7+ ♕d8 5. ♖a7
- 11) 1. h6+ ♕xh6 (1. ... ♕g8 2. g7) 2. ♖h1+ ♕g7 3. ♖h7+ ♕g8 4. g7
- 12) 1. ♕h3 (1. a5 ♕xa5 2. ♖xg5+ ♕b6 3. ♖g7 ♕c6 4. ♕g3 ♖f1 5. ♕g4 ♕d6 6. ♕g5 ♕e7=) 1. ... ♕b6 (1. ... ♖h4+ 2. ♕g3 ♖f4 3. a5) 2. ♕g3 ♕a6 3. a5 (*Janosi, Benkö, 1987*)

69. Turmendspiel - ♖ vor dem ♜ : A

- 1) 1. ♕c7 ♕c5 2. ♖c8 b5 (2. ... ♖xa7+ 3. ♕b8+ ♕d5 4. ♕xa7) 3. a8Q ♖xa8 4. ♖xa8 b4 5. ♖b8 ♕c4 6. ♕b6
- 2) Zeichnung
- 3) 1. f6 ♖b5 2. ♖h8
- 4) 1. g4+ ♕h4 2. g5 hxg5 3. ♖h8+ ♕g3 4. c8♞ ♖xc8 5. ♖xc8 g4 6. ♕c2 ♕f2 7. ♕d2 g3 8. ♖f8+
- 5) 1. ♖d8 ♖a6+ 2. ♖d6 ♖xa7 3. ♖d7+ ♖xd7 4. ♕xd7
- 6) 1. f5 gxf5 2. g6 fxg6 3. ♖g8 g5 4. a8♞ ♖xa8 5. ♖xa8
- 7) 1. ... h5
- 8) 1. ... a4+ 2. ♕c2
- 9) 1. ... g5 (1. ... ♖a3+ 2. ♕g4 ♖a5 3. h3 ♖a3 4. ♕g5 ♖a4 5. h4 ♖a1 6. ♕f6 ♖a6 7. ♕e5 ♖a4 8. ♕xe6 und Weiß macht mit h5 einen freien f-Bauern.) 2. fxg5 ♖xg5+ 3. ♕f4 ♖a5
- 10) 1. ... ♕f6 (1. ... ♖a5 2. g5 ♖a6 3. f5 gxf5 4. g6 fxg6 5. ♖h8) 2. g5+ ♕g7
- 11) 1. ... ♖b1 (1. ... ♖b4 2. ♖e8 ♖xb7 3. ♖xe3) 2. f4 e2
- 12) 1. ... ♖a3 2. ♕d6 ♖d3+ 3. ♕c6 ♖a3 4. ♕d5 ♖d3+

70. Turmendspiel - Antizipieren ♖ - ♜ : A

- 1) 1. ♖g6 ♕h3 2. ♕f8 ♖xe7 3. ♕xe7 h4 4. ♕f6 ♕h2 5. ♕f5 h3 6. ♕f4 ♕h1
- 2) 1. ♖b1 ♖e2 2. e8♞+ ♖xe8+ 3. ♕xe8 ♕c5 4. ♕d7 b4 5. ♕c7 ♕b5 6. ♕b7 ♕c4 7. ♕a6
- 3) 1. ♖h5+ ♕d4 (1. ... ♕d6 2. e8♞ ♖xe8+) (1. ... ♕c6 2. e8♞+ ♖xe8+ 3. ♕xe8 ♕b5 4. ♕d7 ♕b4 5. ♕d6 c4 6. ♖c5 c3 7. ♕d5 ♕b3 8. ♕d4) 2. ♖h4 ♖xh4 3. e8♞
- 4) 1. ♕b6 a4 (1. ... ♖g4 2. ♖xa5) 2. ♖b5+ ♕a3 3. c7 ♖xc7 4. ♕xc7 ♕a2 5. ♕c6 a3 6. ♕c5 ♕a1 7. ♕c4 a2 8. ♕b3 ♕b1 9. ♖h5
- 5) 1. ♖c1+ ♕d5 2. ♖b1 ♕c6 3. f8♞ ♖xf8 4. ♕xf8 b5 5. ♕e7 ♕c5 6. ♕d7 b4 7. ♕c7
- 6) 1. ♖d1+ ♕c4 2. ♖d6 ♖xe7+ 3. ♕xe7 ♕b3 4. ♖b6+ (4. ♕e6 c4 5. ♖b6+) 4. ... ♕a3 5. ♖c6 ♕b4 6. ♕d6
- 7) 1. ♖c1+ (1. a8♞ ♖xa8 2. ♕xa8 d5 3. ♕b7 d4) 1. ... ♕b5 2. ♖d1 ♕c5 3. a8♞ ♖xa8 4. ♕xa8 d5 5. ♕b7 d4 6. ♕c7 ♕d5 7. ♕d7
- 8) 1. ♖b5 (1. ♖b6? ♖xc7) (1. ♖b8 ♖xc7 2. ♕xc7 ♕f5 3. ♕d6 ♕e4) 1. ... f3 2. ♖b3! (2. ♖c5? ♖xc5 3. ♕xc5 f2 4. c8♞ f1♞) 2. ... ♖xb3 3. c8♞ ♖e3 (3. ... ♖b6+ 4. ♕e5) 4. ♞g4+
- 9) 1. ♖d2+! (1. c8♞ (Partie) ♖xc8 2. ♕xc8 ♕d5 3. ♕d7 e4 4. ♖b5+ ♕d4 5. ♕e6 e3 6. ♕f5 e2 7. ♖e5 ♕d3 8. ♕f4 ♕d2) 1. ... ♕e6 2. ♖d1 (2. c8♞+ ♖xc8 3. ♕xc8 e4 4. ♕c7 ♕e5 5. ♕c6 e3 6. ♖d8 ♕e4!) 2. ... ♖c2 3. c8♞+ ♖xc8 4. ♕xc8 (*Leko-Kramnik, Budapest 2001*)
- 10) 1. ♖b5 ♕d7 2. ♖d5+ ♕e6 3. ♖d1 ♖c2 4. c8♞+ ♖xc8 5. ♕xc8
- 11) 1. ♖e1+ ♕f4 2. ♖c1 ♖h6 3. ♕d7 ♖h8 4. c8♞ ♖xc8 5. ♖xc8 ♕e3 6. ♖e8+ ♕d3 7. ♖f8 ♕e4 8. ♕e6 f4 9. ♕f6 f3 10. ♕g5
- 12) 1. ♖e6! (1. ♖g6+? ♕f3! 2. ♖h6 ♕g4 3. b8♞ ♖xb8! 4. ♕xb8 h4) 1. ... ♖f8! (1. ... ♖h8 2. ♖h6) (1. ... ♖g8 2. ♖g6+) 2. ♖g6+! ♕h3 3. b8♞ ♖xb8 4. ♕xb8 h4 5. ♕c7 ♕h2 6. ♕d6 h3 7. ♕e5 ♕h1 8. ♕f4 h2 9. ♕g3!

71. Mattbild (♙ ♖): A

- 1) 1. ♕d7+ ♕xd7 2. ♞xc8+ ♕xc8 3. ♖e8#
- 2) 1. ♞a8+ ♖xa8 2. ♖xa8+ ♕h7 3. ♖h8+ ♕xh8 4. ♖g7#
- 3) 1. ♕c7+ ♕xc7 2. ♞d8+ ♕xd8 3. ♕g5+ ♕e8 4. ♖d8#
- 4) 1. ♞h6+ gxf6 2. ♖xf6+ ♕g7 3. ♕xh6+ ♕g8 4. ♖f8#
- 5) 1. ... ♖h1+ 2. ♕xh1 ♕xf2 3. ♕d2 ♖h8#
- 6) 1. ♖xg7+ ♕xg7 (1. ... ♕h8 2. ♞h6 ♞d7 3. ♕xf6) 2. ♞g5+ ♕h8 3. ♞xf6+ ♕xf6 4. ♕xf6+
- 7) 1. ♕f6+ gxf6 2. ♞f8+ ♕xf8 3. ♕h6+ ♕g8 4. ♖e8#
- 8) 1. ... ♖xh3+ 2. gxf3 ♞h2+ 3. ♕xh2 ♖f2+
- 9) 1. ... ♕d3+ 2. ♞xd3 ♞h1+ 3. ♕xh1 ♖xh1+ 4. ♕e2 ♖e1#
- 10) 1. ... ♖g8 2. ♖xf3 ♕d4+ 3. ♕f1 ♖g1#
- 11) 1. ♞xd7+ ♖xd7 2. ♖b8+ ♕d8 3. ♕f6 ♕f8 4. ♕xd7
- 12) 1. ♕xg5+ hxg5 2. ♕e4+ ♕h6 3. ♖h8+ ♕xh8 4. ♖h7#

72. Mattbild (♙ ♚): B

1. ... ♖f2+ 2. ♗xf2 ♗e1+ 3. ♗f1 ♗xf1+ 4. ♗xf1 ♗e1#
1. ♗xh7+ ♗xh7 2. ♗h3+ ♗g8 3. ♗g6 ♗xe3 4. ♗h8#
1. ... ♗f2+ 2. ♗h1 ♗h2+ 3. ♗xh2 ♗f3+ 4. ♗h1 ♗xg1#
1. ... ♗xh2+ 2. ♗xh2 ♗g4+ 3. ♗h1 ♗h3+ 4. ♗xh3 ♗h2#
1. ♗b7+ ♗xb7 2. ♗c6+ ♗a8 3. axb7+ ♗xb7 4. ♗xa7#
1. ♗xf8+ ♗xf8 2. ♗e8+ ♗xe8 3. ♗d6+ ♗d8 4. ♗e8#
1. ♗c8+ ♗c5 2. ♗xc5+ ♗xc5 3. ♗d8#
1. ♗e6+ ♗e8 2. ♗d8+ ♗xd8 3. ♗f8+ ♗xf8 4. ♗g7#
1. ... ♗axg2 2. ♗xg2 ♗g3 3. ♗h4 ♗g1#
1. ♗d6+ ♗b8 2. ♗c8+ ♗a7 3. ♗c7+ ♗xc7 4. ♗b7#
1. ♗e8+ ♗xe8 2. ♗g5 ♗f6 3. ♗f8#
1. ... ♗g2+ 2. ♗xg2 ♗f3+ 3. ♗h1 ♗d1+ 4. ♗g1 ♗xg1#

73. Mattbild (♙ ♚): C

1. ♗g8+ ♗xg8 2. ♗e7+ ♗f8 3. ♗7g6+ hxg6 4. ♗xg6#
1. ... ♗g5 2. ♗g1 ♗xg1+ 3. ♗xg1 ♗xf2#
1. ♗h6+ ♗xh6 2. ♗f6+ ♗g5 3. ♗e4+ ♗h5 4. ♗g4#
1. ... ♗d2+ 2. ♗a1 ♗d4+ 3. ♗xd4 ♗xd4+ 4. ♗b1 ♗a3#
1. ♗d8+! ♗xd8 2. ♗e8+! ♗xe8 3. ♗f6#
1. ♗h7+ ♗xh7 2. ♗xg7+ ♗xg7 3. ♗f6+ ♗g6 4. ♗h5#
1. ♗f7+ ♗g8 2. ♗xh6+ ♗h8 3. ♗g8+ ♗xg8 4. ♗f7#
1. ♗g4 ♗e7 2. ♗exf6+ ♗xf6 3. ♗e8+ ♗xe8 4. ♗xf6#
1. ♗d8+ ♗xd8 2. ♗e7+ ♗xe7 3. ♗b6#
1. ♗h5 ♗xd5 2. ♗xd5 ♗xd5 3. ♗xf7+ ♗xf7 4. ♗d7#
- 1) Zeichnung
- 2) Zeichnung

74. Mattbild (Grundreihe): D

1. ... ♗e2+ 2. ♗xe2 ♗xf1+ 3. ♗xf1 ♗d1#
1. ♗h8+ ♗xh8 2. ♗f6+ ♗g8 3. ♗xe8+ ♗xe8 4. ♗xe8#
1. ♗c6 ♗c8 2. ♗d8 ♗g7 3. ♗xc8#
1. ♗e7+ ♗h8 2. ♗c8 ♗xc8 3. ♗xc8#
1. ♗f5+ ♗g8 2. ♗f8+ ♗xf8 3. ♗c8#
1. ♗xg7+ ♗xg7 2. ♗f7+ ♗h8 3. ♗f8+ ♗xf8 4. ♗xf8#
1. ♗e7+ ♗xe7 2. ♗g8+ ♗xg8 3. ♗d8+ ♗e8 4. ♗xe8#
1. ♗e7+ ♗xe7 2. ♗d8+ ♗e8 3. ♗xe8+ ♗xe8 4. ♗g8#
1. ... ♗f3+ 2. exf3 ♗xf1+ 3. ♗xf1 ♗h3+ 4. ♗g1 ♗e1#
1. ♗xf7+ ♗xf7 2. ♗b8+ ♗f8 3. ♗e6+ ♗h8 4. ♗xf8+ ♗g8 5. ♗xg8#
1. ... ♗d1+ 2. ♗f2 ♗e2+ 3. ♗g1 ♗e1+ 4. ♗xe1 ♗e2+ 5. ♗h1 ♗f1#
1. ... ♗f3 2. ♗f1 ♗a1 3. ♗b1 ♗xb1 4. ♗c1 ♗xc1 5. b4 ♗g2#

75. Mattbild (mix): E

1. g4+ fxg4+ 2. ♗xg4+ g5 3. ♗e8+ ♗g6 4. ♗f6#
1. ... ♗xh2+ 2. ♗xh2 ♗h5+ 3. ♗g1 ♗h2+ 4. ♗h1 ♗g3#
1. ♗b6+ ♗e8 2. ♗xf8+ ♗xf8 3. ♗d8#
1. ... ♗g4+ 2. ♗g2 ♗h3+ 3. ♗h1 ♗xf2+ 4. ♗g1 ♗xg2#
1. ♗h5 ♗h8 2. ♗f6 ♗xc7 3. ♗g8#
1. ... ♗b3+ 2. ♗a2 ♗c1+ 3. ♗a1 ♗xa3+ 4. bxa3 ♗a2#
1. ♗e7 ♗f5 2. ♗xf5 ♗xh6 3. ♗xf8+ ♗xf8 4. ♗xf8#
1. ♗xe6 ♗xf5 2. ♗g6#
1. ♗g6+ ♗e8 2. ♗xf7+ ♗xf7 3. ♗g8 ♗d4 4. ♗xf7#
1. ♗xh6+ ♗xh6 2. ♗g5+ fxg5 3. hxg5+ ♗h7 4. ♗h2#
1. ♗h6+ gxh6 2. f7+ ♗h7 3. f8♗#
1. ♗c5+ ♗c4 2. ♗xc4+ ♗xc4 3. ♗d3+ ♗xd3 4. ♗e2#

76. Mattbild (mix): F

1. ... ♗h2+ 2. ♗xh2 ♗h7+ 3. ♗g2 ♗h3#
1. ... ♗f3+ 2. gxf3 ♗d5+ 3. ♗c1 ♗xe1#
1. ♗h5+ ♗g7 2. ♗h7+ ♗f8 3. ♗xf7#
1. ♗g6+ ♗xg6 2. ♗g4+ ♗f7 3. ♗xg7#
1. ♗a6+ ♗xa6 2. ♗xb7+ ♗a7 3. ♗c6#
1. ♗c7+ ♗xc7 2. ♗xf7+ ♗xf7 3. ♗xf7#
1. ♗c6+ ♗d7 2. ♗xe6+ fxe6 3. ♗xf8#

- 8) 1. ♖d8+ ♗xd8 2. ♗xd8+ ♘xd8 3. ♗g8+ ♗e8 4. ♗xe8#
- 9) 1. ♗xd5+ cxd5 2. ♘d3+ exd3 3. f4#
- 10) 1. ... ♗f2 2. ♗xf2 ♗e4+ 3. ♗g2 ♗xg2#
- 11) 1. ... ♘f3+ 2. gxf3 ♗h1+ 3. ♘h1 ♗xf3+
- 12) 1. ... ♗xg2+ 2. ♘xg2 ♘h3+ 3. ♗f2 ♗xf2+ 4. ♘h3 ♗xh2#

77. Doppelangriff: C

- 1) 1. ... ♗8xb3 2. axb3 ♗xd2 3. ♗xd2 ♗xe3+
- 2) 1. ♗b5+ ♘a4 2. ♗xb4+ cxb4 3. ♗xa7+
- 3) 1. ♗xf7+ ♘xf7 2. ♗xc7+ ♗xc7 3. ♗h7+
- 4) 1. dxe5 ♗xe5 2. ♗xh8+ ♘h8 3. ♗xf6+
- 5) 1. ... ♗xg4+ 2. ♗xg4 ♗f3+ 3. ♗xf3 exf3+ 4. ♘h3 fxe2
- 6) 1. ♗xc7+ ♘xc7 2. ♗xe7+ ♗xe7 3. ♗xa7+
- 7) 1. ... ♘fxe4 2. dxe4 ♗xb1 3. ♗xb1 ♗xe4+ 4. f3 ♗xb1
- 8) 1. ... ♘xe3 2. ♘xe3 ♗xb3+ 3. ♘f2 e3+
- 9) 1. ♘xc6+ ♗xc6 2. ♗a3+ ♘e6 3. ♗xf8
- 10) 1. ... f3 2. gxf3 ♗xa7 3. ♗xa7 ♗e3+ 4. ♘h2 ♗xa7
- 11) 1. ♗a8+ ♗b8 2. ♗e8+ ♗xe8 3. ♗xe8+ ♗xe8 4. ♗xe8#
- 12) 1. ♗a8 ♗h7 2. ♗g6

78. Doppelangriff: D

- 1) 1. ... ♗xd2 2. ♗xd2 ♘f3+ 3. ♘h1 ♘xd2
- 2) 1. ... ♘ef4+ 2. gxf4 ♘xf4+ 3. ♘f2 ♘h3+
- 3) 1. ♗xe8+ ♘xe8 2. ♗b8+ ♗d8 3. ♗xa7
- 4) 1. ♘d5 ♗xb3 2. axb3 ♘d8 3. ♘b6
- 5) 1. ♗h4 ♗d7 2. ♗xh7+ ♘h7 3. ♗h4#
- 6) 1. ♗xf6 gxf6 2. ♗xd7+ ♘xd7 3. dxc5+
- 7) 1. ♗h5+ g6 2. ♗xe8 ♘xe8 3. ♘f6+
- 8) 1. ♗xf6 ♗xe4 2. ♗xf7+ ♗xf7 3. exf7+ ♘xf7 4. ♗xe4
- 9) 1. ♘d5 exd5 2. ♗xd5
- 10) 1. e5 dxe5 2. fxe5 ♗xe2 3. exf6+ exf6 4. ♘xe2
- 11) 1. ♗xf6 ♗xf6 2. ♗g4 ♗d6 3. ♘xf6+ (3. ♗xd7 ♘xd5) 3. ... ♗xf6 4. ♗xd7
- 12) 1. ... ♗c8 2. ♘c1 ♗g4

79. Ausschalten der Verteidigung: C

- 1) 1. ♗c5 ♗c5 2. ♗d8+ ♗g8 3. ♗xg8#
- 2) 1. ♗d1 ♗e7 2. ♗xe6+ ♗xe6 3. ♗xd8+
- 3) 1. ... ♗c5+ 2. ♘h1 (2. ♗e3 ♗xe3+ 3. ♗xe3 ♗b1+ 4. ♘f2 ♘g4+ ; 2. ♘f1 ♘g4) 2. ... ♗xe7
- 4) 1. ... ♗xd4 2. cxd4 ♗b4 3. ♗f2 ♗xf2+
- 5) Zeichnung
- 6) 1. a4 ♗xb3 (1. ... ♗xc3 2. bxc3) 2. ♗g5+ ♗g7 3. ♗f6
- 7) 1. ♗d7 ♗xd7 2. h6+ ♘h8 3. ♗xf6+
- 8) 1. ♗b8 ♗b7 2. ♗xa6 ♗xa6 3. ♗c7#
- 9) 1. ... ♗h4 2. g3 ♗xg3 3. hxg3 ♗h5+
- 10) 1. ♗d8 ♗b1+ 2. ♘h2 ♗xd8 3. ♗g4+ ♘h8 4. ♘xf7#
- 11) 1. ♗g5 ♗xf6 2. ♗d4 ♗xd4 3. ♘xf7#
- 12) 1. ... ♗c4+ 2. ♗xc4 ♗xh2

80. Ausschalten der Verteidigung: D

- 1) 1. dxe5 ♗xe5 2. ♘xd6 cxd6 3. ♗xf4
- 2) 1. ... ♗xc3 2. bxc3 g5 3. ♘h3 ♗xe2
- 3) 1. ... ♘f3+ 2. ♘h1 ♘xd4 3. ♗xc6+ ♘xc6
- 4) 1. ♗xc7+ ♗xc7 2. ♘b6+ ♘b8 3. ♗xd8+
- 5) 1. ♘e5+ fxe5 2. ♗fd1+ ♘e7 3. ♗xc8
- 6) 1. ... ♗e8 2. ♗d4 ♗xf4+ 3. ♗xf4 ♗xe2
- 7) 1. ♗xg7+ ♗xg7 2. ♗e8+ ♗xe8 3. ♗xd5
- 8) 1. ... ♘xc3 2. bxc3 ♗xf3 3. ♗xf3 ♗xg5
- 9) 1. ... dxc4 2. ♗xc4 ♗e6 3. ♗c5 ♗xd3
- 10) 1. ♗d4 ♗xd4 2. cxd4 ♘5c6 3. ♘xc7+
- 11) 1. ... ♗xe3+ 2. ♘xe3 ♗xd4+
- 12) 1. ... b3 2. ♗xb3 ♗xe4 3. ♗xe4 ♗xb3

81. Ausschalten der Verteidigung: E

1. g4 ♟g6 2. ♞xg6 ♞xg6 3. ♞xe4
1. ♞h5 ♞xd3 2. ♞xf6+ ♞g7 3. cxd3
1. ... ♞xf3 2. exf3 ♞xh2+ 3. ♞xh2 ♞h5#
1. ... ♟d3 2. ♟xd3 ♞xd6
1. ... ♞d1+ 2. ♞xd1 ♞xc3+ 3. ♞c2 ♞xb4
1. ... ♞h6 2. ♞xe4 dxe4 3. ♟xh6 ♞f2#
1. ... ♞xe4 2. ♞xe4 ♞g3+ 3. hxg3 hxg3#
1. ... ♞g3 2. ♞xg3 ♟h4 3. ♞xh4 ♞e3+
1. ... ♞e1+ 2. ♞xe1 ♞h2+ 3. ♞xh2 ♞xf2+ 4. ♞h1 ♞h8#
1. ♞f5 ♞g5 2. ♞g3 ♞xg3 3. ♞e7+ ♞h8 4. ♞xd8
1. c5 ♞xa4 (1. ... ♞d7) 2. ♞a2
1. ... ♞e8! 2. ♟xg7 (2. ♞xe8 ♞h3+ 3. ♞e2 ♞d3# ; 2. ♟e7 ♞xe7) 2. ... ♞h1+ 3. ♞e2 ♞xe6+

83. Test - Mix: A

1. ♞c4+ (1. ♞e6 ♞d5) 1. ... ♞a6 2. ♞e6 (2. b5+ cxb5 3. ♞e6+ b6 4. axb5+ ♞xb5 5. ♞d6+ ♞xd6 6. ♞xd6 ♞e4) 2. ... ♞g4 3. b5#
1. ♞d8+ ♞g7 2. ♞c7+ ♞h6 3. ♞xf4+ g5 4. ♞f8+
1. ♞xd6 ♞xd6 2. ♞c8+ ♞xc8 3. ♞e8#
1. ♞f8+ ♞g7 2. ♞g8+ ♞xg8 3. ♞f7+ ♞h6 4. Txxh7#
1. ♟d4! ♞xd4 2. e4+ ♞xe4 (2. ... fxe3 3. ♞xd4) 3. fxe4+ ♞xg4 4. exd5
1. ... b3 2. ♞c4 ♞b4
- 7) Zeichnung
1. ... ♞xa7 2. ♞xa7 ♟f8 3. ♞h1 ♟c5
1. ... ♞f3+ 2. gxf3 ♞xd2 3. ♞xd2 ♞g5+
1. ♞h6+ gxxh6 2. ♞d8+ ♞xd8 3. ♞xd8+ ♟e8 (3. ... ♞xd8 4. ♞g7#; 3. ... ♞f8 4. ♞h8+ ♞f7 5. ♞g7#) 4. ♞h8+ ♞f7 5. ♞g7#
1. ♞h8 ♟g5 2. ♞h7+ ♞xg6 3. ♞xb7
1. ♞xg5+ hxg5 2. ♞xg5 ♞e8 3. ♞d6

84. Test - Mix: B

1. h5 ♟xh5 2. ♞e4 (2. ♞d6 ♞g4)
1. ♞xe5 ♞xg3 2. ♞xe8
1. ♞a1 f6 2. ♞d6
1. ♞h8! (1. ♞a7? ♞xd6) 1. ... ♞xh8 (1. ... ♟xh8 2. ♞a7) 2. ♞a7 1-0
1. ♞xf7 ♞xf7 2. ♞xg6+ ♞f8 3. ♞d6+ ♞e7 4. ♞f6+
1. ♞d7 ♟xd7 2. ♟xh7+ ♞xh7 3. ♞xf7+ ♞h8 4. ♞g6#
1. ... ♞b4 (Drohungen ♟a6, d5, ♞xc4) 2. c3 ♞xc4+ 3. ♞xc4 ♟a6+
1. ♞xf7 ♞xf7 2. ♞c8+ ♟f8 3. ♞xf8+ ♞xf8 4. ♞d8#
1. ♞d6 d2 2. ♞f8 d1 ♞ 3. ♞f7+ ♞h7 4. ♞g5+ ♞h8 5. ♞f7+
1. ♟a6 (1. ♞xg7 ♟f6) 1. ... ♞xa6 2. ♞g4 g6 3. ♞h6#
1. ♟a6 ♞f6 (1. ... ♞d7 2. ♞f3+) 2. ♟xc8 ♞xg4 3. ♟xe6+
1. ♟xg6 ♞xg6 (1. ... hxg6 2. ♞xf8+ (2. ♞e7 gewinnt auch) 2. ... ♞xf8 3. ♞h8# (3. ♞e8+ ♞xe8 4. ♞d8#)) 2. ♞xf8+ ♞xf8 3. ♞e8+ ♞xe8 4. ♞d8#

85. Test - Mix: C

1. ♞xc6 (1. ♟c4+ ♞h8) 1. ... bxc6 2. ♟c4+ ♞f7 (2. ... ♞h8 3. ♞xe5+) 3. ♞h6+
1. ... ♞h5+ 2. ♞g1 ♟e3+ 3. ♞xe3 ♞h1+ 4. ♞xh1 ♞xf1#
1. ♞b5 (1. ♟e3 ♞a8 2. ♞b5 ♞c8 3. ♞c7+ ♞xc7 4. ♞xc7 ♟xg2) 1. ... axb5 2. axb5 ♟a6 3. ♟e3
1. ... ♞exf3 (1. ... ♞hxf3) 2. gxf3 ♞xg1+ 3. ♞xg1 ♞xg1+ 4. ♞xg1 ♞xf3+
1. ... h5 2. gxxh5 ♞xf5 3. g4 ♞f2
1. ♞f5 ♞h8 (1. ... ♞xd6 2. ♞xf6 ♟xf6 3. g7 ; 1. ... exf5 2. ♞xf6 ♞xf6 3. e5+) 2. ♞xf6 ♞xh7 3. ♞f7+ ♞xd6 4. gxxh7
1. d7+ ♟xd7 2. ♞ed2 ♞c7 3. ♟b6
1. ♞e6+ ♞xe6 2. ♞a6+ ♞d5 3. ♞c4+ ♞e5 4. ♞c3+
1. ♞d6+ ♞xd6 2. ♞e7+ ♞xe7 3. ♞c7+ ♞a6 4. ♞xb6+ ♞xb6 Patt
1. ♟c3 f5 2. ♞d4 f4 3. ♞c4 f3 4. ♞b4 f2 5. ♞a3 f1 ♞ 6. ♟xb2#
1. ... ♞f3 2. ♞d1 ♞xg3 3. ♞g1 ♞xh2+ 4. ♞xh2 ♞xf2#
1. ... ♞e8 2. ♞b6 ♟b5

86. Test - Mix: D

1. ♞e7 ♞f7 2. ♞e8+ ♞f8 3. ♞xh7+ ♞xh7 4. ♞g6+ ♞h8 5. ♞g7#
1. ... ♞xc2+ 2. ♞xc2 ♞b2+ 3. ♞d3 ♞c5+ 4. ♞c4 ♞b3#
1. ♞le3 ♞xh3 2. ♞h7+ ♞xh7 3. ♟e6+ ♞g6 4. ♟xh3 ♟xe3 5. ♞xe3

- 4) 1. ♖xf7+ ♖xf7 2. ♚e5 ♖g6 3. ♚xe2
- 5) 1. ... ♗xd4 2. ♖xd4 ♗f3+ 3. ♗f1 ♖b5+
- 6) 1. ♗b8 ♗d8 2. ♖e3
- 7) 1. ... ♚xa2 2. ♗xa2 ♗h5+ 3. ♚h3 ♗e5+ 4. ♗h1 ♗e1+ 5. ♗h2 ♗g1#
- 8) 1. ... ♗xd4 2. ♖xd4 ♗a5+ 3. ♗c3 ♗xc3+ 4. ♖xc3 ♖xc3+ 5. ♗d2 ♖xd2+ 6. ♗xd2
- 9) 1. ♖xg6 ♗xg6 2. ♗h4+ ♗g7 3. ♚g3+
- 10) 1. ♗h1 ♗xf7 2. ♗h7+ ♗e8 3. ♗g8+ ♗d7 4. ♗xb8
- 11) 1. ♗f8+ ♗g7 2. ♚h5+ gxf5 3. ♗d6+ ♗g6 4. ♗f8+
- 12) 1. ♚f6 ♗xf6 2. ♗xe2

87. Test - Mix: E

- 1) Zeichnung
- 2) 1. ♚xe5+ (1. fxe5 ♗xg5+ 2. exf6 dxe3) 1. ... dxe5 2. ♚e7 exf4 3. gxf4 ♚e6 4. ♚f7+
- 3) 1. ... ♗xg2+ 2. ♗xg2 ♗e2+ 3. ♗h2 g3+ 4. ♗h1 ♚f1#
- 4) 1. ... ♖h2+ 2. ♗f1 ♗xf2 3. ♗xf2 ♗g3+ 4. ♗f1 ♗xg5
- 5) 1. ♗xf6 gxf6 2. ♖h6
- 6) 1. ♖g6 ♗e7 (1. ... fxg6 2. ♗xg6+ ♗h7 3. ♗xf8+ ♗h8 4. ♗h7#; 1. ... ♚e7 2. ♖xf7 g6 3. ♗xg6) 2. ♖xf7 ♚d8 3. ♗e6
- 7) 1. ♖xc4 (1. ♗xc4 ♗xc4 2. ♖xc4 ♚xc4 3. ♚xd5) 1. ... ♗xc4 2. ♗xc4 ♚xc4 3. ♚xd5
- 8) 1. ... ♗h3+ (oder zuerst 1. ... ♚c4) 2. ♗g1 ♚c4
- 9) 1. ♖xg6 hxg6 2. ♚h8+ ♗xh8 3. ♗f7+
- 10) 1. ♚e8+ ♚xe8 2. ♗xd5+ ♗h7 3. ♗xh5+
- 11) 1. ♗xd7 ♚xd7 2. ♚e8+ ♗h7 3. ♚cc8
- 12) 1. ♗e5 ♗xe7 2. ♗g6+ hxg6 3. ♚h3+

88. Test - Mix: F

- 1) 1. ... ♗a1+ 2. ♗c1 ♚d1+ 3. ♗xd1 ♗xd1+ 4. ♖xd1 ♚f1#
- 2) 1. ♚h6+ ♗xh6 (1. ... ♗g8 2. ♚e8+ ♗f7 3. ♗c7+ ♗xe8 4. ♚h8#) 2. ♗g5+ ♗h7 3. ♗xf5+ ♗h6 4. ♚e6+
- 3) 1. ♗d7 ♗xd7 (1. ... ♗d6 2. ♗xf6+ ♗xf6 3. ♖xf6) 2. ♗xh5 gxf5 3. ♖xh7#
- 4) 1. ♗h7+ ♗f8 2. ♗h8+ ♗e7 3. ♗f5+ exf5 4. ♖c5#
- 5) 1. ♗h6+ ♗g8 2. ♗xg7+ ♗xg7 3. gxf3
- 6) 1. ♗d5 ♗xd5 2. ♗xc7 ♗xc7 3. ♖xe7
- 7) 1. ♚d3 ♗e5+ 2. g3+ ♗h5 3. ♖d1+ ♗e2+ 4. ♖xe2# (*Anand-Short, Dortmund 1997*)
- 8) 1. ♖h6 gxf6 (1. ... d5 2. ♗g4 ♖g6 3. ♖xg7+ ♗g8 4. ♖xf8) 2. ♗xh6
- 9) 1. ♗e5 ♗xe5 2. ♚c8+ ♖d8 3. ♖c5
- 10) 1. ... ♗g3+ 2. hxg3 ♗h5+
- 11) 1. ♚xd4 exd4 2. ♖xd4 ♗xd4 3. ♗xf5+
- 12) 1. ♗a4 ♗c7 2. ♗a1+

89. Test - Mix: G

- 1) 1. ... ♖g2+ 2. ♚xg2 ♗f1+ 3. ♚g1 ♗g3+ 4. hxg3 ♗h3#
- 2) 1. ♚e2 ♚f8 2. ♚e5+
- 3) 1. ♗d7 ♖xd7 2. e8♗+ ♖xe8 Patt
- 4) 1. d5 ♖f5 (1. ... ♗xd5 2. ♚ad1) 2. d6 ♗xd6 3. ♚ad1 ♖d3 4. ♖e2 (*Kharlov-Guliev, Cheliabinsk 1991*)
- 5) 1. ♗d5 ♗d8 (1. ... ♗b8 2. ♗e7+; 1. ... exd5 2. ♗xd5+ ♗h8 3. ♗xd4) 2. e5
- 6) 1. ♚c7 ♖xc7 2. dxc7 ♚xc7 3. ♗d5+
- 7) 1. ♚d6+ ♗xd6 2. ♖g5+ ♗e5 3. ♖f4+ ♗f6 4. e5+ ♗xe5 5. ♖g5#
- 8) 1. ... ♚g6 2. h7 ♗g5+ 3. ♗g2+ ♚h6 3. ♚e7 g4
- 9) 1. ♗c7+ ♗e7 2. ♚xd8 ♚xd8 3. ♚xd8 ♗xd8 4. ♗e6+
- 10) 1. ... ♗xd2 2. ♚xd2 ♖b4 3. ♚dd1 ♚c2
- 11) 1. ... ♖b2+ 2. ♗c2 ♗c4+ 3. ♗xb2 ♗b4+ 4. ♗c2 ♗d2#
- 12) 1. ♖c6 ♗b6 2. ♖b4

90. Test - Mix: H

- 1) 1. ♖a6 ♚cd8 2. ♖b5
- 2) 1. ♗xd5 ♖xd5 2. ♖c3 ♗c5 3. ♗xe5 ♖f6 4. ♚xd5
- 3) 1. ... ♖xd4 2. exd4 ♗f3+ 3. gxf3 ♖xf3
- 4) Zeichnung
- 5) 1. ♖h3 ♗b6 2. ♗xc8
- 6) 1. ... ♚d7 2. ♗xd7 ♗xf3+ 3. ♗xf3 ♗xd7
- 7) 1. ♖xf6+ ♚xf6 2. ♗g5+ ♚g6 3. ♚e7+! ♗f8 4. ♚xd7 (*Vachier Lagrave-Ngyuen, Warschau 2010*)
- 8) 1. ♚f3 ♚d8 2. ♗e7 (2. ♗e5)
- 9) 1. ♗xg7+ ♗e8 2. ♗xe7+ ♗xe7 3. ♚g7+ ♗e8 4. ♗f6#
- 10) 1. ♗f6+ ♗h8 2. ♗e8

- 11) 1. ... ♯f2 2. ♯h1 ♯xf1+ 3. ♯xf1 ♯d1+ 4. ♯g2 ♯f3+ 5. ♯h3 g2+ 6. ♯h2 gxh1 ♯#
 12) 1. ... ♯xd7 2. ♯xd7 ♯b8 3. h3 ♯b1+ 4. ♯h2 ♯g3

91. Test - Mix: I

- 1) 1. ♯g6+ (1. ♯d8+ ♯g7 2. f6+ ♯xf6) 1. ... hxg6 2. ♯d8+ ♯g7 3. ♯xg6+ ♯h7 4. ♯g8#
 2) 1. ♯h6 f5 2. ♯g7
 3) 1. ♯f4+ ♯f6 2. ♯xf6+ ♯xf6 3. ♯h6+ ♯e8 4. ♯e1+ ♯d8 5. ♯xc5 d6 6. ♯xa5+
 4) 1. ♯xc8+ ♯xc8 2. exd3 ♯xf3+ 3. ♯g2 ♯xg2+ 4. ♯xg2 (*Uhlmann-Paetz, Halle 1984*)
 5) 1. ... ♯f3+ 2. ♯xf3 ♯e1+ 3. ♯f1 ♯b6+ 4. ♯h1 ♯xf1#
 6) 1. g4 ♯f6 2. ♯h3
 7) 1. ♯xf6 gx6 2. ♯g3+
 8) 1. ... ♯g1+ 2. ♯xg1 ♯c5+ 3. ♯h1 ♯f2+ 4. ♯g1 ♯xe4+ 5. ♯h1 ♯f2+ 6. ♯g1 ♯xd1+
 9) 1. ... g5 2. ♯g3 g4
 10) 1. ♯c2+ dxc2 2. d4+ ♯xd4 3. ♯c3+
 11) 1. ♯c8+ ♯g7 2. ♯xe6 ♯d5 3. ♯e3 (3. h4 ♯d4)
 12) 1. ... ♯xa1 2. ♯xa1 a3

92. Test - Mix: J

- 1) 1. ... ♯xf2+! 2. ♯xf2 (2. ♯xf2 ♯xc1+ 3. ♯e1 ♯xe1+ 4. ♯f2 ♯f1+) 2. ... ♯xb2+ 3. ♯f3 ♯xc1 (*Seirawan-Lobron, Amsterdam 1983*)
 2) 1. ♯f6 gx6 2. exf6 ♯g8 3. ♯ah1
 3) 1. ... ♯h2+ 2. ♯xh2 ♯xh4+ 3. gxh4 ♯xh4+ 4. ♯h3 ♯f2+ 5. ♯g2 ♯xg2#
 4) 1. ... ♯xe3 2. fxe3 ♯g3
 5) 1. ... ♯f3+ 2. gx6 ♯xc1+ 3. ♯xc1 ♯h2+ 4. ♯f1 ♯xf2#
 6) 1. ♯f5 gx6 2. ♯xf5 ♯g7 3. ♯h7+ ♯f6 4. ♯xh6+ ♯e7 5. ♯g5+ f6 6. ♯g7+ ♯e8 7. e7
 7) 1. ... ♯xb2+ 2. ♯xb2 ♯b5+ 3. ♯b3 ♯xb3+ 4. ♯a2 ♯a3+
 8) 1. e5 fxe5 2. ♯g5+ ♯f6 3. ♯e4 ♯hf8 4. f4 exf4 5. ♯e1
 9) 1. ♯xf6 ♯xf6 2. ♯f3
 10) 1. ... ♯h8 2. ♯g2 ♯xd1+ 3. ♯xd1 ♯e1+ 4. ♯f1 ♯h1+
 11) 1. ♯a8 ♯xa8 2. ♯xe7+ ♯f7 3. ♯xc8
 12) 1. ♯xf7 ♯xe5 2. h7+ ♯xf7 3. dxe5 ♯xd1+ 4. ♯f2

93. Test - Mix: K

- 1) 1. ... ♯h3+ 2. ♯xh3 (2. ♯h1 g2#) 2. ... ♯g5+ 3. ♯g2 ♯h4+ 4. ♯h1 g2# (*Ftacnik-Cvitan, GER BL 1997*)
 2) 1. ♯d3 ♯xb3 2. ♯c5 ♯b5 3. ♯ab1 ♯a5 4. ♯xa5 ♯xa5 5. ♯xb6
 3) 1. ♯xe6 ♯xe6 2. ♯g4 ♯d7 3. ♯h6+
 4) 1. ♯xg6 hxg6 2. ♯h8+ ♯f7 3. ♯xe5
 5) 1. ... ♯xe4 2. ♯xe4 ♯xh3+
 6) 1. ♯g5 hxg5 2. ♯xe4 ♯xe4 3. ♯xg5+
 7) 1. ... ♯a4 2. ♯d3 ♯xd3 3. ♯xd3 ♯xd3+
 8) 1. ... ♯h1+ 2. ♯xh1 ♯h7+
 9) 1. ... ♯d3 2. ♯b2 ♯f3+
 10) 1. ♯d4 ♯f4 2. ♯e3+ ♯xe3 Patt
 11) 1. ♯xf7 ♯xf7 2. ♯g6+ ♯g8 3. ♯xe5
 12) 1. ♯xf7 ♯xf7 2. ♯b3 ♯f8 3. ♯xf7+

94. Test - Mix: L

- 1) 1. ♯g5 hxg5 2. hxg5 ♯f4 3. gx6 ♯xe2 4. fxe7 ♯c1 5. ♯d2
 2) 1. ... ♯xe3 2. ♯f6+ ♯g6 3. ♯xd7 ♯xc1 (0-1) 4. b7 ♯f4 5. gx6 c2 6. b8 ♯ c1 ♯+ (*Suttles-Murey, Sukhumi 1972*)
 3) 1. ♯f5 ♯xf5 2. ♯e7 ♯g6 3. ♯e6+
 4) 1. h6 ♯g8 2. ♯c8 ♯xg5 (2. ... ♯xc8 3. ♯xf6+ ♯xf6 4. ♯xf6+ ♯g7 5. ♯xg7#) 3. ♯xd8+ ♯g8 (3. ... ♯f8 4. ♯xf8+ ♯g8 5. ♯xf6#) 4. ♯xd7 (*Gunze-Schwalbe GER 1966*)
 5) 1. ... ♯h3 2. ♯xh3 ♯xf3+ 3. ♯g1 ♯h6
 6) 1. ... ♯xh2+ 2. ♯xh2 ♯f3+
 7) 1. ♯xg6 hxg6 2. ♯xf8+ ♯xf8 3. ♯e6+
 8) 1. ... ♯h5+ 2. ♯xh5 ♯h3+ 3. ♯h4 ♯f5+ 4. ♯h6 ♯g6#
 9) 1. ♯e7+ ♯h6 2. ♯xh7+ ♯xh7 3. ♯f8+
 10) 1. ... ♯f1+ 2. ♯xf1 ♯c4+ 3. ♯f2 ♯d4+ ½-½
 11) 1. ... ♯xe5 2. fxe5 ♯xc4+ 3. ♯f2 ♯e1+
 12) 1. ♯xf7 (1. g6 hxg6 2. ♯g5 ♯f6 3. ♯xf7 ♯xd7=) 1. ... ♯xf7 2. ♯d7 ♯f8 3. ♯xf7 ♯xf7 4. g6

95. Test - Mix: M

- 1) 1. ♯h7 ♯d1 2. ♯xg4 (*Anand-Khalifman, Linares 2000*)

- 2) 1. ♖b6 ♖xb6 2. ♗e7+ ♗d7 3. ♗xb5 ♖d4 4. ♖c1
- 3) 1. ♖a6 ♗xa6 2. ♗c7+
- 4) 1. ... ♗d1 2. ♖xd1 (2. ♗b3 ♗xc3) 2. ... ♗xc3 3. ♗f1 ♗xc2 (*Schmidt-Abramovic, Nis 1983*)
- 5) 1. ♖a1 ♗xa1 2. ♗e4+ ♗e8 3. ♗d6#
- 6) 1. ♖e1+ ♗c5 2. ♖f2+ ♗d6 3. ♖g3+ ♗e7 4. ♖h4+
- 7) 1. ♖xe5 dxe5 2. ♖c4+ ♗h8 3. ♗g6+ hxg6 4. ♖h1+
- 8) 1. ... ♗e2+ 2. ♗g2 ♖h3+ 3. ♗xh3 ♗g3+ 4. ♗h1 ♗xh3#
- 9) 1. ... ♗xb4 2. axb4 ♖xc3
- 10) Zeichnung
- 11) 1. ... ♖c2 2. ♗xc2 ♗xe3 3. ♗xc6 ♗xd1
- 12) 1. c7 ♗xc7 2. ♗e1+ ♗g5 3. h4+ ♗h5 4. ♗e6 (*Krasenkow-Svidler, Polanica Zdrój 2000*)

96. Test - Mix: N

- 1) 1. ... ♖d1+ 2. ♗g2 ♖g1+ 3. ♗xg1 ♗f3+
- 2) 1. ♖xb7+ ♖xb7 (1. ... ♗c8 2. ♗e4+ ; 1. ... ♗a8 2. ♖xa7+ ♗xa7 3. ♗a5+ ♗b8 4. ♗a6+) 2. d5 ♗xd5 (2. ... ♖d7 3. ♗xd7+ ♗a8 4. ♗a4) 3. ♗a6+ ♗a8 4. ♗c7+ ♗b8 5. ♗xd5
- 3) 1. ♗g6+ ♗g8 2. ♗g7+ ♖xg7 3. ♗h6#
- 4) 1. e5 dxe5 2. ♗xd8+ ♗xd8 3. ♗e4
- 5) 1. ♖e8+ ♖xe8 2. ♗e7+ ♗f8 3. ♗g6+ hxg6 Patt
- 6) 1. ♖xc6 ♖d4+ 2. ♖f7
- 7) 1. ... ♗d6 2. ♖xf8 ♗e4
- 8) 1. ♗h6 ♗xb3 2. ♗fg5 ♖xg5 3. hxg5
- 9) 1. ... e1♗ 2. ♗c4+ ♗e2 3. ♗f4+ ♗f3+
- 10) 1. ♗a8 ♖xa8 2. fxe7
- 11) 1. ♖a3 ♗xd3 (1. ... ♗b3 2. bxa6 ; 1. ... ♖xa3 2. ♗xc5 ♖b8 3. ♗xa3) 2. ♗h4
- 12) 1. ♗f3 ♗xf3 2. gxf3 ♖xf1+ 3. ♗g2

97. Test - Mix: O

- 1) 1. ♖f7+ ♗e7 2. ♗xf6+ (2. ♗d5 h6 3. ♖g6 ♗e5 4. b3 hxg5 5. ♗xe5+ dxe5 6. ♖a3+ ♗e6 7. exf5#) 2. ... ♗xf6 3. ♗d5+ ♗e5 4. ♗f3+ ♗xe4 5. ♗c3#
- 2) 1. ... f4 2. ♗g4 h5 3. ♗h4 ♖xd4 (*Erwich, M-Struik, Leiden 2000*)
- 3) 1. ♖h3 c6 2. ♖xf6
- 4) 1. ... ♖e2 2. ♗c1 ♖b2 3. ♗f1 ♗xe3
- 5) 1. ♖b6 ♗b8 2. ♗a4+ ♗c8 3. ♗g4#
- 6) 1. ♗e7+ ♖xe7 2. ♖c5+ ♖xc5 3. ♖e4+ ♗xe4 4. d5#
- 7) 1. ... ♗e3 2. ♗g3 ♗xg5
- 8) 1. ♖e1+ ♗d3 2. ♖xe4 ♗xe4 3. b7
- 9) 1. ... ♖xg2 2. ♗xg2 ♖e1+ 3. ♖xe1 ♖xe1+ 4. ♗xe1 ♗xh3
- 10) 1. ... f5 2. exf5 h5 3. ♗f3 h4
- 11) 1. ♗f5 exf5 2. ♖xf6
- 12) 1. ♖b1 ♗xa7 (1. ... ♗xb1 2. a8♗+ ♗d7 3. ♗d8+ ♗c6 4. ♗c8+) 2. ♖e1+ ♗d7 3. ♖e7+

98. Test - Mix: P

- 1) 1. d8♖!! (1. d8♗ ♖xc7 2. ♗xg8 ♖xg8# ; 1. c8♗ ♖c7) 1. ... ♖a7! 2. c8♖+! ♗b5! 3. ♖a6+! ♗xa6 Patt (*Afek, 1987*)
- 2) 1. ... ♖c4 2. ♗c1 ♗xe2+ 3. ♗xe2 ♗xd1 4. ♖xd1 ♖xe2
- 3) 1. dxe6 ♗xd1 2. e7 ♗xc2 3. exd8♗+
- 4) 1. f3 ♗xg5 2. h4 ♗h5 3. ♗g7+
- 5) 1. ♖d8 ♖xe3+ (1. ... ♖xd8 2. ♖xg7+ ♗f8 3. ♗xd8+ ♗xg7 4. ♗f6+ ♗g8 5. ♗f7+ ♗h8 6. ♗h7#) 2. ♗f2 ♖f3+ 3. ♗g2 (*Kadjabov-Zvjaginsev, Moskau 2002*)
- 6) 1. ... h4 2. g3 h3
- 7) 1. ... ♖d5 (1. ... ♗f2 2. ♖xa6 ♖d5 3. ♖f1=) 2. ♖xd5 ♗f2
- 8) 1. ... ♖d3+ 2. ♖xd3 ♗h6+ 3. ♗g2 f3+
- 9) Zeichnung
- 10) 1. ♗xb5 cxb5 2. ♖b4 ♗a6 3. ♗c5
- 11) 1. ♖xg7+ ♗xg7 2. ♖g1+ ♗h8 (2. ... ♗h7 3. ♗g4 f5 4. ♗xh6+ ♗g8 5. ♗f6+ ♗f7 6. ♖g7#) 3. ♗d5 (3. ♗g4 f5 ; 3. ♗f5? f6)
- 12) Zeichnung

99. Test - Mix: Q

- 1) 1. ... ♗xg2+ 2. ♗xg2 ♗f3+ 3. ♗f1 ♗xh2+ 4. ♗e1 ♗f3+ 5. ♗f1 ♖h1#
- 2) 1. ♖b8+ ♗g7 2. ♖g8+ ♗xg8 3. ♗e7+ ♗f8 4. ♗xc6
- 3) 1. ♖f5+ ♖xf5 2. ♗e8+
- 4) 1. f5 gxf5 2. ♖e6
- 5) 1. c5 ♖xb2 2. ♖a2 (2. ♖f3)

- 6) 1. $\text{d7} \text{xd7}$ (1. ... fe8 2. $\text{xg7} \text{yg7}$ 3. $\text{f6+} \text{h8}$ 4. h3) 2. $\text{xg7+} \text{h8}$ 3. $\text{xf6} \text{e8}$ 4. g8+ (*Lovric-Sinanovic, Pula 1998*)
- 7) 1. $\text{e5} \text{xc2}$ 2. $\text{yg4+} \text{h5}$ 3. $\text{xf6+} \text{h6}$
- 8) 1. ... xd4 2. $\text{xd4} \text{g3+}$ 3. $\text{g1} \text{e2+}$ 4. $\text{h1} \text{xd4}$
- 9) 1. ... xe7 2. $\text{xe7} \text{xb2+}$ 3. $\text{xb2} \text{c2+}$ 4. $\text{a1} \text{c3\#}$
- 10) 1. $\text{e8} \text{h}$ (1. $\text{e8} \text{?d2+}$ 2. $\text{d1} \text{g4}$) 1. ... d2+ (1. ... dxc2 2. $\text{e3+} \text{xe3}$ Patt) 2. $\text{d1} \text{f4}$ (2. ... g4 3. $\text{e2} \text{f4}$ Patt) 3. e2 (3. $\text{f8+?} \text{f5}$ 4. $\text{e2} \text{g5}$ 5. $\text{g8+} \text{h4}$ 6. $\text{h8+} \text{g3}$) (*Van Test 1977*)
- 11) 1. $\text{g5} \text{hx4}$ 2. g4
- 12) 1. $\text{d3+} \text{h6}$ 2. $\text{g5+} \text{yg5}$ 3. $\text{c1\#}$

100. Test - Mix: R

- 1) 1. $\text{h3} \text{c7}$ 2. xc5
- 2) 1. $\text{d2} \text{g5}$ 2. $\text{c5+} \text{g8}$ 3. xe4
- 3) 1. ... xg5 2. $\text{xg5} \text{xe2+}$ 3. $\text{h1} \text{xf2+}$ 4. $\text{xf2} \text{d1+}$
- 4) 1. ... hx2+ 2. $\text{hx2} \text{h6+}$ 3. $\text{h3} \text{g4}$ 4. $\text{g1} \text{hx3}$
- 5) 1. $\text{e6} \text{a5}$ 2. $\text{d4} \text{c1!}$ (2. ... d1 3. $\text{c6+} \text{a6}$ 4. b4+ (4. $\text{c7} \text{d7+}$) 4. ... a5 5. $\text{c7} \text{c1+}$ 6. $\text{c6+} \text{a6}$ 7. $\text{b6\#}$) 3. $\text{a7!} \text{c5}$ 4. $\text{b5+} \text{xb5}$ 5. $\text{c6\#}$ (*Gorgiev 1963*)
- 6) 1. ... xf2+ 2. $\text{xf2} \text{xd2}$ 3. xd2
- 7) 1. $\text{xc6} \text{bxc6}$ 2. $\text{a6} \text{a8}$ 3. b7
- 8) 1. $\text{d8} \text{f7}$ 2. $\text{xd7} \text{xa8}$ 3. $\text{e6+} \text{e8}$ 4. g8+
- 9) 1. $\text{xe7} \text{xe7}$ 2. $\text{xf6+} \text{xf6}$ 3. $\text{d4+} \text{g5}$ 4. $\text{e3+} \text{f6}$ 5. $\text{d4+} \text{ } \frac{1}{2}\text{-}\frac{1}{2}$
- 10) 1. $\text{c4} \text{xc4}$ (1. ... h7 2. xe6) 2. $\text{xg4+} \text{h7}$ (2. ... f7 3. h5+) 3. $\text{f5+} \text{g8}$ 4. g6+ (*Blackburne-Philip ENG 1875*)
- 11) 1. ... e1+ 2. $\text{xe1} \text{fl+}$ 3. $\text{h2} \text{e5+}$ 4. $\text{g3} \text{hx3+}$ 5. $\text{g1} \text{d4+}$
- 12) 1. $\text{f3} \text{g2+}$ 2. h1

101. Test - Mix: S

- 1) 1. $\text{c4} \text{xe1}$ (1. ... xe5+ 2. $\text{xe5} \text{bxc4}$ 3. $\text{xc4} \text{1-0}$) 2. $\text{h6+} \text{g8}$ 3. $\text{f6\#}$ (*Lukianenko-Iljin Moskau 1997*)
- 2) 1. $\text{e5+} \text{fxe5}$ 2. $\text{bxa7+} \text{a8}$ 3. hx6
- 3) 1. $\text{c6} \text{xc6}$ 2. $\text{xe7+} \text{xe7}$ 3. xc6+
- 4) 1. ... hx3 2. $\text{gxh3} \text{xd2}$ 3. $\text{xd2} \text{xf3+}$ 4. $\text{f1} \text{xd2+}$
- 5) 1. $\text{e7+} \text{xe7}$ 2. $\text{c8+} \text{f8}$ 3. $\text{xf8+} \text{xf8}$ 4. $\text{h8\#}$
- 6) 1. $\text{d8} \text{!} \text{f2}$ 2. $\text{c7+} \text{xd4}$ 3. b6+ (*Bazlov 2000*)
- 7) 1. $\text{xd4} \text{exd4}$ 2. $\text{f5+} \text{g6}$ 3. e6
- 8) 1. $\text{xe4} \text{xf1}$ 2. $\text{f5} \text{e1}$ 3. e6+
- 9) 1. $\text{g6} \text{e8}$ 2. $\text{xe8} \text{xe8}$ 3. g4
- 10) 1. ... e2 2. dxe2 (2. $\text{f6+} \text{xf6}$ 3. $\text{exf6} \text{xd2}$) 2. ... xe2+ 3. $\text{h1} \text{fl+}$
- 11) 1. $\text{xg7+} \text{yg7}$ 2. $\text{d4+} \text{g8}$ 3. $\text{e6+} \text{h7}$ 4. f7+
- 12) 1. ... d6+ (1. ... e5+ 2. g1) 2. $\text{xd6} \text{yg2+}$ 3. $\text{h1} \text{xa2+}$ 4. $\text{g1} \text{xa1+}$ 5. $\text{f2} \text{cxd6}$ (*Kohler-Erny, Basel 1957*)

102. Test - Mix: T

- 1) 1. $\text{7d6} \text{f5}$ 2. $\text{g4} \text{f4}$ 3. d3+
- 2) 1. ... h3+ 2. $\text{gxh3} \text{f2+}$ 3. $\text{h1} \text{fl+}$ 4. $\text{h2} \text{f2+}$ 5. $\text{g3} \text{gl+}$ 6. $\text{g2} \text{yg2+}$ 7. $\text{h4} \text{g5\#}$
- 3) 1. $\text{h7+} \text{hx7}$ 2. $\text{g4+} \text{g8}$ 3. $\text{h6\#}$
- 4) 1. $\text{xe6} \text{fxe6}$ 2. $\text{hx7} \text{hx7}$ 3. h1
- 5) Zeichnung
- 6) 1. $\text{f6+} \text{g7}$ 2. $\text{xf8+} \text{xf8}$ (1-0) 3. $\text{hx7+} \text{g7}$ 4. xg5 (*Aronian-Beshukov, Hastings 2000*)
- 7) 1. ... d1 2. $\text{xd1} \text{f3+}$ 3. $\text{g1} \text{d4+}$
- 8) 1. ... g4+ 2. $\text{xg4} \text{hx2+}$ 3. $\text{hx2} \text{yg4+}$
- 9) 1. ... h1+ 2. $\text{g3} \text{hx3+}$ 3. $\text{g4} \text{h4+}$ 4. $\text{g3} \text{h3+}$
- 10) 1. $\text{f4} \text{gh4}$ 2. d4+
- 11) 1. $\text{a3} \text{bxa3}$ 2. $\text{f3} \text{f8}$ 3. xa3+
- 12) 1. $\text{b6} \text{xf3}$ (1. ... f7 2. $\text{hx7+} \text{hx7}$ 3. d8+) 2. $\text{hx7+} \text{hx7}$ 3. $\text{g6+} \text{h8}$ 4. $\text{g7\#}$

103. Test - Mix: U

- 1) 1. $\text{b4} \text{cxb4}$ 2. $\text{axb4} \text{xb4}$ 3. xa6 (*Zhu Phen-Khurtidze, Moskau 2001*)
- 2) 1. $\text{xf6+} \text{xf6}$ 2. $\text{xe5+} \text{xe5}$ 3. xd3
- 3) 1. $\text{e7+} \text{h8}$ 2. xf7
- 4) 1. $\text{xf7+} \text{xf7}$ 2. $\text{hx6+} \text{g8}$ 3. $\text{h8+} \text{hx8}$ 4. xf7+
- 5) 1. $\text{xf7+} \text{xf7}$ 2. g5+
- 6) 1. d7 (1. $\text{g4} \text{h5}$ 2. $\text{g3} \text{hxg4}$ 3. $\text{gxh4} \text{gxh3}$) 1. ... xd7 2. $\text{xd7} \text{xd7}$ 3. $\text{g3} \text{hx3}$ 4. g4+
- 7) 1. ... xf3+ 2. $\text{xf3} \text{xc3}$ 3. $\text{bxc3} \text{e5+}$
- 8) 1. $\text{hx5+} \text{hx5}$ 2. $\text{g4+} \text{yg4}$ 3. $\text{e2+} \text{f5}$ 4. d3+
- 9) 1. ... d2 2. $\text{e1} \text{e2}$ 3. $\text{g3} \text{e4+}$

- 10) 1. ♖xg7+ (1. ♖xd7 ♕h6) 1. ... ♗xg7 2. ♖f7+ ♗xf7 3. ♗e6+ ♗g8 4. ♖g6#
 11) 1. e8♗+ ♗f5 2. ♗g7+ ♗f4 3. ♗xh5+ ♗f5 4. g4#
 12) 1. ♕xe6 (1. ♖c4? ♗xg5 2. ♖xb4 ♗xf3 3. ♗b2 ♖b6 4. c4 g5) 1. ... fxe6 2. ♖h8! ♖b6 3. ♖h7+ ♗e8 4. ♖h8+ ♗e7
 5. ♖h7+ (*Olafsson-Hort, Reykjavik 1972*)

104. Test - Mix: V

- 1) 1. ♗c4 ♖xd3 2. ♖xd3
 2) 1. ♖xg7+ ♖xg7 2. ♖d8+ ♖g8 3. ♖xg8+ ♗xg8 4. ♗e7+
 3) 1. ♖a7+ (1. ♖b7+ ♕g7 2. ♖xg7+ ♗xg7 3. ♖a7+ ♗f6) 1. ... ♕g7 2. ♖h8+ ♗xh8 3. ♖a8+ ♗h7 4. ♖h8+ ♕xh8 Patt
 4) 1. ... ♖xh2+ 2. ♗xh2 g5
 5) 1. ♖f7 ♗e6 (1. ... ♖h6 2. ♖d8) 2. ♖d8 ♖c1+ 3. ♗h2 ♖c7+ 4. ♖xc7 ♗xc7 5. ♖xf8# (*Willaert-O'Kelly, Brussel 1952*)
 6) 1. ... ♖f1+ 2. ♗g3 h4+ 3. ♗h3 ♖f3+ 4. gxf3 ♕f1#
 7) 1. ... ♖e1 2. ♕xe1 ♗b2
 8) 1. ♖xh6+ ♕xh6 2. ♖xe5+ ♕g7 3. ♖h2+
 9) 1. ♖h4+ ♗xh4 2. ♗f5+ ♕xf5 3. g3+ ♗xh3 4. ♗f4#
 10) 1. c5 ♗xc5 (1. ... dxc5 2. ♕xe5 ; 1. ... ♖d8 2. cxd6) 2. ♗xd6++ ♗e7 3. ♗d5+ (*Hansen, LB-De Firmian, DEN 1998*)
 11) 1. ... ♕h3+ (1. ... e2 2. ♗xf2) 2. ♗xh3 e2
 12) 1. ... e4 2. ♕xe4 ♗xe4 3. ♖xe4 d5

105. Test - Mix: W

- 1) 1. ♖f4+ (1. ♖xe6+ ♖g6) 1. ... ♗h5 2. ♖f3 ♗h6 3. ♖f4+ ♗h7 4. ♖e4+ ♗h6 5. ♖f4
 2) 1. ... ♕f5 2. ♖xh7 ♕xe4+ 3. ♕f3 ♕xh7
 3) 1. ♖c4 ♖g6 (1. ... a6 2. ♗b6+ cxb6 3. ♖xe6 ; 1. ... ♖e8 2. b5) 2. b5 ♗db8 3. bxc6 (*Zvjaginsev-Piket, Tilburg 1998*)
 4) 1. ... ♖b2 2. ♖xb2 ♖g8+
 5) 1. ♖d8 ♖xd8 (1. ... ♖b5 2. ♖a8 ♖xd8 3. ♖xd8+ ♗h7 4. ♖h8# ; 1. ... ♗f8 2. ♖a8) 2. ♖xd8+ ♗h7 3. ♖xh5+ ♖h6
 4. ♖h8+ ♗xh8 5. ♖xh6+ ♗g8 6. ♖xg7# (*Bohatirchuk-Alatortsev, Moskau 1931*)
 6) 1. ♖a5 ♖e8 2. ♖g5
 7) 1. g4 ♖xe5 2. ♗d3 ♖d6 3. ♕f4
 8) 1. ... h4+ 2. ♗xh4 ♖b8 3. ♖xb8 ♖xh3+ (3. ... ♖g4+) 4. ♗xh3 Patt
 9) 1. ♖f6+ ♗h7 2. ♖h6+ ♗g8 3. ♖g6+ ♗f8 4. ♖f6+ ♗e7 5. ♗f5+ ♗xf6 6. ♗xg3
 10) 1. ♖c1+ ♖xc1 2. ♕d2+ ♖xd2 3. ♖f4+ ♗xf4 4. g5#
 11) 1. ♗xf6+ ♕xf6 (1. ... ♖xf6 2. ♖h7+ ♗f8 3. ♖h8#) 2. ♖h7+ ♗f8 3. ♖fe1
 12) 1. ♖a4 d6 2. b4

106. Test - Mix: X

- 1) 1. ♖xh7+ ♗xh7 2. ♖h3+ ♗g6 3. ♖h6+ ♗f5 4. ♖h7+ ♖g6 5. ♖h3# (*Torre-Yates, Baden-Baden 1925*)
 2) 1. ♖xd6 cxd6 2. ♗g6+ hxg6 3. ♖c8+ und Matt.
 3) 1. ... ♖a5 2. ♖d1 ♗b3+ 3. ♖xb3 ♖d2#
 4) 1. ♖xf5 exf5 2. d7+ ♗xd7 3. ♕xf5+ ♗d6 4. ♕f4+
 5) 1. ... ♖b5 2. ♖d2 (2. ♗xb5 ♗b3#) 2. ... ♗xc3
 6) 1. ♖h8+ ♗e7 2. ♖xg7 ♕xg7 3. ♖xf7+ ♗e8 4. ♖xc7+ ♗f8 5. ♖xb7
 7) 1. ... ♕c3 2. ♖b1 ♕xe5
 8) 1. e5 ♕xd1 2. ♖xe8+ ♖xe8 3. exf6
 9) Zeichnung
 10) 1. ♗d1! ♗f4 (1. ... ♗d4 2. ♖xd4+ cxd4 3. ♗c4+) 2. e5+! ♗xe5 3. ♖e4+ ♗f5 4. g4+ ♗g5 5. h4+! ♗xh4 6. ♖xf4
 (*Bareev-Onishuk, Moskau 2002*)
 11) 1. ... ♖xd3+ 2. cxd3 ♗g6 3. d4 ♗g5
 12) 1. ... ♗h7 2. ♕f4 g5 3. ♕g3 g4

107. Test - Mix: Y

- 1) 1. ♖d8+ ♗h7 2. ♖xh6+ gxh6 3. ♗f6+ ♗g7 4. ♖g8#
 2) 1. ... g5+ 2. ♗f5 (2. ♗e3 ♗xe5 3. g3 g4 4. gxx4 gxx3) 2. ... ♗xe5 3. ♗xe5 ♗e7 (*Boskovic-Benkovic, Kraguje 2000*)
 3) 1. ♖xe6+ fxe6 (1. ... ♗f8 2. ♖e5 ♖c8 (2. ... ♖f2 3. ♕e7+ ♗g8 4. ♕h4) 3. ♖e7) 2. ♖g6+ ♗f8 3. ♕e7+ ♗g8 4. ♕f6
 (*Volokitin-Kaparadze, Batumi 2003*)
 4) 1. ♗e6+ fxe6 2. ♖f8+ ♗c7 3. ♖xe7+
 5) 1. ... ♖xh2+ 2. ♗xh2 ♖h4+ 3. ♗g1 ♗g3
 6) 1. hxg6+ ♖xg6 2. ♖f5 ♖f8 3. ♖h5+
 7) 1. h4 ♖h6 2. ♗g4 ♖h5 3. ♗xf6+
 8) 1. g4+ hxg4 2. ♖d5+ exd5 3. ♖c8+ ♖xc8 Patt
 9) 1. ♖xe4 ♖xe4 2. ♖lc6
 10) 1. ... ♗xc2 2. ♖xc2 ♖xd3 3. ♖xd3 ♗b4
 11) 1. ♖h8+ ♗e7 2. ♗f5+! (2. ♖xd8+ ♗xd8 3. ♗xf7+ ♗e7 4. hxg6 ♗f6) 2. ... gxf5 3. ♖xd8+ ♗xd8 4. h6

- 12) 1. ♖a4 b5 2. a3 ♜xa4 3. b3

108. Test - Mix: Z

- 1) 1. ♜xh7+ ♘xh7 2. ♚h1+ ♘g8 3. ♚h8+ ♘f7 4. ♘g5#
- 2) 1. ♚g3 ♜c5 (1. ... ♚ag8 2. ♜xh7+ ♚xh7 3. ♚xg8#) 2. ♘xh7 ♚xg3 3. ♘g5+ ♘g7 4. ♜h7+ ♘f6 5. ♜xf7+ ♘xg5 6. ♜g6+ ♘f4 7. ♜xg3#
- 3) 1. ♘xc5 bxc5 2. ♚xb7 ♜xb7 3. ♘xc6+
- 4) 1. ♘xe5 fxe5 2. ♜d5+ ♜xd5 3. ♘xe7+ 1. ... ♘c4+ (1. ... ♚xd4? 2. ♘xd4 ♘b3+ 3. ♘c3 (3. ♘xd5? a1 ♜ 4. ♚xa1 ♘xa1 5. h4 ♘g6=) 3. ... a1 ♜+ 4. ♚xa1 ♘xa1 5. ♘b2 ♘g6 6. h4 (Partos-Planinc, Porec 1974) 2. ♘d5 ♘b6+ 3. ♘e5 (3. ♘c6 ♘a4) 3. ... ♘d7+
- 6) 1. ♚fd1 (1. ♚ad1 e4) 1. ... e4 2. ♜f1 ♜h5 3. ♚xd4
- 7) 1. ... ♚c3 (1. ... ♚c6 2. ♘xc6) 2. ♚xd2 ♚xb3 3. ♚xb3 ♘e6
- 8) 1. ♚h7 ♚g5 2. ♚xg7+ ♚xg7 3. ♜e8+ ♘h7 4. ♚h1+ ♚h5 5. ♚xh5+
- 9) 1. ♘xe6 fxe6 2. ♜xf8+ ♚xf8 3. ♚xf8+ ♘xf8 4. c7
- 10) 1. ... d1 ♜ 2. ♜xd1 ♜xh3+ 3. gxf3 ♚h2+ 4. ♘xh2 Patt
- 11) 1. ♚xc6 ♚xc6 2. ♘xf7+ ♜xf7 3. ♚xd8+ ♘g7 4. ♚d7
- 12) 1. ... ♚xf7 2. ♚g1 (2. ♚b1 ♚cf8) 2. ... ♚c5 3. ♜g4 ♜d4

109. Endspiel - Mix: A

- 1) 1. ♘g3+ ♘g1 2. ♘h3 ♘e3 3. ♚g2+ ♘xg2 Patt (Pogosjants 1977)
- 2) 1. ♘e6 (Amelung 1895)
- 3) 1. ♜a8 ♚xa8 (1. ... ♚c4 2. ♜d8+ ♘h5 3. ♘f4#) 2. ♘f3+ ♘h5 3. ♘f4# (Sansom 1963)
- 4) 1. ♘e7! ♘xh7 2. ♜g8+ ♜xg8 3. ♘g6# (Pogosjants 1979)
- 5) 1. ♘b2+ ♘b5 2. a4+ ♘c5 3. ♘d3+ (Puljan 1914)
- 6) 1. ♘c6+ (1. ♜xf5+? ♜xf5 2. ♘xf5 ♘a4 3. ♘a2 b5) 1. ... ♜xc6 (1. ... ♘a4 2. ♜f4+ ♘b5 3. ♘a7+ ♘c5 4. ♜c7+) 2. ♜d2+ ♘b5 3. ♜b4# (Prokes 1936)
- 7) 1. h6 gxf6 (1. ... ♜f2+ 2. ♚ac5 ♜b2+ 3. ♚b5 ♜f2+ 4. ♘c6+) 2. ♚a8+! ♜xa8 3. ♚h7 (Cohn 1929)
- 8) 1. ♘g4! ♘xg4 2. ♘c4 d1 ♜ 3. ♘e3+ ♘e3 Patt (Jespersen 1896)
- 9) 1. ♘d5 e4! 2. ♘f7 h1 ♜ (2. ... ♘g4 3. ♘e4 ♘xh4 4. ♘h1) 3. ♘e6+ ♘e5 4. ♘g3# (Rinck 1918)
- 10) 1. ♚h8+ ♚d8 2. ♜g3+ ♘a8 3. ♜g2 ♚b8+ 4. ♚xb8+ ♘xb8 5. ♜h2+ ♘a8 6. ♜h8+ (Rinck 1926)
- 11) 1. ♚a1 ♚xb3 2. ♘c4 ♚b7 3. ♘c7# (Pogosjants 1979)
- 12) 1. c7 ♘xc7 2. axb6+ ♘xb8 3. b7 (Kliatskin 1924)

110. Endspiel - Mix: B

- 1) 1. ♚e6+ ♘xe6 (1. ... ♘f4 2. ♚e4+ ♘xe4 (2. ... ♘f3 3. ♘d4+) 3. ♘d6+ ; 1. ... ♘d5 2. c4+ ♜xc4 (2. ... ♘xc4 3. ♘d6+) 3. ♘e3+) 2. ♘d4+ (Prokes 1947)
- 2) 1. ♚h3+ (1. gxf7 ♜xd7 2. f8 ♜ ♘e3+) 1. ... ♘d4 2. ♘d2 (Platov 1904)
- 3) 1. ♚e5 f1 ♜ 2. ♘c2+ ♘xc2 3. ♚e1+ ♜xe1 Patt (Milolap 1987)
- 4) 1. e3+ ♘e4 (1. ... ♘xg4 2. ♘e5+ ♘h4 3. ♘f3+ ♘g4 4. ♚g5#) 2. ♚c8 ♜xc8 3. ♘d6+ (Paoli 1948)
- 5) 1. e3+ ♘xe3 2. ♘e5 d4 3. ♘g3 a1 ♜ 4. ♘f4# (Pogosjants 1978)
- 6) 1. ♚e6+ ♘d8 2. ♚a5! ♜f3+ 3. ♚d5+ (Prokes 1947)
- 7) 1. ♘h6 ♜f2 (1. ... ♘b4 2. ♘d3+ ; 1. ... ♜xe4+ 2. ♘xe4) 2. ♘d2+ ♜xd2 3. ♘b3+ (Tobben 1931)
- 8) 1. ♘d7 ♘d6 2. ♘d3 ♘b7 (2. ... ♘e4 3. ♘c6+ ; 2. ... ♘f7 3. ♘e6+ ; 2. ... ♘c4 3. ♘e6+) 3. ♘c6+ (Rinck 1926)
- 9) 1. ♚e8 ♜f7+ 2. ♘e6 ♜xe8 3. ♘g7+
- 10) 1. ♘f2+ ♘h2 2. ♚h1+ ♜xh1 (2. ... ♘xh1 3. ♜b1+ ♘h2 4. ♜h7#) 3. ♜xg8 (Stubbs 1926)
- 11) 1. c6 (1. ♘c7 ♚c3 2. c6 ♘b5 3. b7 ♚xc6+) 1. ... ♚xb6+ (1. ... ♘xe6 2. ♘c7! (2. b7? ♘xb7! 3. cxb7 ♘d7 4. e6+ (4. ♘a8 ♘c7) 4. ... ♘c6 5. e7 ♚xb7+); 1. ... ♚c3 2. c7 ♘xe6 3. b7 ♘xb7 4. ♘xb7 ♘e7 5. e6) 2. ♘c7 ♚b1 Patt (Cohn 1940)
- 12) 1. ♘c3+ ♘a5 2. ♚g5+! ♜xg5 3. ♘c6# (Puig y Puig 1922)

111. Endspiel - Mix: C

- 1) 1. c7+ ♘xc7 (1. ... ♜xc7 2. ♘a5 ♜xa5 3. ♘c6+) 2. ♘f4 ♜xf4 3. ♘d5+ (Bone 1836)
- 2) 1. ♚c8 (1. ♚a3? ♘h1 2. ♚a1 ♘f3 3. ♚f1 g4) 1. ... ♘h1 2. ♚h8 (Barendregt 1963)
- 3) 1. ♘c4! (1. ♘c5 ♘a4 2. ♜d1+ ♘a3) 1. ... ♚a7 (1. ... ♘a4 2. ♜d1+) 2. ♘c5 ♚a6 (2. ... ♚b7 3. ♜a8+) 3. ♜d2+ (Efron 1957)
- 4) 1. ♚a3 (1. ♚c8? ♘f3) 1. ... ♘h1 2. ♚a1 (Barendregt, Van Reek 1963)
- 5) 1. ♘h1 ♘xb6+ 2. ♘g2 ♘xa7 Patt (Gallischek 1958)
- 6) 1. ♚c3 b2 2. ♘c1 b1 ♜ 3. ♚a3# (Reti 1929)
- 7) 1. ♚g7 ♜b8 2. ♚cc7 h2 3. ♚a7+ (Prokes 1959)
- 8) 1. ♚f5+ ♜xf5 2. b4+ ♘d5 (2. ... ♘c6 3. ♘e7+ ; 2. ... ♘c4 3. ♘d6+ ; 2. ... ♘b5 3. ♘d6+) 3. ♘e7+ (Langstaff 1920)
- 9) 1. c7 ♚c1 (1. ... ♘xb5 2. c8 ♜ ♘xa6 3. ♜h3+ ♘g1 4. ♜g3+ ♘f1 5. ♜f4+ ♘g2 6. ♜g5+ ♘h3 7. ♜h6+ ♘g2 8. ♜xg6+ ♘h1 9. ♜h6+ ♘g2 10. ♜g7+) 2. a7 ♘e4 3. ♚b1 (Prokes 1937)
- 10) 1. ♜c1+ ♜b1 2. ♘d1 ♜xc1 Patt (2. ... exd1 ♜+ 3. ♘xd1 ♜xc1+ 4. ♘xc1 Patt) (Apschenek 1913)

- 11) 1. ♖c4! (1. ♗g4? ♜b6+ 2. ♕c5 ♜c6+ 3. ♕xc6 ♗xa8+) 1. ... ♜b6+ 2. ♕c3 ♗xa8 3. ♗g8+ (*D'Hondt 1932*)
 12) 1. ♗f4+ ♕xf4 2. ♕f3 e1♗ 3. ♜h6+ ♕xh6 Patt (*Prokes 1943*)

112. Endspiel - Mix: D

- 1) 1. f8♗ (1. ♕b5? ♜b2+ 2. ♕c1 ♜c2+ 3. ♕b1! (3. ♕d1 ♜f2) 1. ... ♜xf8 2. ♕f7 (*Yates 1921*)
 2) 1. ♜e5+ ♕g4 2. ♜e4+ ♕h5 3. ♜h4+ ♕xh4 4. ♗f5+
 3) 1. ♕b5! ♕c1 2. ♗b3+! (2. ♕a4? ♕b1! 3. ♗b3 ♕b2 4. ♕b4 b5) 2. ... ♕b2 3. ♕a4! b5+ 4. ♕b4 (*Hasek 1929*)
 4) 1. ♗d7 ♜xd7 2. ♜h6+ ♕g5 3. ♜g6+ ♕xg6 4. f8♗+ (*Gorgiev 1930*)
 5) 1. ♜b5 ♗c7+ (1. ... ♕xb5 Patt ; 1. ... ♕b4 2. ♕c4+! (2. ♕c6+? ♗c5! (2. ... ♕g4? 3. ♕b6 ; 2. ... ♕c5? 3. ♕d5!) 3. ♕b6 ♕xb5 4. ♕xb5 ♗d3 5. ♕c4 ♕e4) 2. ... ♕xb5+ 3. ♕xb5) 2. ♕xc5 ♕xb5 (2. ... ♗xb5 3. ♕b4) 3. ♕b6 (*Prokes 1941*)
 6) 1. ♗e2 ♕xa4 2. ♗b2 ♕a5 3. ♗a1+ ♕b5 4. c4+ (*Kubbel 1928*)
 7) 1. ♗d7+ ♕a8 2. ♕c7 ♗c6 (2. ... ♗b5+ 3. ♗xb5 ♗e7 4. ♗b6#) 3. ♗xc8 ♗a5 4. ♗db6# (*Prokop 1929*)
 8) 1. ♕e2+ ♕g2 (1. ... ♗b6 2. ♕xb6+ ♜xb6 3. a7 ♜b2+ (3. ... ♜e6+ 4. ♕d2 ♜a6 5. a8♗ ♜xa8 6. ♜xa8 h1♗ 7. ♜a1+) 4. ♕e3 ♜a2 5. a8♗ ♜xa8 6. ♜xa8 h1♗ 7. ♜a1+) 2. ♜xh2+ ♕xh2 (*Lazard 1946*)
 9) 1. ♜e4 ♗xe4 (1. ... ♗g3 2. ♜g4+ ♗xg4 3. ♗f6+ ; 1. ... ♗d8 2. ♜e8+ ♗xe8 3. ♗f6+) (*Völlmer 1932*)
 10) 1. g7 ♗b3 (1. ... ♗a8 2. ♗h2+ ♕g6 3. ♗g2+ ♗xg2 4. g8♗+) 2. ♗h2+ ♕g6 3. ♗g3+ ♗xg3 4. g8♗+ (*Somov Nasimovich 1933*)
 11) 1. ♕c6 ♜b8 2. ♕b5! ♕b7 3. ♜h7+ ♕xc8 4. ♕c6 (*Wolf 1930*)
 12) 1. ♕xe6 ♕xe6 2. ♜e5+ ♕f6 3. ♜e3 f1♗ 4. ♜f3+ ♗xf3 Patt (*M. + V. Platov 1912*)